

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 7. JUNIJA 1984

ŠTEVILKA: 22 • XXXIII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1961 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z rednim zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vardi - Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Fisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščeni prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

Z DOBRIM DELOM IN VARČEVANJEM PROTI NAKOPIČENIM TEŽAVAM

V SR Sloveniji so se letos izgube v primerjavi z lansko pomladjo povečale za 35 odstotkov. Z izgubo posluje 649 organizacij združenega dela, v katerih je zaposlenih okrog 119.000 delavcev. Mednje sodi tudi naša železarna, ki je letošnje prvo tromesečje zaključila s 1.000 milij. dinarjev izgube, ki se je v aprilu še povečala za 224 milijonov dinarjev. Tako stanje, ki ga v večini pogujejo zunanji faktorji, pa zahteva tudi intenzivirati vse notranje sile v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarne.

PRI PRIPRAVI DOLGOROČNIH PLANOV BI MORALI SODELOVATI VSI

S sprejemom odlokov o pripravi in sprejetju družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1986-1990 in odloka o pripravi in sprejetju dolgoročnega plana občine za obdobje od leta 1986-1995 oziroma za določena območja tudi do leta 2000 na sejah vseh treh zborov Skupščine občine Jesenice 26. marca letos in temu ustreznih sklepov na sedmi seji delavskega sveta naše železarne 16. maja se je začel, oziroma se nadaljuje postopek za sprejemanje dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana občine in naše železarne. Osnova za srednjeročno planiranje je dolgoročni družbeni plan, zato bo razprava, ki se je v občini že začela, najprej usmerjena k opredelitvi smernic za dolgoročni plan občine oziroma železarne. Poleg lastnih analiz izvajanja sedanjega srednjeročnega plana in dolgoročnih razvojnih možnosti bo v razpravah potrebno upoštevati tudi Analizo razvojnih možnosti SR Slovenije v obdobju 1986-1995/2000 in Predlog smernic za dolgoročni plan SR Slovenije, ki sta bila objavljena v skupščinskem Poročevalcu kot posebna priloga 16. marca in 17. aprila letos.

V Analizi razvojnih možnosti SR Slovenije v obdobju 1986-1995/2000 je rečeno, da »glede na predelovalne kapacitete pridobivanje surovin in proizvodnja reprodukcijskega materiala v SR Sloveniji nista dovolj razviti. Pri njunem razvoju bo potrebno upoštevati enotnost jugoslovanskega trga in bistveno večji obseg mednarodne menjave Jugoslavije s tujino. Zato naj bi se gradile le takšne surovinske zmogljivosti, ki bi bile v pogojih odprtega trga rentabilne, in sicer ob realnih cenah energije in transportnih storitev. To pomeni graditi surovinske zmogljivosti ustreznega obsega in predvsem na osnovi domačih virov surovin in energije.

V skladu s tem bi bile na posameznih sektorjih surovinske proizvodnje možne naslednje usmeritve:

— razvoj črne metalurgije bo možen le ob povečanju deleža plemenitih jekel, povečanju njihove kvalitete ter ob vedno zahtevnejšem asortimentu valjarniških, kovaških in livarskih izdelkov. Potrebno bo bistveno zmanjšati visok vrednostni delež energije in surovin v strukturi celotnega prihodka. Pospešeno je treba dvigovati produktivnost na osnovi posodabljanja organizacije dela, tehnologije in avtomatizacije proizvodnega procesa (npr.: s procesnimi računalniki). Fizičnega obsega proizvodnje jekla ne bi kazalo občutno širiti (od sedanjih 800.000 na okoli milijon ton v letu 1995, kar bi zahtevalo okoli 750.000 ton jeklenih odpadkov zbranih v Jugoslaviji, okoli 350.000 ton jeklenih odpadkov ali železove gobe iz uvoza in okoli 100.000 ton surovega železa iz drugih republik). Cenejšo, rentabilnejšo proizvodnjo bi dosegli z večjo specializacijo in zmanjševanjem prekrivanja programov in okviru slovenskih železarn ob ustreznih prekvalifikacij delavcev za delo na novih programih. Zaradi rentabilnosti bo potrebno zamenjati Siemens-Martinove peči z elektropečmi in vzporedno s tem ukiniti plavža za izdelavo groblja. (V nadaljevanju so navedene možne usmeritve še za ostale sektorje surovinske proizvodnje.)

Seveda bo pri oblikovanju dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana občine in Železarne potrebno upoštevati tudi ostale možne usmeritve na posameznih območjih v SR Sloveniji, ki jih predlaga analiza. Nosilci planiranja v Železarni, to je temeljne organizacije in delovna organizacija kot celota, pa bodo morali pri pripravi dolgoročnih planskih aktov upoštevati zastavljene cilje in presoditi realne, svoje in skupne, materialne, kadrovske in druge možnosti za uresničevanje ciljev in nalog v dolgoročnem obdobju. Ob tem pa bo potrebno upoštevati tudi republiške analize materialnih možnosti, ki kažejo, da bodo za razvoj relativno manj ugodne kot v preteklih treh desetletjih, kajti tudi v svetu bo gospodarska rast počasnejša, kot je bila v šestdesetih in v začetku sedemdesetih let.

V osnutku Smernic za pripravo dolgoročnega družbenega plana občine Jesenice v obdobju 1986-1995/2000, ki so jih vsi trije zbori Skupščine občine Jesenice sprejeli 31. maja za nadaljnjo razpravo, so v razvojnih možnostih črne metalurgije oziroma naše železarne sicer upoštevane generalne usmeritve iz analize razvojnih možnosti v SR Sloveniji, vendar pa jih bo potrebno še v marsičem dopolniti, predvsem v tistih značilnostih, ki spremljajo naš dosedanj razvoj. Le-te pa so: kritično pomanjkanje delavcev ob še vedno prisotni fluktuaciji, ob realnih možnostih naravnega prirastka, nizka stopnja predelave kvalitativnega jekla in zastarelost ter iztrošenost nekaterih proizvodnih naprav (poleg SM jeklarne, ki je v programu zamenjave za električni peči, imamo zelo iztrošene tudi nekatere predelovalne zmogljivosti), nizko strokovno strukturo zaposlenih idr. Usmeritev v intenzivno gospodarjenje bo tudi od nas zahtevala nekatera prestrukturiranja in dvig kvalitete proizvodnje, s tem pa tudi večjo udeležbo visoko strokovnih kadrov in znanja ter smešlejšje uvajanje mikroelektronike in robotizacije. Zaradi intenzivne dolgoročne izvozne usmerjenosti pa se bomo kot posredni izvozniki morali v naših dolgoročnih usmeritvah najtesneje povezovati s slovensko in jugoslovansko predelovalno industrijo. Naša generalna usmeritev pri oblikovanju dolgoročnega plana pa mora biti opiranje na lastne sile z razvijanjem in poglobljanjem samoupravnih socialističnih odnosov.

Teh nekaj poudarkov smo navedli zato, da bi opozorili na obsežno delo, ki nas v Železarni čaka pri oblikovanju dolgoročnih usmeritev razvoja, kot osnove za oblikovanje srednjeročnega plana, pri čemer bomo morali upoštevati republiške analize razvojnih možnosti in predlog smernic za dolgoročni plan SR Slovenije, na osnovi katerih bodo delavci v TOZD in delovni organizaciji zagotavljali svoj gospodarski razvoj in nadzor na celotno družbeno reprodukcijo ter nad pogoji, sredstvi in rezultati svojega dela. Zato bo ob sedemčlanski komisiji, ki jo je imenoval delavski svet Železarne za oblikovanje dokumentov našega dolgoročnega in srednjeročnega razvoja, potrebno oblikovati vrsto strokovnih grup za posamezna področja, pa verjetno opraviti še nekatere raziskave in analize ob mobilizaciji vseh umskih potencialov in elektronskega računalniškega centra, če bomo hoteli prek variantnih predlogov in možnosti priti do optimalnih dolgoročnih rešitev.

Glede na to, da bomo v prihodnji številki objavili podrobnejšo informacijo z izračuni zunanjih vplivov na našo negativno bilanco, naj omenimo le, da je večji del naših izgub pogojen z neskladjem med rastjo celotnega prihodka TOZD oziroma Železarne kot celote in materialnimi stroški, kot posledice neskladja med gibanji cen surovin, energije in transporta ter cenami naših izdelkov. Ta neskladja so se začela občutneje pojavljati že v drugi polovici lanskega leta, ko se je razkorak med cenami koksa, legur, električne energije, plina in mazuta ter cenami naših izdelkov iz meseca v mesec povečeval v našo škodo. Tak trend naraščanja cen surovin, energije in transporta se nadaljuje tudi v letošnjem letu, medtem ko so se cene naših izdelkov zadnjikrat povečale ob začetku lanskega drugega polletja in to znatno manj, kot so se povečale

(Nadaljevanje na 2. strani)

Praktikant iz Nikšiča v naši žičarni (foto I. Kučina)

ŽELEZARNA JE NAJVEČJI PORABNIK ŽELEZNIŠKIH STORITEV V SLOVENIJI

Naša železarna ima z železniško-transportnim podjetjem podpisano pogodbo o letnem prevozu tovarov. Letos nam bo železnica pripeljala 918 tisoč ton surovin, repromaterialov in energetskih medijev, iz Železarne pa bomo odpremili štiristo tisoč ton naših izdelkov. Pri prevozu tovarov v Železarno in iz nje prihaja do mnogih problemov, najbolj boleče pa so visoke stojnine.

Pred leti ta problem ni bil tako izrazit, saj je bila železnica veliko bolj strpna do zadrževanja vagonov v Železarni. Ko pa je prišlo do pomanj-

kanja vagonov in plačila prevozov v devizah (zaradi zadrževanja tujih vagonov), so se pogoji občutno zaostrili. Tako je v novi pogodbi o med-

sebojnih razmerjih med železnico in Železarno določeno, da se čas zadrževanja z 18 ur zmanjša na 14 ur, tarifa za uro zadrževanja vagonov pa se poveča. Delavci na špediciji vsak dan zberejo podatke o tem, koliko vagonov je v Železarni in koliko ur se lahko zadržujejo v njej. Če se vagoni zadržujejo dalj časa, kot nam je odobreno, moramo vse dodatne ure plačati. Za eno uro stojnine so tri tarife — 183, 270 in 316 dinarjev na uro, odvisno od tega, koliko časa so se vagoni zadrževali v naši železarni.

V primerjavi z lanskimi prvimi štirimi meseci so se letos stojnine zaradi omenjenih pogojev zelo povečale, kar kažejo tudi številke: v prvih štirih mesecih preteklega leta smo plačali 2.396.874 dinarjev stojnin, letos pa v enakem obdobju 11.727.814 dinarjev. Vzrokov za stojnine je veliko, zato naštejmo le nekatere: neustrezni nakladalno-razkladalni prostori, pomanjkanje vagonov in delavcev za razkladanje tovarov ter premikačev, pomanjkljiva dokumentacija in nepoznavanje posebnosti in zmogljivosti železniškega transporta. Oglejmo si te vzroke nekoliko natančneje.

(Nadaljevanje na 3. strani)

SVETOVNI DAN VARSTVA OKOLJA

Ko ob 5. juniju, svetovnem dnevu za varstvo okolja, bolj ali manj tehtamo dosedanje dejavnost na tem področju, lahko tudi v naši železarni ugotovimo določen napredek pri varstvu okolja, predvsem pri omejevanju onesnaževanja zraka in pri odpravi hrupa.

Glavne omejitve emisij smo po 1978. letu v Železarni dosegli z uvedbo zemeljskega plina namesto mazuta na večini agregatov in z izgradnjo nove odpravevalne naprave v jeklarne v 1981. letu. Emisijo žveplovega dioksida SO₂ v ozračje smo zmanjšali za več kot 52 % in emisijo prahu za okrog 40 %.

Širjenje hrupa v bivalno okolje ob Železarni smo uspešno omejili pri ventilatorjih in kompresorjih na Beli in v kisikarni v Podmežakli. Pred-

videna je tudi omejitev hrupa turbo vetril pri plavžih.

Precejšnje težave pa nam še povzroča čiščenje odpadk v starejših obratih, predvsem v hladni valjarni in žičarni na Jesenicah ter v lužilnici na Javorniku. Za sanacijo razmer v lužilnici HVJ letos namenimo znatna sredstva.

Z reorganizacijo zbiranja smo v zadnjem obdobju bistveno povečali povratek starih olj, nismo pa še rešili

(Nadaljevanje na 6. strani)

TUDI V MAJU SMO BILI USPEŠNI IZVOZNIKI

V maju smo planirali, da bomo izvozili 7145 ton naših izdelkov v vrednosti 2.991.800 dolarjev. Od tega naj bi na konvertibilno področje izvozili 6365 ton izdelkov v vrednosti 2.134.300 dolarjev, na klirinško pa 780 ton v vrednosti 857.500 dolarjev (na Češkoslovaško bi morali izvoziti 280 ton nerjavne pločevine, v Sovjetsko zvezo pa 500 ton varilnih elektrod).

Plan izvoza smo v maju izpolnili 93,7 odstotno, saj smo izvozili 6668 ton naših izdelkov v vrednosti 2.801.910 dolarjev. Na konvertibilno tržišče smo izvozili 5748 ton izdelkov v vrednosti 1.991.760 dolarjev, kar je 93,3 odstotka plana. Na klirinško po-

dročje pa smo izvozili 920 ton naših izdelkov v vrednosti 810.150 dolarjev, kar je 94,5 odstotka plana.

TOZD Hladna valjarna Bela je na klirinško področje izvozila 174 ton nerjavne pločevine, temeljna organi-

(Nadaljevanje na 3. strani)

VPLIV POMANJKANJA DELAVCEV NA PROIZVODNE REZULTATE

Napačna bi bila trditev, da se s problemom pomanjkanja delavcev, še posebno v neposredni proizvodnji, nismo srečevali že v preteklosti. Ta problem je bil bolj ali manj vedno aktualen in prisoten. K razmišljanju o tem, ali ta problem v Železarni uspešno rešujemo, me je spodbudil pregled s sestankov SDS, objavljen v 21. številki Železarja 31. maja 1984. Delavci v štirih TOZD (od petih objavljenih zapisov) so kritično spregovorili o problemu pomanjkanja delavcev in o nadurnem delu. Za lažje razumevanje si oglejmo le del teh zapisov.

TOZD Valjarna žice — SDS 1 ugotavlja, da bo tudi sedanj proizvodni rezultat v prihodnje težko doseči, saj za neposredno proizvodnjo ne bo NOVIH delavcev. Sedanje stanje pa že močno vpliva na proizvodne rezultate v TOZD.

V TOZD Žebeljarna — SDS 1 opozarja, da je treba pridobiti NOVE delavce, da bi proizvodnja lahko potekala normalno. Tudi SDS 3 meni, da bi morali zaradi pomanjkanja de-

lavcev nadurno delo bolj stimulirati, delavce, ki bi bili pripravljeni delati tudi na proste sobote, pa dodatno nagraditi. Edino rešitev za doseganje planskih nalog vidijo prav v delu na proste sobote.

TOZD Strojne delavnice — SDS vodstvo ugotavlja, da na skrajšanje zastojev lahko le delno vpliva, ker so stroji in naprave neredno vzdrževani, problem pa so tudi rezervni deli.

(Nadaljevanje na 2. strani)

DOMAČ IZDELEK NADOMESTIL UVOŽENEGA

V TOZD elektrarna Moste se je na reverzibilnem agregatu pokvarila tesnilna manšeta zapaha preklone lopute, kar je povzročilo izpad proizvodnje okoli 20 MWh električne energije na dan.

Tesnilna manšeta je del uvozne opreme agregata in bi morali izvesti dolgotrajen postopek za uvoz in zanjo plačati dragocene devize. Iz zagate nas je rešil VIKTOR ŽAN, delavec Železarne Jesenice, ki nam je manšeto izdelal v enem dnevu in s tem pripomogel, da agregat znova obratuje.

Viktorju Žanu se javno zahvaljujemo za uspešno in hitro pomoč, s čimer je dokazal, da je tudi naš delavec sposoben izdelati enako kvaliteten izdelek, kot jih znajo v tujini. Žal pa se še dogaja, da delo domačih strokovnjakov premalo cenimo.

Obenem z zahvalo za hitro pomoč Viktorju Žanu želimo še nadaljnjih uspehov, pa tudi ustrezno priznanje.

Edvard Vengar

VPLIV POMANJKANJA DELAVCEV NA PROIZVODNE REZULTATE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Povečanje izdelave nekaterih rezervnih delov pa je povezano z zvišanjem števila nadur.

Tudi SDS teži obdelava Javornik ugotavlja, da bodo ustrezno število rezervnih delov lahko pravočasno zagotovili le z občasnim nadurnim delom.

In končno še zapis iz TOZD Remontne delavnice, kjer SDS mizarji sprašuje, zakaj se nadurno delo ne stimulira bolje, če ga že morajo opravljati. Menijo tudi, da je potrebno pridobiti za delo NOVE delavce.

Navedel bom še primer iz TOZD Žičarna (ni bil objavljen v pregledu SDS), kjer sem zaposlen kot vzdrževalec. Še nikoli do sedaj ni bilo stanje delavcev v tej TOZD tako kritično kot prav v zadnjem času. Šteyilo je padlo na minimum, temu primeru ni so tudi proizvodni rezultati. Nema lokrat se dogaja, da na nočni izmeni obratuje le polovica vseh strojev. Stroj, ki miruje, kot vemo, ne prinaša denarja. Zato so se v tej TOZD nemalokrat zatekli k nadurnemu delu na proste sobote, ko delajo na strojih tudi vodilni delavci.

Ob koncu naj omenim še okrožnico oddelka za kadre, z dne 18. maja 1984, s katero vabi k sodelovanju vse sodelavce za delo v TOZD Jeklarina in Valjarna bluming štel. Vsi zainteresirani delavci lahko poleg svojega dela opravijo dodatno še do ene tretjine delovnega časa v teh TOZD zaradi pomanjkanja delavcev.

Toliko za ilustracijo in lažje razumevanje težke situacije. Kot sem že uvodoma omenil, je bil problem pomanjkanja delavcev prisoten že od nekdaj. Toda ugodno plačano nadurno delo in zavest dolgoletnih delavcev v Železarni sta bila motiva, da smo tudi to uspešno reševali. Novi, za delavce nič kaj dobri ukrepi, pa so opravili svoje. Povečan republiški davek na nadurno delo, limit (30 nadur mesečno) in mogoče še kaj so verjetno med glavnimi vzroki za nastali položaj. Vse kaže, da v Železarni tega nismo uspeli dokazati pristojnim republiškim organom in zavodu za zaposlovanje (tudi občinskemu), da z zmanjšanjem in slabše plačanim nadurnim delom problema nezaposlenosti ne bomo rešili.

Mogoče se bo spet našel kdo, ki mi bo očital, da sem popoln laik in nepoznavalec in da nisem delegat v občinskem SIS za zaposlovanje. Na vsak primer, ki se pojavi pri delu, gledam zgolj s proizvodnega zornega kota, drugače kot dolgoletni delavec tudi ne morem in ne znam. Imam pa občutek, da je takšno obravnavanje problemov bolj koristno, kot reševanje na papirju, z določenimi analizami in programi »strokovnih« služb. Toda ali ugotovitve SDS, ki sem jih navedel, niso dovolj jasne. Kolikokrat je v teh zapisih poudarjeno, da je treba zaposliti NOVE delavce! O svojih potrebah je Železarna prav gotovo obvestila zavod za zaposlovanje v naši občini. Vendar pa, kot kaže, tistim, ki so prijavljeni na zavodu kot nezaposleni, ne diši (ne vsem) težko delo v Železarni ob dokaj prečnih osebnih dohodkih. Kako naj si sicer razlagam omenjeno okrožnico oddelka za kadre in ukrep, da v te TOZD občasno premeščamo delavce iz skupnih služb. Takšno premeščanje se mi zdi osebno popoln nesmisel, saj se takoj pojavi vprašanje, kdo opravlja njihovo delo v času odsotnosti in kakšen je učinek njihovega dela v proizvodnji. Takšen ukrep je lahko sprejemljiv le v najnujnejših primerih, ne pa da postaja stalna oblika »krpanja lukenj« v proizvod-

nih TOZD. To bi nam moralo biti vsekakor jasno.

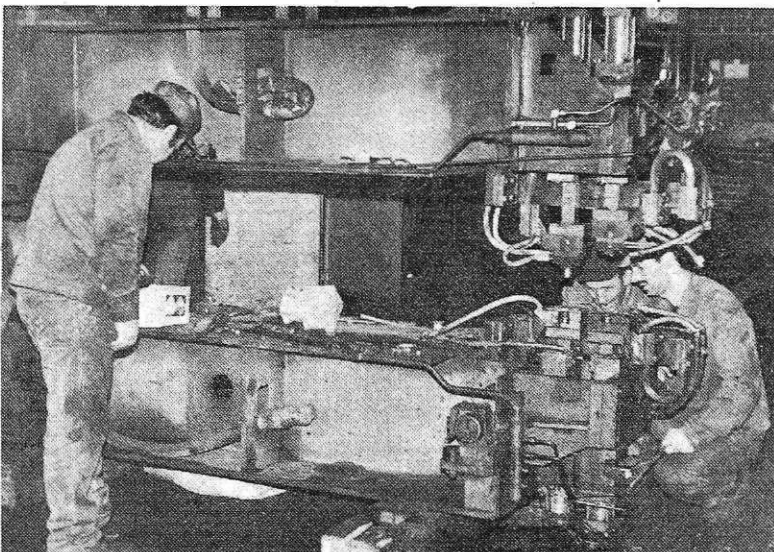
Ko sem že pri tem, naj opišem še primer iz TOZD Hladna valjarna Jesenice, ki je bila po prvih štirih mesecih 411 ton pod planom. Ugotovili so, da je edina možnost, da nadoknadijo zaostanek, delo ob prvomajskih praznikih. Ker pa je nadurno delo po novem slabše stimulirano, so sprejeli sklep, da vsem delavcem za vsako opravljeno dnino v teh dneh izplačajo še po 500 din nagrade. Uspeh ni izostal. Ne samo, da so nadoknadili zamujeno, ustvarili so celo nekaj ton »rezerve«. Torej je bila poteza vodilnih delavcev v tej TOZD pravilna!

Nikakor pa ne morem mimo dela vzdrževalcev v Železarni. Ti so prav gotovo najbolj tesno povezani s proizvodnimi TOZD. Nema lokrat je prav nam, vzdrževalcem, očitano, da so stroji in naprave slabo in neredno vzdrževani. Če pomislim desetletje nazaj, moram priznati, da je to res.

Toda takrat smo vzdrževalci REDNO opravljali preventivno delo in manjše, nepredvidene remonte v dneh, ko so stroji mirovali. Kako pa je danes? Nenehno zmanjševanje nadur in visoka fluktuacija v naši TOZD sta glavni vzrok za slabše opravljena dela. Občutek imam, da prav mi, vzdrževalci, ne znamo pravilno prikazovati vpliva in pomena našega dela na proizvodne rezultate.

Vsi navedeni problemi so verjetno v določeni meri tudi med vzroki za našo trenutno negativno finančno bilanco, zato bo v preostalem delu letošnjega leta potrebno delati več in predvsem bolje. Pred nami so meseci, ko bomo poleg že običajno večje odsotnosti z dela koristili še letne dopuste, s čimer bo odsotnost še večja. Kako jo bomo reševali, je seveda predvsem naš problem. Ena od oblik je vsekakor boljše nagrajevanje predvsem nadurnega dela.

Janko Fon

Vzdrževalci HVB pri popravilu varilnika za SCAP žarilno linijo (foto I. Kučina)

JAVNA RAZPRAVA O PROBLEMIH ALKOHOLIZMA V ŽELEZARNI

Odsek za zdravstveno kurativo je pripravil za javno razpravo gradivo o problematiki alkoholizma v Železarni. V skrajšani obliki je bilo objavljeno v Železarni št. 15, dne 19. aprila 1984. V gradivu so bili objavljeni tudi sklepi delavskega sveta delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Namen razprave je bil, da samoupravne delovne skupine problematiko alkoholizma obravnavajo, ocenijo, kakšno je stanje v njihovi sredini in se opredelijo do predlaganih ukrepov.

Po naši (CPSI) evidenci prejetih zapisnikov sestankov SDS je od 267 SDS problematiko alkoholizma obravnavalo 211 skupin ali 80 %, pripombe pa je imelo 49 skupin ali 18 %.

Vsi delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so problematiko alkoholizma obravnavali. Skoraj vsi (20) so se strinjali s predlaganimi sklepi delavskega sveta KSI, le delavski sveti TOZD Jeklarina, Vratni podboji in Elektrode se do njih niso opredelili, čeprav smo v »Programu samoupravnih aktivnosti« to jasno določili. Iz zapisnikov delavskih svetov lahko razberemo, da so na njih v večini primerov ocenili razpravo po SDS in uskladili stališča.

Največ (12) pripomb, stališč in predlogov delavcev se nanaša na enako — predvsem disciplinsko — obravnavo delavcev iz neposredne proizvodnje in delavcev »nižjega ranga«. Nekaj značilnih mnenj:

— prevečkrat se obravnava le delavca iz neposredne proizvodnje, čeprav delajo prekrške vsi in je alkoholizem prisoten med vsemi strukturami; ukrepi so naravnani le na delavski stalež;

— sprašujemo se, zakaj se alkoholizem na delovnem mestu obravnava le na ravni delavca, čeprav vemo, da se iz reprezentančnih sredstev popije mnogo preveč in to za denar zaposlenih v Železarni; zakaj hojijo delavci iz skupnih služb na malico v Kazino, kjer si poleg malice lahko privoščijo alkohol, katerega pa delavci ne dobijo v kantinah;

— delavci postavljajo vprašanje, glede na članek v Železarni, o reprezentančnem »buffetu«, če nekateri pijejo po službeni dolžnosti na njihov račun;

— SDS je mnenja, da se poostrijo ukrepi in nadzor glede pitja alkohola v Železarni, vendar povsod enako, kajti delavce iz pisarn v delovnem času srečate »ob šanku« od Kranjske gore do Bleda in še dlje (nad njimi ni nobene kontrole) in to s službenimi avtomobili.

V drugo skupino pripomb SDS lahko uvrstimo tiste, ki se zavzemajo za strožje ukrepe proti alkoholizmu. Tudi tu navajamo neka, značilnih mnenj:

— v nekaterih primerih smo do pojavov alkoholizma preveč tolerantni in bi morali kršitelje strožje kaznovati;

— problem alkoholizma je treba rešiti čimprej in to z ostrejšimi ukrepi;

— ukrepi naj bodo odločni in hitri.

Delavci so v javni razpravi predlagali tudi nekaj — bolj ali manj — originalnih ukrepov in rešitev:

— v zvezi z alkoholizmom je treba poostriiti odgovornost neposrednih vodij dela...

— Delovna skupina meni, da še vedno ni definirano, kako pravno ravnati z alkoholikom v delovnem razmerju.

— Na SDS problema alkoholizma ne bomo rešili. Lahko ga le delno omejimo, vse ostalo pa je odvisno od posameznikov. S tem problemom naj se ukvarja strokovna služba.

— Pri obravnavanju te teme smo se obrnili v lastno okolje in menimo, da se bo treba odreči tudi kozarčku pijače, ki se prinaša na delovno mesto ob raznih praznovanjih.

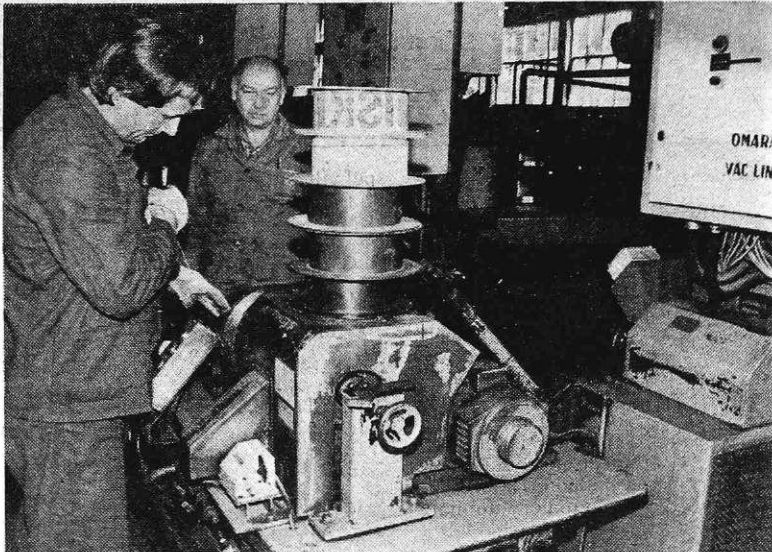
— Vratarska oziroma varnostna služba sama naj bo zgled ostalim delavcem.

Med ukrepi, ki jih je predlagal delavski svet KSI, je bil tudi ta, da bomo formalni grupo, ki bo nadzorovala izvajanje ukrepov. Proti temu ukrepu je bila samo SDS ERC.

CPSI

Dopisujte

V ŽELEZARJA

Praktikant iz Nikšiča v naši žičarni (foto I. Kučina)

DELAVCI IZ ČRNE GORE NA USPOSABLJANJU V ŽIČARNI

V temeljni organizaciji Žičarna so pred dvema mesecema sprejeli na strokovno usposabljanje osem delavcev iz Črne gore, ki se seznanjajo s tehnologijo izdelave VAC žice in žice za elektrode. Radoje Dakić, industrija gradbene in strojne opreme Titograd, TOZD Metalac Nikšič in Gorenje Varstroj, TOZD Industrija in montaža Lendava sta namreč podpisala samoupravni sporazum o izgradnji tovarne elektrod v občini Plužine v Črni gori. Namen tega sodelovanja je predvsem pomagati manj razvitim področjem k hitrejšemu industrijskemu razvoju.

V novi tovarni elektrod v Plužinah bodo naredili tisoč ton elektrodne žice za varjenje v zaščitni atmosferi CO₂ (VAC žica), dva tisoč dvesto ton oplasnjenih elektrod in tisoč ton polnjene žice za elektrode. Ker bo tehnologija v novi tovarni zelo podobna naši, bo naša železarna strokovno pomagala pri uvajanju proizvodnje.

Železarna Jesenice je z Metalcem podpisala licenčno pogodbo o proizvodnji žice za varjenje v zaščitni atmosferi, pripravljamo pa tudi licenčno pogodbo za proizvodnjo oplasnjenih elektrod.

Sprejemni postopek je bil za delavce iz Črne gore enak kot za vse novoprejetе delavce, za njihovo delo in usposabljanje pa so odgovorni inštruktorji in delovodje. Po dveh mesecih usposabljanja bodo ti delavci opravljali strokovni izpit in izpit o varstvu pri delu, s čimer bodo dokazali, da so sposobni samostojno opravljati svoje delo. To je potrebno zaradi nadaljnjega bolj zahtevnega usposabljanja in napredovanja.

V začetku usposabljanja so bili ti delavci zelo prizadevni in delavni, sedaj pa je njihova vnema že manjša, predvsem zato, ker Metalac določenih vprašanj in obveznosti iz pogodbe še ni rešil.

Delavci so pri nas s priučenjem zelo zadovoljni in menijo, da poteka celo hitreje, kot so načrtovali. K delu so pristopili z zanimanjem in resnostjo, zato večjih problemov ni. Si-

cer pa so vsi mlajši, s poklicno ali srednjo tehnično šolo.

V naši železarni se dobro počutijo, saj so jih žičarji lepo sprejeli in jih hitro vključili medse. Drugače pa vse probleme in nesporazume rešujejo med seboj; skupaj preživljajo tudi prosti čas, vendar tega ni veliko. Želijo si, da bi lako obiskali tudi našo okolico in da bi imeli več možnosti za razvedrilo, saj ga na Jesenicah za mlade skoraj ni. Če pa hočeš iti v Kranjsko goro ali na Bled, moraš imeti zelo globoko žepo, teh pa mladi Črnogorci nimajo.

Sodelovanje Metalca in Železarne Jesenice je prvi primer, ko naša železarna nastopa na jugoslovanskem trgu kot prodajalec svojega znanja in tako pomaga manj razvitim republikam k njihovu hitrejšemu razvoju. Ni namreč dovolj, da imamo najodobnejšo tehnologijo, če nimamo znanja oziroma strokovnih delavcev, da bi s to tehnologijo tudi delali.

V novi tovarni bodo morali usposobiti tudi lasten vodstveni kader, ki bo načrtoval proizvodnjo, skrbel za razvoj tehnologije, za uveljavljanje in prodajo njihovih izdelkov na trgu in opravljal druge naloge, ki so potrebne, da izdelek naredimo in ga tudi dobro prodamo ter delavce primerno nagradimo. Tudi pri vseh teh nalogah je naša železarna pripravljena pomagati s svojimi zamislimi in izkušnjami.

Lilijana Kos

Z DOBRIM DELOM IN VARČEVANJEM PROTI NAKOPIČENIM TEŽAVAM

(Nadaljevanje s 1. strani)

glavne substance za našo kolikor toliko normalno proizvodnjo.

Poleg teh vplivov so negativno postavko naše železarne povečale še zapadle obveznosti deviznih kreditov iz preteklih treh let, ki smo jih najemali za uvoz za normalno proizvodnjo potrebnih surovin oziroma repromateriala, glede na to, da podpisniki samoupravnega sporazuma o združevanju deviz za naše potrebe svojih obveznosti niso izpolnjevali. Ta negativni vpliv pa so povečale še negativne tečajne razlike iz leta 1983 in letošnjega prvega tromesečja, poleg še razmejene tečajne razlike.

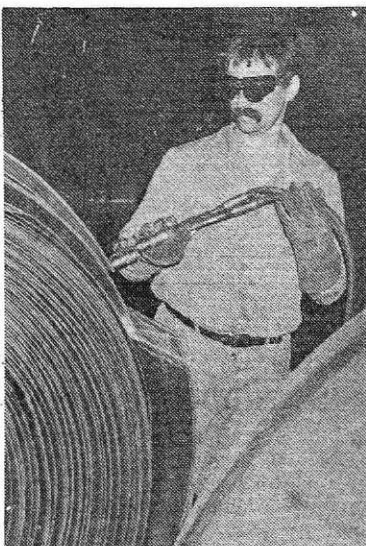
Vpliv na večji obseg materialnih stroškov ima tudi drag postopek pridobivanja surovega jekla v Siemens-Martinovih pečeh, pa tudi nekatere še neizkoriščene notranje rezerve (racionalnejše izkoriščanje energije, surovin, boljše organizacija dela, boljše izkoriščanje delovnih naprav in delovnega časa in podobno). Teh vplivov nikakor ne bi smeli podcenjevati, vgradili smo jih tudi v naše sanacijsko-stabilizacijske programe, vendar je vpliv zunanjih dejavnikov mnogo močnejši in v njihovu reševanju se bo morala vključiti tudi širša družbena skupnost.

Nam ta čas, ko se ta vprašanja obravnavajo in rešujejo v širši družbeni skupnosti, ostaja najmočnejše orodje — intenzivirati vse naše notranje sile, da optimalno izkoristimo vse notranje rezerve, med katere prav gotovo sodijo: skrajno varčevanje z energijo in surovinami, optimalno izkoriščanje delovnih naprav in delovnega časa z boljšo organizacijo dela, izboljšanje izplena, iskanje

rezerv v sekundarni energiji, poleg doslednega izvrševanja planskih nalog tako v količinskem kot kakovostnem pogledu in naših izvoznih obveznosti. Vse to še vedno nekateri sprejemajo kot deklaracijo v pričakovanju, da nas bodo le višje cene rešile iz sedanjih težav. Prav gotovo je neizogibna nujnost, da se povečajo cene naših izdelkov, vendar prav gotovo ne za toliko, za kolikor so se v globalu povečali materialni stroški. Razliko bomo torej morali iskati v našem boljšem delu in varčevanju, kar je tudi bistvo stabilizacijskih ukrepov in ukrepov za obrzdanje inflacije, kar že ogroža socialno varnost prenekaterega našega delavca.

O vsem tem se v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih pa tudi na nivoju Železarne precej govori in razmišlja, vendar pa bomo v teh naših prizadevanjih bolj uspešni in učinkoviti, če bomo te razprave in razmišljanja, argumentirana s podatki in dejstvi, z močjo besede prenesli med delavce v TOZD in delovne skupnosti. Pri tem ne bi smeli podcenjevati slabega razpoloženja med številnimi delavci, kar poleg nizke zavesti povzroča tudi malodušnost in brezbriznost, pri nekaterih pa tudi mišljenje »bo že kako«, ne da bi s svojim boljšim in odgovornejšim delom poskušali prispevati k našim skupnim naporom, ki jih vlagajo delavci širom Jugoslavije za stabilizacijo našega gospodarstva.

Težek družbeno-ekonomski položaj naše železarne neodoljivo zahteva mobilizacijo vseh zavestnih socialističnih sil v Železarni, ki morajo razprave o naših sanacijskih in stabilizacijskih prizadevanjih prenesti do slehernega delavca.

Priprava pločevine za valjarno štel (foto S. Kokalj)

ŽELEZARNA JE NAJVEČJI PORABNIK ŽELEZNIŠKIH STORITEV V SLOVENIJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

NEUSTREZNI PROSTORI

V naši železarni razen temeljne organizacije Plavž niti en obrat nima urejenih razkladalno-nakladalnih prostorov in primernih skladišč. Skladišča so premajhna in neprilagojena za promet po železnici. Najbolj značilen primer je nova valjar na Beli: v projektu ni bil predviden prevoz po železnici in zato tam ni rampe. Za odpremo izdelkov te valjarne so bili zato potrebni posebni vagoni, ki se nakladajo z vrha. Takih vagonov je zelo malo, zato material po več dni ostaja v skladiščih, kar je za TOZD dodaten strošek. Ta problem smo poskušali rešiti s tem, da smo robo z Bele vozili na rampo v HVŽ, kjer je bilo možno nakladanje z viličarjem, vendar smo samo za prevoze porabili 30 tisoč dinarjev. Pri odpremi pa je poleg pomanjkanja ustreznih prostorov in premajhnih skladišč problem tudi ta, da v skladiščih delajo samo dopolne in ob delavnikih, zato vagoni velikokrat čakajo na razkladanje.

POMANJKANJE VAGONOV IN DELAVCEV

Vagoni so krivi tudi za zaplet pri odpremi naših izdelkov v zahodne države. Tam so glede odpreme zelo zahtevni in so tudi tipi vagonov za odpremo že predpisani. Nam takih posebnih vagonov zelo primanjkuje, tujih vagonov pa ne smemo nakladati, če tovor ni za lastnika vagona. Tako se pogosto zgodi, da moramo čakati, da nam železnica priskrbi potrebne vagona.

Za Italijo imamo določen kontingent vagonov, kar pomeni, da imamo za vsak dan posebej odobreno število vagonov, ker jih italijanska železnica vseh naenkrat ne more prevzeti. Tako se dogaja, da na prehodnih postajah za Italijo dnevno stoji do desetsto vagonov, kar ni nič čudnega, če upoštevamo, da gre skozi te postaje tranzit cele Jugoslavije in Madžarske.

Koliko vagonov bomo imeli na razpolago, je odvisno tudi od prometa v Avstriji. Iz Avstrije nam namreč pošiljajo prazne vagona; če jih pri nas do konca tedna zberemo dovolj, je vse v redu, drugače pa na začetku prihodnjega tedna nastanejo velike težave.

Problemi zaradi pomanjkanja vagonov so tudi zaradi izravnave števila vagonov med republikami. Večkrat je ustavljen dovoz blaga v Železarno, ker vagoni potrebujejo drugod za prevoz drugih tovorov, predvsem surovin.

Vagone za rudo in apno imamo v zakupu in je tako njihov dotok zagotovljen. Vagone stalno spremljamo, da vemo, kje so, saj jih ne sme zmanjkati, ker bi bila potem ogrožena preskrba s surovinami.

Eden od vzrokov za nastanek stonin je tudi pomanjkanje delavcev za težka fizična dela pri razkladanju in nakladanju tovorov ter premikačev in strojevodij. Tega kadra stalno primanjkuje, ker stalež v TOZD Transport — železniški transport zaradi bolezenske odsotnosti ni popolnjen. Trenutno manjka osemnajst premikačev, ki so odsotni zaradi bolezni.

V poprečju odsotnost zaradi bolezni v temeljni organizaciji Transport ni velika, vendar pa je odsotnost na železniškem transportu največja, zato poprečje ne prikazuje pravega stanja. Poleg tega so na železniškem transportu individualna delovna mesta, kar pomeni, da delo ni opravljeno, če delavca ni. Predpisi o varnosti na železnici pa ne dovoljujejo, da bi ta dela opravljal kdo drug, ki zanje ni popolnoma usposobljen. Zaradi takih primerov bi nujno potrebovali več delavcev, saj s takim številom ne moremo nadomestiti niti bolezenske odsotnosti.

POMANJKLJIVA DOKUMENTACIJA

Do visokih stonin prihaja tudi iz na videz nepomembnih vzrokov, kot je površnost in neresnost pri delu. Omenili smo že, da so Italijani pri prevozu pošiljk zelo natančni in da se strogo držijo predpisov iz pravilnika o prevozu tovorov po železnici. Mi teh predpisov ne upoštevamo preveč, zato se je že velikokrat zgodilo, da so nam Italijani celotno pošiljko zavrnili, ker vagoni niso bili pravi ali pa niso bili pravilno naloženi.

Tovorni in odpremi listi so velikokrat pomanjkljivo ali nepravilno izpolnjeni, saj nabavni referenti ne poznajo vseh tipov vagonov in ne vedo, kakšen je najbolj primeren za določen tovor.

Tudi zaradi nepopolnega naslova pride do velikih stonin. Naj navedem primer, ko je v Železarno pri-

šel viličar, pa je tovor cel teden stal na tirih, ker je bilo na tovornem listu napisano samo Železarna Jesenice in nihče ni vedel, kdo je to pošiljko naročil.

NEPOZNAVANJE POSEBNOSTI ŽELEZNIŠKEGA TRANSPORTA

Na rednost pošiljk lahko veliko vpliva nabavna služba, vendar v TOZD Transport menijo, da nabavni referenti ne poznajo posebnosti transporta v Železarni, niti zmogljivosti skladišč in posebnosti prevoza po železnici, kjer je treba poznati tipe vagonov, način nakladanja in razkladanja določenih vagonov, zmogljivosti železniških tirov in skladišč ter podobno. Tako bi morali referenti vedeti, ali so skladišča polna ali prazna, če so vagoni naloženi po predpisih, ali so vagoni prišli pravočasno do naročnika, ali so predvideni večji remont, ker ti vplivajo na zastoj proizvodnje, to pa zopet vpliva na rednost odpreme. Če bi naenkrat prišlo preveč naročil, bi jih morali uskladiti in odpovedati viške.

KAKŠNE SO MOŽNE REŠITVE

Da bi vsaj delno rešili problem stonin, bi morali uskladiti in organizirati sodoben notranji transport, kar pomeni, da bi morali imeti ustrezna nakladalno-raziskovalna mesta, dovolj različnih viličarjev in žerjavov in dostopna ter dovolj velika skladišča. Poleg tega bi bilo treba uvesti večjo osebno odgovornost in materialno odškodnino za tiste, ki so v temeljnih organizacijah zadolženi za odpremo.

Potrebna bi bila direktna povezava z Javornikom ter stalne ekipe delavcev za razkladanje oziroma nakladanje vagonov ter za njihovo spremljanje po Železarni. To bo težko uresničiti, ker je zaradi visokega davka zmeraj manj ljudi pripravljenih delati nadure.

Zagotoviti je treba enakomernejši dotok vagonov v Železarno in iz nje, kar poskušamo z razporejanjem kampanjskih pošiljk iz vzhodne Evrope, ki je naš največji dobavitelj surovin. V okviru Slovenskih železnarn poskušamo ta problem rešiti tako, da na isti ladji pripeljemo skupen tovor, ki ga potem ustrezno razdelimo na vse tri železarne. Začeli smo odpirati tudi delne akreditivne (oblika plačilnega dokumenta), da bi bile pošiljke manjše. To pa povzroča določeno tveganje, saj pošiljke lahko kasnijo.

Pri vseh novogradnjah bi morali poskrbeti, da bi bila skladišča večja in dostavni tiri daljši. Razmejiti bi

bilo treba cestni in železniški promet in ločiti nakladalno-razkladalne prostore za obe vrsti transporta. Poleg tega bi bilo treba razmejiti odgovornost delavcev TOZD Transport in ostalih, saj je odgovornost transporta v tem, da pošiljko pravočasno dostavi ali odpelje, potem pa je odprema stvar skladiščnika in drugih, ki so zadolženi za to.

Tudi nabavna služba bi morala bolj upoštevati zmogljivosti naših tirov, saj potem ne bi nastajali tako visoki stroški. Ko v Železarni ne moremo več sprejemati vagonov, ti stojijo in čakajo na stranskem tiru na železniški postaji, tam pa je stojnina še večja.

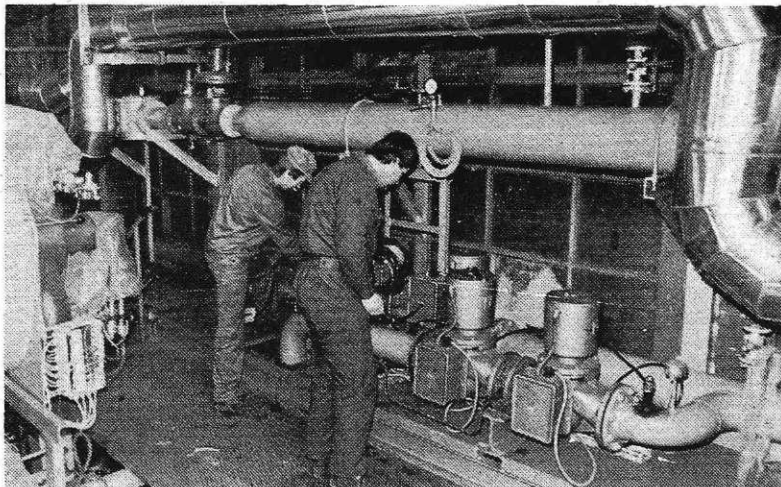
RAZMEJITI NOTRANJE IN ZUNANJE VPLIVE

Delavci špedicije, železniškega transporta in komerciale pripravljajo analizo vseh nakladalno-razkladalnih mest v Železarni. Namen analize je razmejiti notranje in zunanje vplive pri odpremi ter na podlagi rezultatov pripraviti ustrezne ukrepe in program razvoja. Nekaj ukrepov že izvajamo.

Tako smo letos uvedli novost, da nam železnica vagona dostavlja v Hrenovico, ker je to ceneje, kot če bi jih dostavljali sami. Z železnico imamo sklenjen tudi dogovor, da nam plačuje odškodnino za nedostavljene ali prepozno dostavljene vagona. Pomagamo si s prostovoljci, ki jih nujno potrebujemo za razkladanje razsutih tovorov. Ideja, da bi pri tem pomagali mladinci, je zelo razveseljiva, vendar je ni mogoče uresničiti, ker so dela zanje pretežka in tudi nevarna.

Omenili smo že, da je Železarna Jesenice največji porabnik železniških storitev v Sloveniji, zato je problem stonin za nas toliko bolj pomemben in pereč. V juniju so se za 28 odstotkov povečale cene za tovarni promet, kar pomeni, da bodo stonine še večje. Zato bomo morali ukrepe, ki bodo narejeni na podlagi analize, zelo resno izpolnjevati, če hočemo zmanjšati ta strošek. To pa si poleg Metke Zajšek, vodje špedicije, Marjana Droleta, delovodja tehnic in obračunovalca stonin, Boža Gašperina, predstavnika ZTO Ljubljana na Jesenicah, Ernesta Pušnika, vodja komerciale, Jožeta Šlibarja, vodja TOZD Transport in Franca Kalana, vodja železniškega prometa, prizadevajo in želijo tudi mnogi drugi, ki jih nismo mogli vključiti v ta pogovor.

Lilijana Kos

Gorilnik Klöckner v zaključni fazi montaže na vročevodnem kotlu na Jesenicah (foto I. Kučina)

TUDI V MAJU SMO BILI USPEŠNI IZVOZNIKI

(Nadaljevanje s 1. strani)

zacije Elektrode pa skupaj s koope-
rantom Elektroda Zagreb 746 ton var-
ilnih elektrod v Sovjetsko zvezo. Za
dobavljene varilne elektrode bodo iz
Sovjetske zveze kmalu pričeli pošil-
jati jekleni odpadki.

Izvojni rezultati v prvih petih me-
secih so ugodni, saj se vsak mesec
bolj približujemo planu izvoza. V
tem obdobju bi morali izvoziti za
13.834.600 dolarjev naših izdelkov, in
sicer na konvertibilno področje za
9.634.600 dolarjev, na klirinško pa za
4.200.000 dolarjev. Celoten izvoz smo
izpolnili 97,3 odstotno, konvertibilni
izvoz 98,4 odstotno, klirinški pa 94,8
odstotno.

Pričakujemo, da bomo ob polletju
plan izvoza v celoti izpolnili, saj so
izvojni rezultati ugodni in se planu
izvoza iz meseca v mesec bolj pribli-
žujemo.

V juniju je načrtovan izvoz
5410 ton izdelkov v vrednosti
2.238.700 dolarjev, od tega na kon-

vertibilno področje 4660 ton v vred-
nosti 1.438.700 dolarjev, na klirinško
pa 750 ton v vrednosti 800.000 dolar-
jev.

Pri izvozu na klirinško področje
bomo dokončali naročila za nerjavno
pločevino za Češkoslovaško, ker bo-
mo v septembru prevzeli novo naro-
čilo za 1500 ton nerjavne pločevine.
V zameno za nerjavno pločevino bo-
mo dobili zelo široke tople valjane
trakove za potrebe Hladne valjarne
Bela.

Plan izvoza za junij je manjši kot
v zadnjih dveh mesecih, predvsem
zato, ker že poteka remont bluminga
in štekla, zato bomo šele po remontu
izpolnili za vsaj 1000 ton naročil za
tople valjane srednje pločevine. Po-
leg tega nam občasno primanjkuje
zelo širokih tople valjanih trakov za
hladno valjarno Bela, kar zmanjšuje
možnosti za izvoz hladno valjanih
trakov in pločevine na konvertibilno
tržišče.

Lilijana Kos

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 11. DO 17. JUNIJA

11. junija, Avgust KARBA, vodja OPP, Jesenice, Svétinova 10, tel. št. 83-248.
12. junija, Anton KELVIŠAR, vodja TOZD Žičarna, Jesenice, Cesta na Golico 16.
13. junija, Jernej HOČEVAR, vodja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 36, tel. št. 82-118.
14. junija, Jože KRAMAR, vodja TOZD Energetika, Mojstrana, Dovje 112.
15. junija, Oskar KÜRNER, vodja TKR, Jesenice, Tavčarjeva 9, tel. št. 81-214.
16. junija, Jakob MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1/a, tel. št. 81-117.
17. junija, Leon MESARIČ, vodja TOZD Želbjarna, Jesenice, Titova 3, tel. št. 81-216.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah, praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 11. 6.	KLAVDIJ MLEKUŽ	FRANC ARNEŽ
TOREK — 12. 6.	MATIJA URH	BORUT CEGNAR
SREDA — 13. 6.	PRIMOŽ ŽVAB	IGOR MEŽEK
ČETRTEK — 14. 6.	PAVEL ŽMITEK	RADO LEGAT
PETEK — 15. 6.	STANE ERŽEN	MARJAN TRONTELJ
SOBOTA — 16. 6.	IGOR LOGAR	JANEZ JAKŠIČ
NEDELJA — 17. 6.	VANDA ENIKO	ANTON BURJA

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 11. do 16. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš.
POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Matej Andolšek.
V soboto, 16. junija, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Matej Andolšek.
ZOBNE AMBULANTE
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta: dr. Bela Gazafi.
Po SS za Vatrostalno vsak dan od 15.30 do 16.30.
V soboto, 16. junija, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

9. in 10. junija, Tomaž ZALOKAR, Jesenice, Titova 22, tel. št. 81-213.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65. V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

OBVESTILO

Delavci Železarne Jesenice, ki so do vključno 30. junija 1983 izpolnjevali pogoje za starostno upokojeitev (moški 40 let, ženske 35 let pokojninske dobe ali 60 oz. 55 let starosti in najmanj 20 let pokojninske dobe) IN SO ŠE V DELOVNEM RAZMERJU, naj se najkasneje do 15. junija 1984 zgledajo na odseku za socialno varstvo in zavarovanje (kadrovski sektor) zaradi sprememb v pokojninskem sistemu.

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD Energetika in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO PROSTA DELA IN NALOGE

stikalničar RTP Hrenovica šifra 3130 D-4 9. ktg.
POGOJI: Triletna poklicna šola — elektro stroke; dve leti delovnih izku-
šenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh na kadrovski sektor Železarne z oznako »za TOZD ENERGETIKA«.

VABILO SODELAVCEM

Vabimo sodelavce, ki bi v prostem času želeli razkladati surovine in material v TOZD Elektrode in Transport, da se prijavijo v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja (pisno ali ustno, telefon 2913).
Plačilo je urejeno z veljavnim cenikom in je odvisno od vrste ter razložene količine materiala.

Kadrovski sektor
Železarne Jesenice

KANDIDATOM ZA POČITNIŠKO DELO

Kadrovski sektor Železarne Jesenice obvešča vse kandidate (moške in ženske), stare nad 18 let, ki so se prijavili za delo med počitnicami, da se zgledajo v soboto, 9. junija, od 7. do 10. ure na kadrovskem sektorju — soba 3 — zaradi dogovora o zdravniškem pregledu in začetku dela.

S seboj naj prinesejo delovno knjižico, osebno izkaznico, zdravstveno izkaznico in enotno matično številko občana.

PREGLED SESTANKOV SDS

Se enkrat nadaljujemo s pregledom sestankov samoupravnih delovnih skupin iz prejšnjih številčnikov.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje HVZ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2, vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela, 1, 2, 3, 4, in 5 ter vzdrževanje HVB 1 in 2. SDS vzdrževanje jeklarne 1 in 2 v zvezi s poslovanjem v prvem četrtletju omenjata, da se je povečalo število nezdov: V sodelovanju z delavci iz proizvodnje je treba poskrbeti za varno delo pri vzdrževanju peči. Seznanjeni so bili tudi z odgovorom na vprašanje o otežkočenem dodatku in različnem vrednotenju dela vzdrževalcev in delavcev v proizvodnji: sedanje razlike v osebnih dohodkih med tema dvema kategorijama delavcev naj bi bile odstranjene v roku dveh mesecev. Skupini vse bolj občutita pomanjkanje delavcev pri remontih SM peči, problemi pa se pojavljajo tudi pri zamenjavi delovnih vzdrževalcev. Stališče SDS vzdrževanje HVZ 1 in 2 v zvezi s poslovanjem pa je takšno: »V splošni debati smo prišli do zaključka, da delavec ni kriv za nastalo izgubo, ker so fizični rezultati nadpovprečni. Odgovornost za nastalo stanje morajo prevzeti strokovne službe v ŽJ in izven nje. Na področju vzdrževanja se moramo zavzemati za čim boljše delo, da bodo stroji sposobni obratovati s čim manjšimi zastoji. Proizvodni delavci pa morajo vestno upravljati in čistiti stroje, da ne bo prihajalo do nepotrebnih lomov in zastojev. Ravno tako morajo proizvodne TOZD zagotoviti zadostno količino rezervnih delov, ker jih sedaj ni na zalogi.« SDS vzdrževanje Javornik z zadovoljstvom ugotavlja, da se na področju vzdrževanja Javornik zastoji kljub pomanjkanju delavcev niso povečali. Predlagali so tudi, da se ob vrtnarstvu uredi kolesarnica. Varila sprašujeta, kaj je z njihovo odvzeto benefikacijo. Tudi nje pesti pomanjkanje delavcev, zato jih skrbi kaj bo s kadri. Bliža se čas dopustov in kot kaže v tem času ne bodo pokrivali niti dežurstva. Vprašanje SDS vzdrževanje Bela 1, 2 in 5 »ali ima TOZD Vzdrževanje izgubo« je pravzaprav nekoliko nenavadno, saj so ga postavili pri obravnavanju periodičnega obračuna. Vedo pa, da TOZD Družbena prehrana ni imela izgube in v zvezi z njo vprašujejo, zakaj je nima, ko pa mora kriti razliko med dejansko vrednostjo malice in vrednostjo bona. Pritožujejo se tudi nad stanjem oziroma delavci v TOZD Valjarna žice, češ da ne odstranjujejo rene (prehodi so zatrpali z reno), pri zastojih ne sodelujejo vzdrževalci, stroje čistijo le enkrat letno (ob generalnem remontu), pa tudi na žerjav, kadar ga potrebujejo, morajo vzdrževalci dolgo čakati. Prosijo tudi za ureditev kopalnice in strehe nad kopalnico. SDS vzdrževanje Bela 4 v zvezi z ukrepi za sanacijo poslovnih rezultatov poudarja pomen medsebojne pomoči in sodelovanja med vzdrževalci in delavci v proizvodnji, »posebno pri menjavah valjev in nožev na posameznih škarih«. Obraba in s tem zamenjava teh delov je odvisna tudi od skrbi proizvodnih delavcev za te naprave. SDS vzdrževanje HVB 1 in 2 v zvezi z ukrepi sprašujeta, kdaj bodo vidni rezultati. Glede povečanja stroškov potrošnega materiala (rokavice, nogavice, brisače, pisarniški material, toaletni papir, ...) pa menijo, da od administrativnih ukrepov ni moč pričakovati zaresenih rezultatov pač pa od »ostrejših tehnoloških disciplin vseh struktur, katerim smo zaupali pisanje čekov«. Opozarjajo, da je treba določiti, kam bodo namestili popravljeno strožnico.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, delavnica elektroenergetike, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica toplotne energije, delavnica PIV — energije ter PIV — energija 1, 2, 3 in 4. SDS vodstvo TOZD ocenjuje izgubo v prvem tromesečju kot rezultat »planiranja na osnovi lanskih devetih mesecev in močnega povečanja cen energetskih medijev za tem, kar pa tedaj ni bilo znano.« V drugo in tretje četrtletje se je prenesla višja cena za električno energijo, pravijo, »kar pomeni 300 milijonov din več stroškov v naslednjem obdobju.« Kot gorivo v TOZD kupujejo mazul dražjih destilatorov, »ker drugega ni«. S programom varčevanja lahko nekoliko omilimo stroške, izgube pa ne bomo preprečili. SDS je predlagala rebalans plana, podpira pa tudi predloge sindikata za razbremenitev gospodarstva. V zvezi z varčevanjem dodaja, da je odvisno predvsem od porabnikov (pravilno »pretvornih mest energije«, ki pa so pri porabnikih). »Energetika kot taka nima največjega deleža pri pretvorbi temveč pri posredovanju energije potrošnikom oziroma proizvodnji.« Pri tem bo moralo večjo vlogo odigrati predvsem »energetsko gospodarstvo«. SDS v zvezi z ukrepi poudarja tudi pomen boljše priprave sestankov SDS in samoupravnih organov, tako glede trajanja sestankov kot tudi glede prisotnosti. SDS delavnica elektroenergetike pa v zvezi z ukrepi predlaga, naj bi s paro po uporabi na Tbg gredi še vodo za ogrevanje ter da naj bi po Železnari bolj zatesnili parovod (para sedaj na mnogih mestih uhaja). Čimprej naj bi pričeli tudi z izgradnjo nove HE Javornik. Na vodja TOZD pa SDS naslavlja (»in zahteva pisni odgovor v zakonskem roku«) sledeče vprašanje: »Kaj je z novim katalogom popisa del in opravil?« SDS parne naprave 1 k programu ukrepov dodaja, da naj se na peči 1 uredi fina regulacija sveč (izpuust plavnežnega plina v atmosfero). S tem bi po njihovem mnenju »prihranili ogromno denarja na račun energije«. »Borba za ureditev regulacije traja več kot dve leti, dela na predelavi pa je največ za tri ure. Poleg tega pa še redno pranje plinske napeljav, s tem, da se ob obnovi del napeljav, ki je po izjavah vzdrževalcev na robu tsnosti, poudarjajo člani SDS. SDS parne naprave 2 v zvezi z ukrepi vprašuje, zakaj se z izgradnjo novega plavža ni zgradil tudi nov plinovod: »Že pri stari kapaciteti plavžev se je moral plavžni plin pri dobrem pogonu plavžev puščati v zrak, ker ga plinovod ni požiral.« Mnenje SDS delavnica toplotne energije v zvezi s poslovanjem v prvem tromesečju: »Člani menijo, da za negativni rezultat v TOZD Energetika ni krivo slabo delo naših delavcev ampak visoke cene kupljene energije in nerealen plan zemeljskega plina za parne kotle in za vročevodne kotle. Menijo, da je treba narediti rebalans plana, tako da bodo cene naših energetskih medijev imele realno ceno. Samo tako se bo v poslovnih poročilih resnično izrazilo delo naših delavcev.« Tudi oni pri ukrepih za sanacijo poslovnih rezultatov opozarjajo na porabo plavžnega plina: »Člani menijo, da je res edino pravilno, da se v naših parnih kotlih pokuri ves razpoložljivi parni plin. Vendar bo to mogoče edino takrat, kadar bo TOZD Plavž zagotovila, da ne bo nihanj tlaka plina in da bo tak vedno tako visok, da ga bo v kotlih mogoče kuriti. Prav tako je potrebno, da je zaradi točnih meritev plavžni plin zadost čist in da se v najkrajšem času zamenja zaradi dotrajanosti plinovod z novim.« Po oceni SDS PIV — energije 1 so v TOZD Energetika kot tudi v Železnari dobro delali, »če pa cene surovin in energije divjajo, pa delavci ne moremo pomagati.« Mnenje SDS PIV — energija 2 pa zveni (najbrž ne brez razloga) nekoliko cinčno: »Na take rezultate in poročila smo že navajeni. Mislimo, da smo dobro delali, pa je vseeno izguba.« Tudi ugotovitev SDS PIV — energija 4 zveni nekoliko paradoksalno: »Proizvodni rezultati v Železnari in v TOZD so zelo dobri, vendar pa so poslovni slabi. Zaradi cen ne bi smeli prihajati ob dobrem delu do slabih poslovnih rezultatov ali pa obratno.«

Iz TOZD TRANSPORT smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, promet + vleka 1, 2, 3 in 4, avtomobilski prevozi, tehtalci, lokomotivna delavnica, vozovna delavnica, elektro-mehanična delavnica, delavnica motornih vozil ter vzdrževanje proge. Delavci SDS delavnic, vzdrževanja proge in vodstva so na skupnem sestanku v zvezi z ukrepi zahtevali, naj se periodično objavljajo tudi rezultati sprejetih ukrepov. Opozarjajo tudi, da se v kantini prodaja pokvarjena hrana (francoska solata) in zahtevajo od nabavne službe Družbene prehrane, da bolj skrbi za neoporečnost izdelkov. SDS vodstvo TOZD je na sestanku dne 18. aprila obravnavala pripombe na nov način vrednotenja delovnih nalog ni formulirala tudi vrsto konkretnih zaključkov. O analitični oceni delovnih nalog (edina točka dnevnega reda) so govorili tudi na sestanku SDS tehtalci dne 9. maja. SDS zahteva primerjavo analitične ocene njihovih del z deli na špediciji, »ker so dela enaka, a stična, hkrati pa se čutijo prikrajšane:« Menimo, da smo bili leti, ki so nazaj krivično nagrajeni prav v primerjavi s sorodnostjo špedicije in vedno močnejše nas vznemirja to, da je usodno že, če nisi na plačilnem seznamu v pravem TOZD ali delovni skupnosti. Vodstvu, ki naše delovne naloge dobro pozna, zaupamo, da bo s predlagano primérjavo popravljena dosežanja krivična ocena.

Iz TOZD DRUŽBENA PREHRANA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, restavracija Železarn, samski domovi ter kantine in kuhinje. SDS restavracija Železarn bo svojo pozornost namenila predvsem izvajanju sledečih ukrepov: doslednemu izvajanju kontrole nad delom in uporabo materiala, skrbi za čimvečji promet, racionalnemu koriščenju energije ter boljšemu odnosu do inventarja ter drobne inventarja. SDS samski domovi pod razno med drugim ugotavlja, da bo treba tudi v samskih domovih organizirati dežurstvo. »Čiščenje mora biti zagotovljeno tudi ob prazničnih dneh.« SDS kuhinja in kantine pa opozarja, da je treba bolj skrbeti za vzdrževanje dvigal in drugo tekoče vzdrževanje. Problem je tudi veliko odtujevanje (po domače kraja) drobne inventarja v kantinah.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE smo prejeli zapisnike SDS nabava, domača prodaja, central-

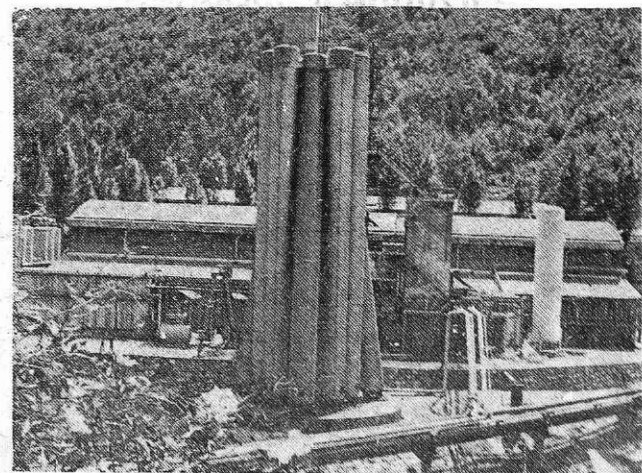
no skladišče, špedicija, računovodstvo prihodka in odhodka, osnovna sredstva in glavna knjiga, finance ter računovodstvo osebnega dohodka. SDS nabava v zvezi z ukrepi dodaja, da bi bilo tudi glede spremljanja racionalnih zalag materiala treba čimprej preiti na računalniško obdelavo. Vseh materialov namreč ni mogoče voditi ročno. Pripombe pa imajo tudi na premeščanje delavcev v neposredno proizvodnjo, »še zlasti v času, ko je treba priskrbeti material za obrate, ki so v remontu.« SDS centralno skladišče se zdi nerazumljivo, ker se v poročilu o poslovanju omenja, da so izdatki za varstvo pri delu prekoračili (delovne obleke, čevlji, rokavice, ženske halje): »Ne razumemo, kako smo prekoračili izdatke, ko pa so čeki za naša zaščitna sredstva izdani samo po potrebi. Čeki so podpisani od našega vodje.« materialno skladiščne službe. Vprašujejo se tudi, kam naj vskladajo kable. Sedaj jih imajo nekaj v skladišču (ti so zaščiteni), drugi pa so ali zunaj pred skladiščem, ali v Soko hali, ali v skladišču na Dobravi. Že dalj časa opazajo, da prihaja do kraje kablov pred skladiščem v Soko hali, ki je zaklenjena, in sicer tako popoldan kot ponoči. Vprašujejo se, kateri od skladiščnikov naj pravzaprav odgovarja za pravilno stanje materiala. SDS špedicija meni, da sanacija najprej zajema tiste ukrepe, ki dajo rezultate v sorazmerno kratkem času. »Ti ukrepi se takoj vključijo v tekočo poslovno politiko, njihov rezultat pa je možno takoj kontrolirati.« Da bi izboljšali poslovne rezultate, bi se po oceni te SDS morali v komercialni držati sledečih usmeritev: selektiven pristop pri prodaji in proizvodnji izdelkov, s katerimi bi izboljšali nesorazmerje med nekaterimi cenami surovin in energije. Na domačem trgu je treba razširiti poslovno tehnično sodelovanje in kooperacijo, na tujem pa skupni izvoz. Da bi si zagotovili devize, ki jih potrebujemo, mora imeti izvoz pri programiranju prednost. SDS tudi ocenjuje, da je »najbolj primerno uvažati surovine« in da mora biti na splošno nabava surovin usklajena s proizvodnjo ob upoštevanju racionalnih zalag. SDS računovodstvo prihodka in odhodka je predlagane ukrepe soglasno sprejela, vendar pa dodaja sledečo opombo: »Ukrepi, ki naj bi se še obravnavali na delavskem svetu, naj se povratno obravnavajo na SDS.« SDS osnovna sredstva in glavna knjiga pa ocenjuje, da so ukrepi preveč splošni, obenem pa upa, da bo obravnava na delavskem svetu prinesla konkretni program skupaj z odgovornimi nosilci posameznih nalog. Spomnili so se tudi na program ukrepov, ki so jih na FRS sprejeli že v letu 1982 ter zahtevali, da se ta program ponovno prouči, ugotovi realizacijo posameznih nalog ter postavijo nove naloge. V zvezi s točko 8.5. programa strokovnih ukrepov pa vprašujejo, kako daleč so pripravljene rešitve na področju materialnega poslovanja (predvsem glede centralnega prevzema materiala R-3). To so zadovoljive še iz septembra 1982. SDS finance v zapisniku navaja, da ukrepov na finančnem področju niso zasledili, čeprav menijo, da je kvalitetno izvajanje finančne funkcije v sedanjem položaju še kako pomembno. (Vodja SDS je k temu stališču pod črto pripisal, da se program ukrepov na področju finančnega poslovanja, ki je bil sprejet na finančno-računovodskem kolegiju, izvaja in da se te pripombe nanašajo le na gradivo, ki je bilo objavljeno v Železarnju). Tudi povezava s komercialnim sektorjem se SDS finance zdi še vedno preslaba. Pod razno pa je bila izrečena kritika na delo kadrovskega: »Kljub temu, da je kadrovski seznanjen s problematiko premeščanja delavcev oziroma o opravljenem pripravniškem izpitu, ne da predloga odbora za delovna razmerja v potrditve. Menimo, da je to njegova dolžnost in prosimo za odgovor.« Tudi SDS računovodstvo osebnega dohodka je soglašala s predlaganimi ukrepi za sanacijo poslovnih rezultatov Železarn. Pomisleke ima samo glede premeščanja delavcev iz skupnih služb v proizvodnjo: »Premestitev naj bi se izvajala le takrat, ko je resnična potreba glede na pomanjkanje delavcev, v času letnih dopustov ali kakke večje odsotnosti (n. pr. bolovanje) — ne pa kot se je dosikrat dogajalo dosedaj, da so se delavci posojali kljub polni zasedenosti v TOZD.«

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE smo prejeli zapisnike SDS kadrovskega sektorja, oddelek za zdravstveno in socialno varstvo, sekretariat, oddelek splošne administracije in čistilke, CPSI, splošna varnostna služba ter gasilci. SDS oddelek za zdravstveno in socialno varstvo tako v zvezi z ukrepi kot poslovanjem v prvem tromesečju ugotavlja, »da moramo pri izvajanju del in nalog maksimalno izkoristiti svoj strokovni kader in mu omogočiti delo in da v tej družbenoekonomski situaciji ni prostora za »solidarnostno podpiranje« raznih drugih organizacij.« Pod razno pa vprašuje, zakaj se osebni dohodki vedno povečujejo odstotno in ne v določenih zneskih. Tudi SDS sekretariat je povezoval obravnavo ukrepov in poslovanja ter pri tem ugotovila, da so predlagani ukrepi preveč splošni in bi jih bilo torej treba konkretizirati. Skupaj z ukrepi za celotno delovno organizacijo bi morali obravnavati tudi ukrepe, ki naj bi jih izvajali v delovni skupnosti, pa tudi, kakšne učinke so imeli že sprejeti ukrepi v naši delovni skupnosti. SDS splošna administracija in čistilke pa meni, da bi morali več pozornosti nameniti delu tekačev, »saj zaradi slabe strukture in hitrega menjavanja trpi kvaliteta dela.« Tudi SDS CPSI upa, »da bo obravnava na delavskem svetu prinesla konkretni program skupaj z navedbo odgovornih delavcev posameznih nalog.« Pripombe pa je imela predvsem glede ukrepov na kadrovskem področju. Kadrovska problematika bi morali po mnenju delavcev CPSI reševati z »različnimi ukrepi: boljši pogoji dela in organizacija dela, ustrežnejše nagajevanje in podobno.« Ocenjujejo tudi, da »če že ne gre brez premeščanja režijskih delavcev v proizvodnjo, je treba vključiti tudi ženske.« Po oceni delavcev CPSI pomanjkanje delavcev v jeklarni ni trenutnega značaja, »saj se to opaža že več let.« Zahtevala pa je tudi, da mora premeščanje režijskih delavcev v proizvodnjo potekati po pravilnem postopku, od delavskega sveta KSI pa tudi, da »naj ugotovi odgovornost kadrovskega sektorja glede pomanjkanja delavcev v jeklarni.« SDS splošna varnostna služba se, kot je znano, ne more sestajati med delovnim časom in ima redno težave s sklepčnostjo. Zato sta vodstvo SVS in CPSI pripravila predlog reorganizacije te samoupravne delovne skupine. Vseh prisotnih 72 delavcev te SDS je s predlogom, po katerem naj bi imeli namesto sedanjih ene štiri SDS s po 23 člani, soglašalo. SDS gasilci v zvezi z ukrepi opozarja, da je treba njihovo enoto kadrovskega popolniti, ker je njihovo delo večinsoma vezano na proizvodnjo (spremstvo, črpanje vode, reševalne akcije in podobno). Delavskemu svetu KSI so predlagali, da potrdi predlog cen njihovih storitev.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR TER NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnike SDS organizacija dela, oddelek za študij dela, časa in nagajevanje, ERC, energetsko gospodarstvo, raziskovalni oddelek, kontrola kvalitete, mehanska preskuševalnica, mehnična delavnica, glavni laboratorij, laboratorij jeklarne, tehnološki laboratorij, laboratorij za vhodno kontrolo surovin, kemični laboratorij HVB, OIČ ter oddelek za operativno planiranje proizvodnje. Na sestanku SDS organizacija dela je bila v zvezi z ukrepi zlasti naglašena kritika miselnosti, da službe niso potrebne. Širjenje takšne miselnosti po oceni SDS lahko zelo škoduje nadaljnjemu napredku. »Če bomo delo služb razvrednotili, bodo efekti negativni in dolgoročno slabi«, ugotavlja SDS in opozarja, da so »stroški služb tudi stroški celotne delovne organizacije, čeprav se prikazujejo v službah (stroški prevozov, regresi itd.)«. Miselnost, da je treba samo fizično delo ceniti, je napačna. V zvezi s poslovanjem pa je bilo izpostavljeno predvsem »vprašanje pravilnosti usmeritve Železarn v čiste metalurške izdelke (pločevina in žica), brez nadaljnje predelave jekla«, na kar opozarjajo tudi sedanji poslovni rezultati. SDS oddelek za študij dela in časa pa v poročilu o poslovanju v prvem tromesečju pogrša podatke o normativnih porabah (zlasti energetskih medijev). Nadalje ugotavlja, da plan izdatkov za knjige in revije (ki predstavljajo vir za dopolnjevanje znanja) ni bil dosežen in da so stroški OPP preseženi (ni zajeto povečanje zaposlenih). Marsikoga bi verjetno zanimal tudi odgovor na sledeče vprašanje, ki ga postavlja ta SDS: »Zakaj se stroški v posameznih prikazih prikazujejo v odvisnosti od kalkulatornih stroškov in kažejo višje dosežanje plana kot v preglednici delitve celotnega prihodka (n. pr.: OD 80 % v drugi 95 %)?« Ukrepe je obravnavala s stališča zunanjih in notranjih vplivov (notranji so predvsem proizvodni, energetski, komercialni, kadrovske in organizacijski). SDS je opozorila, da morajo vsi ukrepi vsebovati merila, nosilca, rok, izvedbo in način zasledovanja učinkov. Glede vloge oddelka pri teh ukrepih pa menijo, da bo to za oddelke prioriteta naloga, če se jih bo v izvajanje vključilo kot sodelavce. Predlagane ukrepe — SDS se z njimi strinja — je treba takoj začeti izvajati, zaposlene pa je potrebno obveščati o doseženih rezultatih. Tudi SDS ERC se zdi program ukrepov premalo konkreten (»Program ukrepov mora vsebovati nosilce za izvedbo posameznih nalog s konkretnimi roki njihove realizacije.«). Ob sprejemanju ukrepov je po mnenju SDS treba pregledati tudi realizacijo lani sprejetih ukrepov. Ukrepe, ki so predlagani za delo na komercialnem in kadrovskem področju pa je treba dopolniti tudi z ukrepi na drugih področjih, kot na primer: nagajevanje, organizacija, zasledovanje stroškov, finančno poslovanje, informatika itd. Zanimaja jih tudi, »kako to, da je delovna skupnost KO-FI zaključila prvo četrtletje pozitivno, čeprav je edina med delovnimi skupnostmi prekoračila načrtovane stroške.« Zavzela je tudi več sklepov v zvezi s poročilom svojega delegata z zadnje seje delavskega sveta. Zahtevala je, da se zapisnik prejšnje seje dopolni z opisom poteka sklepanja ob imenovanju vodje TKR. SDS meni (predlog), glede na kadrovanje za vodjo TKR in delo posameznih oddelkov v sektorju, da bi kazalo razmisliti o reorganizaciji sektorja (pregleda naj se možnost o razcepitvi sektorja v dva sektorja: OTK in RO in vključitev energetskega gospodarstva v TOZD Energetika). V okviru te točke se je razvila tudi »živahna razprava o kadrovanju v Železnari.« Delegate v delav-

skem svetu so člani SDS seznanili s svojimi stališči v zvezi z imenovanjem vodja TKR. Delegatu so dali tudi splošno poblastilo, da se pri glasovanju lahko vzdrži, »če je dobil premo informacij ali če je ocenil, da informacije niso ustrezne.« Na sestanku dne 4. aprila pa je ista SDS zelo podrobno pregledala sklepe 11. seje delavskega sveta (z dne 6. 3. 1984), zlasti tiste, ki se nanašajo na ERC in zavzela do njih določena stališča, izmed katerih nekatere tudi povzemamo. V prvi vrsti menijo, da »delavski svet ne bi smel sprejemati sklepov, ki jih ne bomo mogli uresničiti.« Za uporabnike tabel so predlagali, naj ocenijo, ali informacije, ki so v tabelah, sploh potrebujejo in katere nove informacije bi želeli (o tem naj obvestijo ERC). V ERC pa bodo razpisali tudi akcijo za enostavnejši prikaz tabel in izpisov programov. Glede zahteve po pospešitvi del na nalogi »Order Entry« pa ugotavljajo, da v TOZD, z izjemo Valjarna bluming-štel, koordinatore, ki so dolžni skupaj s SEO IN ERC parcialno uvajati sistem v življenje, ni. Nalogo: »Poglobliti sistem zajemanja podatkov — stroškov na vseh ravneh. Z računalniško obdelavo podatkov slediti gospodarskim tokovom v državi, cenam surovin, energije ipd. in pripravljati podatke za tekoče poslovne odločitve, ocenjujejo kot neuresničljivo. Razlog: »Med cilje poslovne politike Železarn smo že v letu 1983 zapisali skrb in odgovornost za podatke v vseh sredinah Železarn. Vendar se stanje ni bistveno spremenilo. Pripravi pa je potrebno informacije za tekoče poslovanje. Kateri so te informacije, pa mora povedati uporabnik in to predvsem vodstveni delavci.« Eden od sklepov delavskega sveta vsebuje tudi zahtevo, da se analizira kadrovska zasedba na ERC in predlaga spremembe, če nekatere niso sposobni izvajati postavljenih nalog. Komentar SDS: »V ERC smo pristopili k analizi. Zahtevamo, da se ponovno obravnavajo sklepi, ki jih je delavski svet sprejel ob izdelani analizi v ERC (priloga: sklepi SDS z dne 27. 12. 1982). Menimo, da se ti sklepi prepočasno oziroma premalo izvajajo.« V zvezi s sklepom, da je SEO dolžan spremljati delo ERC ter usklajevati in usmerjati dejavnosti ter tako omogočiti bolj temeljite poslovne odločitve, pa SDS pravi, da ne vedo, kdo je to SEO, ki spremlja delo ERC. Po njihovem mnenju je namreč treba na ravni Železarn formirati grupo, »ki bo usmerjala in določala prioritete pri izgradnji posameznih projektov v Železnari.« Glede zahteve po zmanjšanju števila zaposlenih v delovnih skupnostih pa se SDS zavzema za selektiven pristop, na osnovi poglobljene analize in s stališča izvajanja delovnih nalog »ne le v operativnem ampak tudi v razvojne vidika«. Zaradi pomembnosti v celoti povzemamo tudi njihovo stališče v zvezi z izgradnjo informacijskih sistemov v Železnari. Takole pravijo: »Menimo, da se moramo v Železnari odločiti, kdo je odgovoren za izgradnjo informacijskih sistemov v Železnari. Ugotavljamo, da se ta naloga prelaga na ERC. Ugotavljamo, da vodstveni delavci posameznih TOZD, sektorjev in oddelkov prenašajo odgovornost za izgradnjo sistemov informacij na sodelavce ERC. Menimo, da je glede na sedanjostopno organiziranost v Železnari ERC odgovoren le za koordinacijo med posameznimi sistemi. Dokler sistema informacij uporabniki ne bodo »vzeli za svoja«, toliko časa bo vpeljava novih sistemov zelo počasna. Sodelavci v ERC ne zmoremo pokrivati vseh področij, saj moramo za postavitve sistema na računalniku poznati sistem poslovanja tako dobro kot uporabnik. Če bo uporabnik menil, da je, na primer, računalniška obdelava prodaje projekt elektronsko-računskega centra, ki je odgovoren za podatke in informacije, bomo še naprej ugotavljali, da informacije, ki jih daje računalnik, niso pravilne in da jih ne moremo uporabljati. Dokler se uporabnik ne bo obrnil tudi v prihodnost in se zamislil ter načrta sistem informacij, ki jih potrebuje za svoje delo, dokler ne bo prevzel skrbi za podatke in informacije v svoj delokrog in dokler bo to odgovornost prelagal le na administrativni kader in ERC, sodelavci ERC ne bomo uspeli realizirati postavljenih ciljev.« Na sestanku SDS energetsko gospodarstvo je bilo v zvezi z ukrepi posebej izpostavljeno vprašanje racionalne porabe energije v Železnari: »Pri tem pa ugotavljamo, da sami ne moremo dosti vplivati na njihovo realizacijo. Mnenja smo, da mora strokovno vodstvo Železarn, posebno pa strokovna vodstva posameznih TOZD, z organizacijskimi ukrepi vplivati na racionalnejšo porabo energije. Posebno kritično je stanje naprav za ogrevanje jeklarskih ponev v Jeklarni, kjer je poraba goriva izredno visoka, zato je potrebno posamezna ogrevna mesta sanirati, kjer pa naj svoj delež doprinese tudi sektor novogradnje.« Pri oceni poslovanja SDS raziskovalni oddelek govori o »velikih skritih neizkoriščenih možnostih« za boljše delo. Izvršitev količinskega načrta prodaje s 104 % v prvem četrtletju je uspeh, ki ga je poleg drugih vplivov treba pripisovati stimulativnemu sistemu nagajevanja za doseganje planiranih količin proizvodnje. Zaostajanje kvalitativnega asortimenta za 5 % v tem obdobju pa je na drugi strani zopet posledica sistema nagajevanja, ki ne stimulira kakovosti in uspešnosti proizvodnje glede na naročila in izvoz. Finančni (negativni) rezultat za prvo četrtletje je brez dvoma posledica nizkih izkoristkov I. a kvalitete izdelkov pri proizvodnji za prodajo ali izvoz. V teh dveh elementih so skrite velike neizkoriščene možnosti za boljše delo, zato je potrebno v samoupravne akte o delitvi osebnih dohodkov nujno vnesti elemente kvalitete in izkoristkov.« Pod razno pa SDS omenja, da so se delavci eksperimentalno mehanične delavnice pritožili zaradi postopkov pri obračunavanju norm. Sestane, na katerem naj bi skupaj z vodjem raziskovalnega oddelka rešili to problematiko, je bil napovedan za 10. maj. Člani SDS glavni laboratorij predlaga, naj bi delovne halje dajali na pranje v kemično čistilnico. SDS tehnološki laboratorij pri ukrepih za sanacijo poslovnih rezultatov ugotavlja nekatere slabosti, ki so jih opazile tudi nekatere druge, že omenjene, SDS: »V zadnjem obdobju je bilo pripravljeno že več sanacijskih programov v smislu poslovnih uspehov. Zdi se nam, da je v teh predlogih premalo konkretnih izdelkov posameznikov; vse se izgublja v širini. Nismo obveščeni o uspehih ali neuspehih sanacijskih ukrepov. Vsekar je predlagani sanacijski predlog dober in sprejemljiv, z željo, da se o njegovem izvajanju ali neizvajanju sproti obvešča.« SDS kemični laboratorij HVB je še ostrejša: »SDS je mnenja, da so nekatere ukrepi odveč, ker bi morali biti že od nekdaj dolžnost vodilnih strokovnjakov in se ne morejo predstavljati za nove ideje.« Pod razno pa se SDS poha, da je analitik za pline žarilnih agregatov že opravil preizkus z novo, uvoženo, Cr-sondo in da so rezultati popolnoma zanesljivi. Vodju OTK-kemični oddelek so že posredovali prošnjo za čimprejšnjo nabavo rezervnih cevi iste kvalitete. Tudi na sestanku SDS OIČ je bilo v razpravi o ukrepih izrečenih več kritičnih pripomb. Člani SDS menijo, da so ukrepi na področju proizvodnje — ukrepi za racionalnejšo porabo energije — le povzetki planov, ne pa konkretni ukrepi, s katerimi bi dosegli boljše rezultate in znižanje stroškov.« Vprašuje se tudi, zakaj smo bistveno znižali stalez zaposlenih v neposredni proizvodnji, da je »sedaj potrebno še v službah« s premeščanjem režijskih delavcev v neposredno proizvodnjo. SDS operativna izgradnja meni, da moramo iskati izhod iz sedanjega neugodne situacije, v kateri se nahaja Železarna, razen v prilagoditvi cen izdelkov in v razbremenitvi gospodarstva, predvsem znotraj same Železarn. SDS podpira program ukrepov, ugotavlja pa, da je nujno določiti poimenske zadolžitve in odgovornosti z vsemi posledicami, sicer bo izvajanje le delno in mlahavo, kot kažejo izkušnje iz podobnih preteklih primerov. Odločno pa se izreka proti eventualnemu linearnemu zmanjševanju služb in neorganiziranemu premeščanju. »Službe naj se zmanjšujejo ustrezno potrebam po določenih dejavnostih, nikakor pa ne pavšalno.« Tudi vprašanje SDS izpostavlja tudi pod točko razno: »SDS se ne strinja s sedanjim neorganiziranim načinom premeščanja na delo v jeklarno in želi od kadrovskega sektorja obrazložitev, po kakšnih kriterijih se tako premeščanje izvaja. Na splošno smatra SDS, da je sedanje premeščanje, nesmiselno in neučinkovito.« Izguba, ki smo jo ugotovili bo zaključku prvega četrtletja, vzemirja tudi SDS oddelek za operativno planiranje proizvodnje: »Prisotne predvsem čudi, da kljub dobremu delu v prvih treh mesecih, DO Železarna Jesenice prikazuje tako veliko izgubo. Vzroki so sicer znani, vendar smo mnenja, da je to nesprejemljivo z ozirom na dobro izpolnjevanje planskih obveznosti.«

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

JESENIŠKI MLADINCI V BEOGRADU

Torek, 24. maja, ob 18. uri na železniški postaji Jesenice. Karte za vlak do Ljubljane so kupljene. Že sedimo v vlaku in čakamo. Še 15 minut pa se bo začela naša pot proti Beogradu. Kar precej mladincev se nas je zbralo in vsi smo se veselili prijetnega izleta.

Preverili so našo prisotnost in nam se povedali, da nas bo spremljala tovarišica Alenka, ki se nam je že na prvi pogled prikupila.

Pot do Ljubljane je hitro minila ob pripovedovanju šal in klepetanju. V glavnem mestu naše republike smo morali počakati na poseben vlak, ki bo mlade Slovence popeljal v Beograd. Jeseničani smo imeli rezervirano vagona št. 1 in 2, ki sta bila kar malo pretresna za vse. Ko so prispeli in se namestili tudi mladinci in mladinke iz drugih delov naše ožje domovine, je vlak ob 21.15 odpeljal na deseturno pot. Kar dolgo smo ostali budni, nato pa nas je prijetno drdranje vlaka vendarle »premamilo« in naše veke so se zaprle, da še sami nismo vedeli kdaj. Zjutraj so nas ob 7. uri prebudili nežni jutranji sončni žarki, ki smo jih bili zelo veseli po dolgotrajnem deževju na Jesenicah. Komaj smo se dobrodu prebudili, že se je vlak začel ustavljati: TOPČIDER. Pograbili smo vsak svojo prtljago in se pognali proti vratom, kjer je nastal zamašek. Po kratkotrajnem prerivanju sem vendarle »pristala« na peronu prijetne postaje v Topčideru.

Tam smo dobili tudi vstopnice za večerno osrednjo praznično prireditev ob dnevu mladosti, ki je tudi bila cilj našega potovanja. Še niti oddahnili si nismo dobro, ko smo že stopali po cesti, ki nas je po 20 minutnem pešačenju pripeljala do Dedinja, zadnjega počivališča našega dragega Tita.

Tiho smo stopili okoli yodnjaka in vstopili v Hišo cvetja. Pred nami se je razgrnil čudovit pogled na belo marmornato ploščo s Titovim imenom. Takrat sem v mislih ponavljala »kako veličastno«. Mislim, da je tudi druge prevzel veličasten občutek. Zrli smo v ploščo in vsi mislili na Tita.

Zelo so nas pritegnili tudi darila, ki jih je prejel tovariš Tito iz vseh koncev sveta in štafetne palice, ki jih je nosilo na stotisoče mladih ljudi naše domovine, ki so razstavljene v muzeju 25. maj z veličastnim mozaiikom na pročelju.

Čakala nas je še pot do pobratenege doma Drage Milovanovića, ki smo ga po krajšem iskanju vendarle našli. Čeprav ni bilo dijakov, ki bi nas sprejeli, kakor je bilo prvotno predvideno, je bilo srečanje vendarle toplo in pristrčno. Podelili so nam značke in nam postregli s sokovi in drobnim prigrizkom. Ravnatelj doma nam je povedal nekaj besed o domu in nam gostoljubno ponudil pomoč pri ogledu Beograda. Nato smo nekateri odšli na kosilo, na Kalemegdan, drugi so si ogledali živalski vrt, tretji pa spet kako drugo posebno tega zanimivega mesta.

Ob 20. uri smo se vsi zbrali ob vhodu na južno tribuno nogometnega igrišča JLA. Toda tu je prišlo do manjših zapletov. Za vse je bilo enostavno premalo prostora, tako da smo v začetku že skoraj obupali, ker se niti ganiti nismo mogli, pa tudi naš razgled je bil »nezavidanja« vreden. Na koncu se je vendarle vse uredilo. Na veliko nogometno igrišče so pritekla dekleta in fantje v rumenih, rdečih, belih in modrih oblačilih. Onemela sem. Nikoli nisem pričakovala, da bo taka prireditev tako učinkovala name, saj sem jo prejšnja leta vedno gledala po televiziji in sem vedela, kako izgleda.

Toda takrat sem gledala samo z očmi, tokrat pa tudi s srcem. Mladi so plesali, njihovi gibi so se prelivali, roke so se prijateljsko stikale, valovile ... Tedaj pa so v zrak poletele

rakete: rdeče, bele, modre, svetlika-joče, kakor majhne drobne zvezdice. Ozrla sem se kvišku in opazovala te biserne utrinke, ki so izginjali na brezvezdnatem nebu. »Kako lepo«, mi je ključalo po možganih. Mladi so odplesali, prostor pa so prepustili vedno atraktivnemu nastopu pripadnikov JLA. Zastave veselo plapolajoče v zraku so ustvarjale poseben čar. Na koncu so odplesali še najmlajši, prikupni v svojih »umetniških« kot vedno. In nato? Vse oči so se uprle v točko, iz katere se je že v naslednjem trenutku izluščila postava s štafetno palico v roki. Navdušeno smo ploskali.

Nato pa je nastopil vsaj zame najveličastnejši del prireditve. Mladi so si ob pesmi Druže Tito, mi ti se kunemo, ki smo jo navdušeno pomagali peti tudi gledalci, podajali štafetno palico iz roke v roko proti slavnostni tribuni. Ena roka jo je podala drugi, ta je malo postala, nato pa jo podala tretji ... Titova palica je »plaval« ne samo nad njihovimi rokami, »plaval« je tudi v naših mislih — čudovito lepa in skrivnostna. Še zadnja roka se je oprijela ozkega vratu pali-

ce in jo ponesla po stopnicah do slavnostne tribune. Zatem izgovorjenih besed sploh nisem slišala, saj jih je preglasilo burno ploskanje. Veliko dela pa sem imela tudi z brisanjem solza, ki so mi nehote pritekale na lica.

Nekateri so nato »stopili« še v kolo in brezskrbno zaplesali, mi pa smo morali pohiteti na vlak, ki nas je čakal. Še zadnji pogled proti slavnostnemu prizorišču prireditve, nato pa me je »pogoltnila« množica ljudi, ki se je »valila« proti izhodu. Povsod si lahko glišal pesem, povsod videl veselje. Čas pa nas je neusmiljeno preganjal, tako da smo skoraj tekli na tramvajsko postajo, od koder nas je tramvaj pripeljal na postajo Topčider.

Na vlaku smo si izmenjali vtise, za kar je bilo potrebnih le nekaj besed, ki izražajo vse najlepše, najčudovitejše ... Enolično drdranje vlaka nas je tokrat prej uspavalo, saj so nas številni dogodki močno utrudili.

Mislim, da bi za pravi popis lepot take prireditve potrebovala mnogo več prostora. Neki prijatelj, ki se je prav tako udeležil izleta v Beograd, je dejal, da bi si moral vsak prizadevati, da bi vsaj enkrat lahko prisostvoval taki prireditvi. Spoznali smo tudi veliko novih prijateljev iz vse domovine, s katerimi smo si obljubili: »Prihodnje leto na svidenje!«

Irina Vauhnik, 1. N CSUI

ZBOR PIONIRJEV HRANILNIČARJEV NA PRISTAVI V JAVORNIŠKEM ROVTU

V petek, 1. junija, je bil na Pristavi v Javorniškem rovtu zbor pionirjev-delavcev šolskih hranilnic gorenjske regije.

Zbrali smo se ob 9. uri na avtobusni postaji pred Železarno. Nato smo v spremstvu dveh vodilcev odšli v tehnični muzej Železarne, kjer nas je vodil seznanil z zgodovino železarstva na našem območju. V muzeju smo si ogledali zbirko fosilov iz jeseniške okolice, makete obratov nekdanje KID na Savi in Javorniku, staro kovačnico, vzorce plavžne obloge iz nekdanjih plavžev na Savi in Javorniku, vzorce zrcalovine in žindre, prostor s predmeti in dokumenti iz NOB, makete žičnice in mesta Jesenice ter priprave, s katerimi so prevažali železovo rudo izpod Golice do plavžev na Savi in Javorniku.

Po ogledu muzeja smo se z avtobusom odpeljali do valjarne na Koroski Beli, kjer smo se najprej okrep-

čali. Ogledali smo si še valjarno blumingštel, nato pa smo se napotili proti Pristavi. Po uri hoje smo prispeli do doma na Pristavi. Po malici nas je s svojim prihodom presenetil Marjan Smode. Zapel nam je nekaj svojih pesmi. Izvedli smo tudi intervju s Cvetom Pretnarjem in Rajkom Lotričem. Čas je hitro potekel. Začeli smo odhajati domov, večina se nas je odpeljala z avtobusom, nekateri pa so odšli peš. Po ne preveč udobni vožnji smo prispeli na Jesenice.

Zbor je potekal v veselem vzdušju, navezali smo številne stike in izmenjali izkušnje.

Aleš Mlinarič, 5. c
OŠ Prežihov Voranc
Jesenice

NEPOZABEN SPREJEM V ZSMS IN RK

Tudi letos smo mladinci, učenci osmega razreda, pripravili krajšo slovesnost ob 25. maju, dnevu mladosti, ko sprejemamo nove člane v mladinske vrste.

Sprejem smo učenci osmega razreda priredili v telovadnici, ki je tokrat imela bolj slovesen videz. Že ko si vstopil, si dobil nek praznični občutek.

Poleg učencev višje stopnje in učiteljev so se proslave udeležili še predstavniki krajevne skupnosti, mladine, zveze borcev NOV, zveze komunistov in Rdečega križa. Med njimi tudi tovarišici Bratuševa in Lesjakova, ki sta s predsednikom naše mladinske organizacije Matjažem in našo mentorico podelili izkaznice Rdečega križa in Zveze socialistične mladine Slovenije. Matjaž je učence sedmega razreda seznanil s pravicami in dolžnostmi iz statuta ZSMS.

Vsem novosprejetim članom je čestitalo Društvo prijateljev mladine Kranjska gora in jim zaželelo še mnogo učnih in vzgojnih uspehov. Društvo je organizaciji odobrilo nekaj denarja, ki ga bodo učenci koristno uporabili.

Učenci osmega razreda smo pripravili kratek kulturni program z recitacijami in glasbeno spremljavo. Največje presenečenje pa je bil ansambel COCTAIL, ki nam je na naše povabilo nekaj ur igral brezplačno. Zato se Alešu, Marselu, Igorju in Marjanu iskreno zahvaljujemo in jim želimo še mnogo uspehov.

Vsi smo menili, da je bilo lepo!
Tamara Grilc, 8. r.
OŠ Jeseniško-bohinjski
odred Kranjska gora

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

EPIDEMIOLOGIJA V VOJNI IN MIRU

Mnogo bolj zanimivi so zgledi, pri katerih moremo dokazati, da človek vdre v ekološki sistem, v katerem so divje živali in možni nevarni mikrobi. Nekateri skupine boleznih so posebno zanimive, kajti pri njih se da dokazati več stopenj pri prenašanju z ene vrste živali na drugo. Gre za riketioze, med katerimi je najbolj znana epidemična pegavica in za infekcije s prazivalmi tripanosomi, ki jih prenašajo muhe CECE v Afriki in ki povzročajo afriško sparno bolezen.

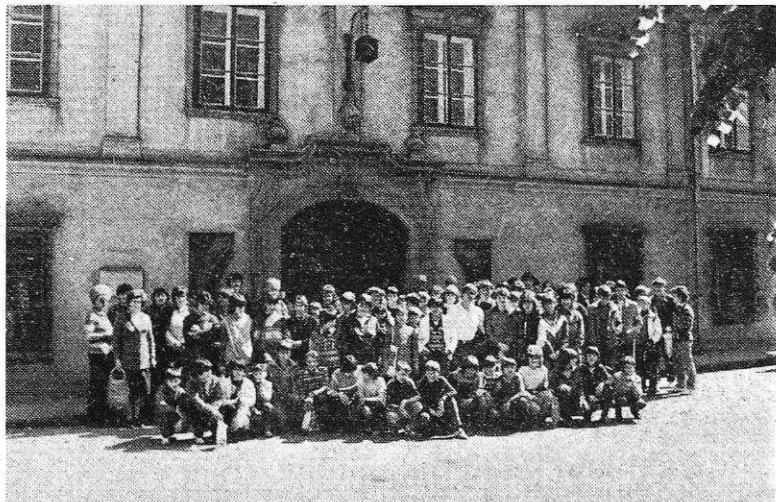
Riketioze so prav drobne bakterije, ki so se prilagodile življenju v celicah; zunaj njih ne uspevajo. Riketioze so se skoraj zanesljivo začele razvijati v žuželkah in klopih. Med temi členonožci imajo mnogi še vedno podobne parazite, ki za vretenčarje niso patogeni. Verjetno se je prvikat izkazalo po naključju, da se ta parazit v žuželki lahko obdrži, tudi če zajeda glodalce. Ko pa je riketiozi uspešno preiti z žuželke na glodalca, se je razmerje med klopom, riketijo in glodalcem utrdilo.

V ameriški državi Montana je na zelo slabem glasu dolina BIT-TER ROOT (Grenka korenina). Že od konca 19. stoletja naprej, ko so tja prišli prvi priseljenci, so poznali v tej dolini hudo smrtno bolezen. Ob kugi, steklini in hemoragijski mrzlici je ta bolezen ponekod najbolj smrtno nevarna. Že kmalu so vedeli, da vedno boljijo ljudje, ki so imeli klopa iz rodu DERMACENTOR. Bolezen so pozneje raziskali in tudi določili ukrepe, s katerimi so jo uspešno omejevali. Bolezen povzroča riketioza. Raziskovanje te bolezni je bilo nevarno. Preden so pripravili cepivo, je pri tem raziskovanju več kot pol ducata raziskovalcev izgubilo življenje. Še pozneje, ko so že imeli na voljo cepivo, je zbolelo petnajst mikrobiologov in eden izmed teh je umrl.

Klopi imajo sorazmerno zapleten življenjski krog v treh stopnjah, ličinka, nimfa in odrasli klop. Drobne ličinke se izležejo na tleh in čakajo na pravega glodalca, ki ga zajedajo. V dveh ali treh dneh se napijejo krvi in odpadejo z glodalca. Nato prebavljajo svoj krvni obrok hrane, rastejo in se pripravljajo na levitev v nimfo. Vse dogajanje se zdaj ponovi: nimfa se hrani na glodalcih, ko pa se napije krvi, prezimi in se naslednjo pomlad prelevi v odraslega klopa. Ta potrebuje večjega gostitelja, na katerem se lahko hrani; divje koze so njegovi glavni gostitelji, vendar so pravstnji tudi konji, govedo in človek. Zdi se, da riketioza mrzlice Skalnega pogorja izmenoma potrebuje klopa in malega glodalca. Ličinka se hrani na glodalcu in se pri tem s krvnim obrokom inficira. V tkivu klopa se riketioze množijo, prične se infekcija, ki klop ne škoduje, ohrani pa se v njem, dokler živalca živi. Klop pa ob vsakem hranjenju lahko inficira svojega gostitelja. Nimfa prenese riketiozo na novega gostitelja. Odrasli gostitelj klopa, glodalci in večje živali, za riketiozo niso občutljivi in prav nesrečna okoliščina je, da je zanjo tako občutljiv človek. Klopova ličinka in nimfa preneseta riketiozo z enega gostitelja na drugega, za preživetje riketioze ni pomembno, da je ugriz odraslega klopa infektiven tudi za človeka.

Pri divjih glodalcih niso nikoli opazili bolezni. Edini dokaz, da imajo riketiozo, je, da je približno polovica divjih glodalcev zanjo imuna. Naravna infekcija pri njih je nadvse blaga. Izkušnje kažejo, da ta riketioza ne povzroča epidemij, pač pa se te začne, kadar se število glodalcev v naravi nenavadno poveča. Skoraj zanesljivo je, da glodalci pri tej bolezni nimajo posebno pomembne vloge, ker imajo mnoge klopove ličinke inficiranih klopov riketioze že, ko se izležejo iz jajčec.

Na drugi strani Tihega oceana je razširjena druga riketioza od Japonske do Taivana, od Filipinov in Nove Gvineje do severne Avstrali-je. Še bolj proti zahodu sega na Maldivsko otočje in Sri Lanko, zasledimo jo tudi v Indiji, od Burme sega navzdol po vsej Maleziji in prek Indonezije do Salomonovih otokov. Japonci so bolezen imenovali mrzlica CUCUGAMUŠI, drugod pa ji pravijo grmičevska mrzlica. Bolezen je podobna mrzlici Skalnega pogorja po tem, da je v raznih deželah različno nevarna, ponekod je smrtnost 50 %, drugod 1 %. Človek se je nalezil v naravi, posebno na travnatih jasnah ob pragozdu tropskih otokov povsod tam, kjer žive pršice iz rodu TROMBICULA, ki riketiozo prenašajo. (Se nadaljuje)

Pionirji hranilničarji Gorenjske na obisku v tehničnem muzeju naše Železarne (foto I. Kučina)

FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON

NAJVEČJI PROJEKT PRI PROIZVODNJI PREMOGA V LR KITAJSKI

Kitajsko državno podjetje za razvoj premogovnikov in znana ameriška naftna družba Occidental Petroleum Co. sta pred kratkim sklenili osnovno pogodbo za skupno odpiranje premogovnika na ogromnem nahajališču premoega v kitajski provinci Shanxi. S pogodbo določena investicijska vsota 640 milijonov dolarjev velja kot doslej daleč največji skupni investicijski podvig te vrste. Kitajska stran je pri tem udeležena s 50 %, medtem ko si ostalih 50 % delita v enakem deležu Occidental in še neko podjetje iz ameriške zvezne države Nebraska. Dokončno in podrobno obdelano pogodbo bodo predvidoma sklenili v letošnjem poletju.

Ta skupni projekt je v več pogledih pomemben. Z ocenjenimi rezervami premoega na tem nahajališču v količini 1,5 mili-

jarde ton bo ta premogovnik, ki leži okoli 500 km zahodno od glavnega mesta Pekinga, postal eden največjih na svetu, ki bo obratoval z dnevnim kopom. Letna proizvodnja se bo najprej gibala okoli 15 milijonov ton in je bodo potem postopno povečali na 45 milijonov ton. Po pogodbi bo približno polovica nako-panega premoega namenjena izvozu.

Premog je danes v LR Kitajski najpomembnejši vir energije. Leta 1983 so nakopali v kitajskih premogovnikih 715 milijonov ton (leta 1982 — 666 milijonov ton), kar je enersgetsko znatno več, kot je bilo lani načrtane nafte (106 milijonov ton, leta 1982 — 102 milijona ton). Cilj te države je, v okviru modernizacije gospodarstva, povečati letno proizvodnjo premoega na 1,2 milijarde ton. Zato ima v tem okviru tudi premogovniški projekt Shanxi velik pomen. Vzporedno z naraščanjem proizvodnje predvidevajo tudi povečanje izvoza.

Kljub gospodarski pomembnosti ta projekt ni bil rojen pod popolnoma srečno zvezdo. Pogodbo so podpisali po težkih pogajanjih, ki so trajala štiri leta in v zadnjih osemih mesecih, ko so že obravnavali podrobnosti, je večkrat kazalo, da bodo sploh prekinjena. Med največjimi ovirami je bilo vprašanje financiranja projekta. V obdobju štirih let, odkar so pričeli s pripravo prvih tehničnih in gospodarskih projektov, do zadnje obravnave podrobnih vprašanj, je padla cena premoega na svetovnem tržišču s 50 na slabih 40 dolarjev za tono. To je ogrozilo gospodarnost projekta in zato so bile pri reševanju fi-

nančnih vprašanj težave še večje. Vendar so končno tudi to rešili z določenimi ukrepi na kitajski in ameriški strani.

Prav tako je povzročala resne probleme tudi kitajska zahteva, da bi morali imeti kitajski delavci, zaposleni v tem premogovniku, urno postavko 12 dolarjev. Z dolgotrajnimi pogajanjmi so tudi pri tem vprašanju dosegli kompromis, katerega podrobnosti niso znane, vendar je verjetno predvideno plačilo zaposlenih, na katerega višino bo vplivala količina opravljenega dela. Dodatne skrbi so povzročile zakasnitve pri izgradnji potrebne infrastrukture, kot predpriprava za nadaljnja dela pri tem velikem projektu.

Izkušnje ameriške družbe Occidental pri tem projektu ponovno dokazujejo, da kdor želi danes v LR Kitajski opravljati velikopotezne gospodarske posle, mora imeti ob določenih pogojih pri pogajanjih in pripravi veliko potrpljenja in močne živce. Da so imeli predstavniki ameriške družbe pri teh pogajanjih zelo veliko potrpljenja, je mogoče pojasniti s tem, da se ta družba zelo zanima za iskanje nafte pod morskim dnem pred kitajsko obalo. Verjetno bi prekinitev pogajanj pri projektu Shanxi lahko imela tudi negativne posledice za ameriško družbo pri njenem prizadevanju za raziskovalna dela in črpanje nafte pod morskim dnem v kitajskih vodah. Tega pa ameriška družba nikakor ni želela in je rajši popuščala pri pogajanjih o projektu Shanxi.

SVETOVNI DAN VARSTVA OKOLJA

(Nadaljevanje s 1. strani)

li problema končne obdelave oljnih gošč.

Dejavnost za varstvo okolja v Železarni Jesenice smo letos predstavili tudi na osmi mednarodni razstavi »Tehnika za okolje '84« na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 15. do 18. maja.

Organizirali smo tudi skupinski ogled razstave, katerega so se udeležili predvsem železarji, ki se s to dejavnostjo največ ukvarjajo. Kaj več o udeležbi SOZD Slovenske železarnice na tej razstavi bomo objavili v posebnem prispevku.

Na posvetovanju o varstvu zraka, ki je potekalo v času razstave, smo z referatom predstavili dosežke in načrte na tem področju v naši železarni, zlasti pa dobro delovanje nove odpraševalne naprave v jeklarni.

Jeklarna Železarnice Jesenice je še edini primer v SR Sloveniji, v kateri izdelujejo jeklo po zastarelem Siemens-Martinovem postopku. Šest Siemens-Martinovih peči je sedaj še glavni vir onesnaževanja zraka v jeseniški dolini, saj se plini in prah brez predhodnega čiščenja odvajajo skozi 45 m do 60 m visoke dimnike v višje plasti atmosfere. Ker je gradnja čistilnih naprav za SM peči ekonomska in tehnično problematična, jih praktično v svetu ni.

Naš cilj je posodobiti tehnologijo proizvodnje jekla z izgradnjo novih elektroobločnih peči in postopno ukinitev SM postopka, kar načrtujemo že nekaj let.

Za elektroobločne peči so postopki čiščenja izločenega prahu in plinov že precej preizkušeni in razširjeni. Pri nas smo v jeklarni imeli prvotno odpraševanje dveh elektroobločnih peči urejeno po mokrem postopku v izpiralcu s kapaciteto 70.000 kub. m na uro, vendar se je kmalu pokazalo, da zajem emitiranih plinov in prahu ni celovit, kapaciteta je bila premajhna, obratovnih težav je bilo vedno več, čiščenje odplake pa pomanjkljivo.

Ob neugodnih vremenskih razmerah je bila zapašenost zraka v hali jeklarne včasih tako velika, da zaradi izredno slabe vidljivosti ni bilo mogoče upravljati žerjavov in je bilo potrebno zaradi varstva delavcev ustavljati proizvodnjo. Znatno je bilo širjenje prahu tudi v bivalno okolje ob Železarni.

Zato je kmalu dozorela odločitev, da bomo zgradili novo odpraševalno napravo po suhem postopku čiščenja. Izbrali smo čistilno napravo firme z bogatimi izkušnjami — American Air Filter Company.

V 1981. letu je naprava z desetimi komorami — vrečastimi filtri s kapaciteto 1.280.000 kub. m plinov na uro začela obratovati in do danes ni bilo večjih zastojev ali okvar. Naložba v vrednosti nekaj nad 170 milijonov din se je izkazala kot zelo uspešna, saj je bistveno izboljšala delovne pogoje v halah jeklarne ter zmanjšala zapašenost Jesenic.

Zajem plinov je iz treh elektroobločnih peči (60 t, 70 t in 8 t) neposredno iz pokrovov peči prek vohajenih cevovodov in posredno s pomočjo petih velikih napad pečmi nad žerjavnimi progami.

Vroče pline iz peči s temperatura mi nad 700 stop. C mešamo z zrakom, da CO zgori v CO₂, jih v cevovodu s premerom štiri m mešamo s hladnejšimi plini iz nap, tako da plini pri vstopu v filtrirne komore ne dosežajo temperature 135 stop. C. V desetih komorah je 2.160 vreč s skupno površino 22.000 kv. m. Instalirana moč štirih velikih vetril in pogonskih motorjev je 3.480 kw, peti ventilator je reverzorni za stepanje prahu in vreč po kolaps sistemu v silose.

Dnevno se tako zajame okrog sedem ton prahu, ki ga z vodo peletiziramo v kroglice. Prah vsebuje okrog 40 % železa, vendar ga zaradi nekaterih nezaželenih sestavin ne recikliramo, ampak ga prodajamo drugim uporabnikom. Lani smo cementarni v Anhovem oddali 2.043 ton peletiziranega prahu.

Stroški obratovanja naprave znašajo 4 % vrednosti surovega jekla. Velik del stroškov se nanaša na večjo porabo električne energije.

Z meritvami, ki jih je izvedel naš odsek za ekologijo in v letu 1982 zunanji pooblaščen zavod, smo ugotovili, da se je ob določenih razmerah zmanjšala zapašenost zraka v delovnem okolju jeklarne celo desetkratno. Stopnja odpraševanja je tolikšna, da je ob večjih obremenitvah odpraševalne naprave v prečiščenih plinih na izhodu znatno manj kot 50 mg prahu na 1 m³, medtem ko je dovoljena emisija 150 mg/m³.

V najbližjem stanovanjskem predelu ob jeklarni se je zapašenost zraka zmanjšala pod zgornjo dopu-

stno mejo 0,15 mg/m³, in sicer je sedaj okrog 0,07 mg/m³.

K zmanjšanju zapašenosti Jesenic so pripomogle tudi nekatere že pred leti izpeljane naložbe. Tu naj omenimo izgradnjo objektov aglomeracije surovin za plavže, ki je v 1971. letu nadomestila zastarele pralilne peči za rudo, ki so bile velik izvor prahu in plinov. Pri stroju za sintiranje je urejeno odpraševanje plinov z elektrostatskim filtrom, ki je bil letos prvič v generalnem remontu in sedaj ponovno 99 % odstranjuje prah iz okrog 380.000 kub. m plinov na uro.

Pri dveh plavžih sta tudi dva pralna stolpa kombinirana z elektrostatskima filtroma s skupno kapaciteto 140.000 kub. m na uro za čiščenje plavžnega plina, kateri se nadalje energetske koristno izrabljajo.

Poleg teh glavnih čistilnih naprav je seveda še vrsta manjših, ki bolj ali manj služijo namenu.

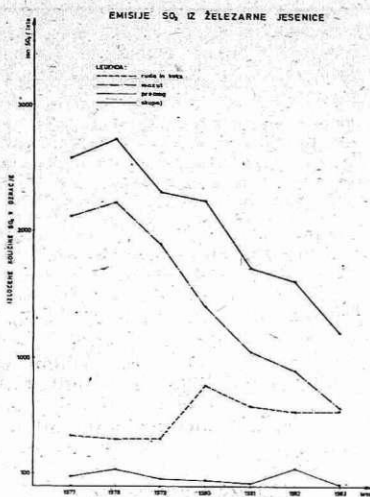
Zmanjševanje emisij iz Železarnice se odraža tudi v bivalnem okolju Jesenic, saj so po podatkih Hidrometeorološkega zavoda SRS, ki vsakodnevno vrši meritve, emisije SO₂ iz leta v leto nižje in so le izjemoma v kurilni sezoni nekoliko zvišane, a še vedno pod zgornjo dopustno mejo. Tako je bila npr. letos januarja povprečna emisijska koncentracija 0,10 mg SO₂/m³, in le 13. januarja en maksimum 0,27 mg SO₂/m³.

Po teh podatkih so bile Jesenice v kurilni sezoni 1982/83 v primerjavi z drugimi slovenskimi mesti po onesnaženosti s plinastim žveplovim dioksidom na 23. mestu, po onesnaženosti z dimom, to je aerosolom z velikostjo delcev pod deset mikrometra, pa na 35. mestu.

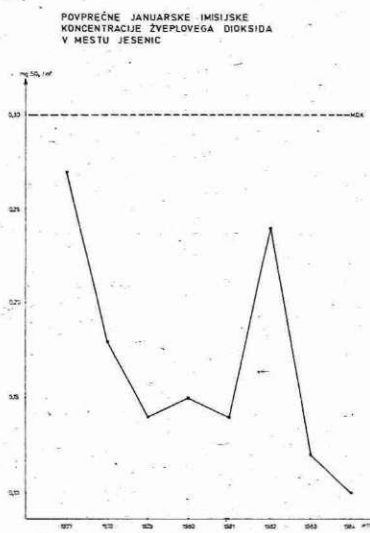
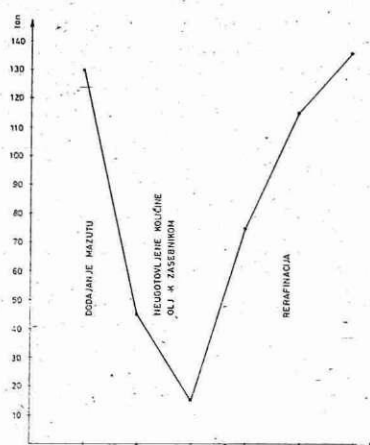
Železarski globus

INDONEZIJA

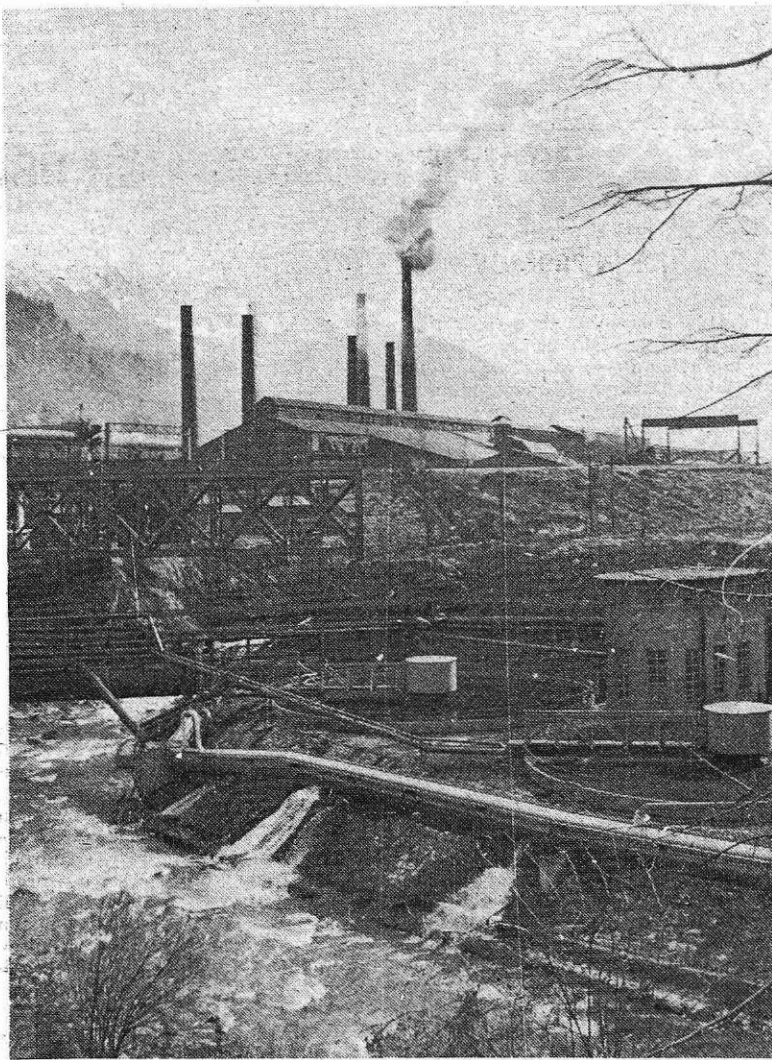
Zaradi naraščanja števila prebivalstva, ki je že preseglo številko 160 milijonov, pričakuje ta azijska država že v prihodnjih letih vedno večji primanjkljaj domačih in uvoženih železarskih izdelkov. To je tudi vzrok, da se indonezijska vlada pripravlja na gradnjo nove integralne železarnice z letno proizvodnjo dva milijona ton surovega jekla. Danes največja indonezijska železarna Krakatau Steel letno izdela 1,6 milijona ton surovega jekla in 1,3 milijona ton končnih izdelkov. Ta železarna, ki je v državni lasti, ima v svojem sklopu napravo za proizvodnjo železove gobe po HYL postopku z letno proizvodnjo 2,2 milijona ton, štiri 65-tonske in 130-tonske obločne električne peči, dve napravi za kontinuirno vli-vanje gredic in slabov in valjarne za žico, lahke profile, paličasto jeklo, toplo valjane trakove in obrate za proizvodnjo raznih vrst cevi. Sedaj pripravljajo gradnjo nove hladne valjarne, valjarne brezšivnih cevi in naprave za proizvodnjo peletov.

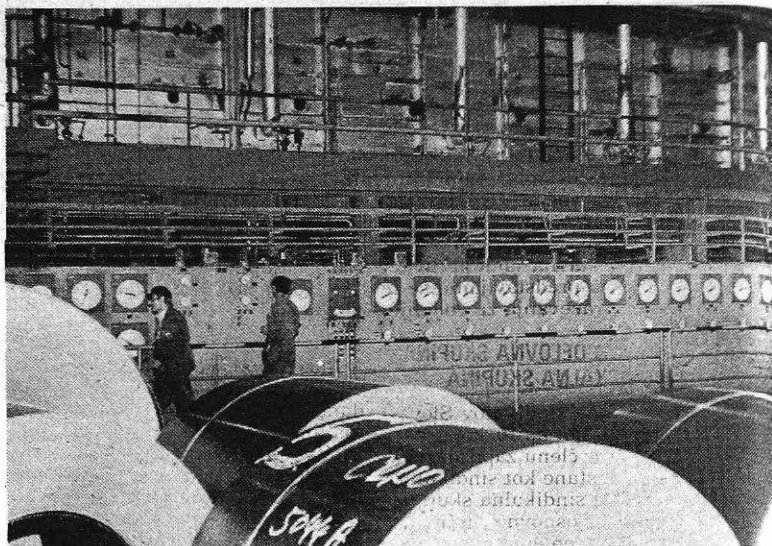
CENTRALNO ZBRANE KOLIČINE ODPADNIH OLJ V ŽJ - za sežig ali rafinacijo

Odsek za ekologijo in varstvo okolja.

Kako obdarovati bistro Savo in sveži zrak? (arhiv ŽJ)

Žarilna linija HVB (foto I. Kučina)

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

DS za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje

13. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

13. sejo odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI, ki je bila 28. maja, je sklical in vodil predsednik Miro Mohorič. Pri pregledu sklepov so ugotovili, da so v glavnem izvršeni, izvajajo se le še tisti, ki imajo dolgoro-

nejši značaj. Na seji so poudarili, da je treba ponovno opozoriti vse vodje, ki se niso dostavili predlogov za nadomeščanje, da to store čimprej.

Pri obravnavanju kadrovskih sprememb so:

- odobrili prerazporeditev delavke iz komercialnega sektorja v sektor za splošne zadeve, na delovne naloge tajnice;
- odobrili prestop delavki iz TOZD Strojne delavnice v KSI na delovne naloge čistilke;
- ponovno razporedili na delovne naloge pripravnik s srednjo šolo, ki se je vrnil iz JLA, s pogojem, da do 1. avgusta opravi pripravniški izpit;
- potrdili razporeditev novospregajetega delavca na delovne naloge vratar 2 za nedoločen čas in dveh delavk za določen čas na delovne naloge čistilke;
- razporedili delavko z delovnih nalog tekač 2 na tekač 1;
- na predlog invalidske komisije so potrdili prestop delavca iz TOZD HVB v splošno varnostno službo na delovne naloge vratar 2;
- prerazporedili delavko z delovnih nalog kadrovske statistik na referent za delovna razmerja 2;
- soglašali z imenovanjem Antona Mikliča, ki je bil na volilni konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne izvoljen za profesionalnega predsednika izvršnega odbora te organizacije;
- začasno — za šest mesecev — razporedili dva pripravnika, ki sta uspešno opravila pripravniški izpit, na CPSI na delovne naloge strokovni sodelavec. Ker pa to ni v skladu

s stabilizacijskimi ukrepi, so zahtevali, da se kadrovska problematika na CPSI v tem času uredi;

- odobrili so nadomeščanje vodje oddelka za družbeni standard v času zdravljenja, delavko v tem oddelku pa zaradi povečanega obsega del za dva meseca prerazporedili na druge delovne naloge;
- delavki — čistilki, ki je bila sprejeta za določen čas, so potrdili razporeditev na te delovne naloge za nedoločen čas;
- obravnavali so predlog odbora za delovna razmerja TOZD Družbena prehrana za zasedbo delovnih mest v počitniških domovih v Biograd in Crikvenici.

S predlogom odbora TOZD Družbena prehrana so soglašali in ugotovili, da je s tem kadrovska zasedba v počitniških domovih popolna.

Obravnavali so tudi prispele prošnje in odobrili dvema delavcema prestop iz KSI v TOZD Valjarna bluming štel in TOZD Energetika.

Zavrnilo so prošnjo Amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice za izredno plačano odsotnost, ker je kvota izredno plačane odsotnosti za te namene že izkoriščena in delavki, ki je sodelovala v gledališki predstavi, odobrili neplačano odsotnost.

Na prošnjo TVD Partizan Jesenice so odobrili dva dni izredno plačane odsotnosti delavki, ki bo sodelovala na državnem prvenstvu v športni gimnastiki.

Delavki kadrovskega sektorja so za odpravo posledic neurja odobrili dva dni izredno plačane odsotnosti. P. F.

TOZD Elektrode

13. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 31. maja 13. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Janez Kosmač. Najprej so sprejeli poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje in ugotovili, da ventilacija na oplaševalni liniji 4 in ventilator v oddelku izdelave elektrodnih mas nista urejena. Eden od vzrokov je tudi ta, da so imeli vzdrževalci v maju precej nujnih popravil v TOZD. Sodelovanje s tovarno v Plužinah bo obravnavano na eni izmed prihodnjih sej, ko bo pripravljena pogodba za sodelovanje.

Ugotovili so, da so predlog dopolnitve 97. člena pravilnika o delovnih razmerjih obravnavale vse samoupravne delovne skupine na zborih delavcev in ga v celoti potrdile.

Obravnavali so program ukrepov za odpravo izgube v TOZD Elektrode in ugotovili, da so ga delavci na zborih delavcev potrdili brez pripomb. Odboru za gospodarstvo TOZD pa so naročili, da mora mesečno spremljati izvajanje sprejetih ukrepov.

Seznanjeni so bili tudi z aktivnostjo za uresničevanje stabilizacijskih ukrepov v občini Jesenice. Ugotovili so tudi, da so vse SDS na zborih delavcev obravnavale program ukrepov za sanacijo izgube v Železarni, na katerega niso imele pripomb.

Razpravljali so o korekciji cen elektrod, ki je nujno potrebna. Soglašali so s predlagano korekcijo cen v okviru projekcije politike cen ZIS za letošnje leto, in sicer za 24,4 %, ki naj veljajo od 4. junija dalje, kot je bilo dogovorjeno z ostalimi proizvajalci v državi. Dogovorjeno je tudi, da se prodajne cene domačih proizvajalcev maksimalno izenačijo.

Potrdili so korekturno lestvico za višjo produktivnost v TOZD Elektrode, ki jo je pripravil OŠDC.

Soglašali so, da se delavcem oddelka izdelave elektrodnih mas, naknadno izplača premija za višjo produktivnost za mesec april. Pri tem

so menili, da bi morali delavci v tem oddelku izkazovati večjo pripravljenost za dodatna dela, ki so nujno potrebna.

Na predlog vodstva TOZD so enajstim vzdrževalcem potrdili izplačilo enkratne denarne nagrade po 1.000,00 dinarjev za hitro in uspešno popravilo oplaševalne linije 2 in elevatorja na talilni peči. TOZD Elektrode tudi v bodoče pričakujejo enako pripravljenost in angažiranost vzdrževalcev.

Sklenili so, da se prične postopek za razpis vodja TOZD Elektrode in v razpisno komisijo imenovali Janeza Kosmača in Marino Čufar, poleg zunanjih članov.

Ob koncu seje so delegati opozorili na neurejenost okolice TOZD, ki je je nujno treba urediti, ker se dela škoda na strovinah.

VODJE O VODENJU SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN (3)

V prvih dveh nadaljevanjih smo prikazali temeljne strukturne karakteristike vodij SDS in samoupravnih delovnih skupin, predstavili mnenje vodij SDS o vodenju skupin in na osnovi mnenj vodij SDS in analiz samoupravnih odločitev (razprav) spregovorili o uveljavljanju samoupravne vloge SDS. V današnjem, zadnjem, nadaljevanju predstavljamo tisti del raziskave, ki predstavlja samoupravno delovno skupino kot sindikalno skupino, na koncu pa predstavljamo še mnenje vodij SDS o pomenu in potrebi dodatnega izobraževanja za vodenje skupin.

SAMOUPRAVNA DELOVNA SKUPINA KOT SINDIKALNA SKUPINA

V statutu Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil sprejet na 10. kongresu ZSS 1982, je v 48. členu zapisano, da se SDS lahko sestane kot sindikalna skupina in da je sindikalna skupina oblika delovanja osnovne organizacije sindikata. V omenjenem členu je zapisano, da prav to, da se sindikalna skupina organizira za isto skupino kot samoupravna delovna skupina, omogoča neposredno sodelovanje članov. Ta oblika delovanja osnovne organizacije sindikata je bila doslej premalo, ali bolje, sploh ne; predmet znanstvenega raziskovanja in tako nimamo na razpolago nikakršnih podatkov ali rezultatov o uveljavitvi in samem delovanju sindikalnih skupin. Tudi v govoru Vinka Hafnerja na 9. kongresu ZSS smo zasledili le splošne ocene, ki nam zelo malo ali skoraj nič ne povedo o dejanskem stanju. Pomembno vlogo v delovanju osnovne organizacije sindikatov imajo sindikalne skupine kot zelo ustrezna oblika (podčrtal M.C.) neposrednega informiranja delavcev in oblikovanja njihovih stališč o vseh pomembnih vprašanjih, ki jih obravnava osnovna organizacija in uresničuje prek samoupravnih organov ali delegacij (9. kongres ZSS, I. del, Knjižnica Sindikati, št.

16, str. 28)

Raziskovalni center za samoupravljanje pri RS ZSS, ki predstavlja danes eno osrednjih raziskovalnih institucij na področju družboslovnega raziskovanja v združenem delu SR Slovenije, je v svojih petnajstih letih delovanja sicer izvedel raziskave o samoupravnih delovnih skupinah, področja delovanja sindikalnih skupin pa se v teh petnajstih letih ni dotaknil.

Kot smo že zapisali, je sindikalna skupina oblika delovanja osnovne organizacije in naj navedemo le nekaj vzrokov za njihovo ustanavljanje: veliko število delavcev, več med seboj ločenih enot, izmensko delo (isti vzroki veljajo tudi za ustanavljanje SDS)... Statutarno je določeno, da sindikalne skupine ustanove osnovne organizacije sindikata in to, praviloma, za isto skupino delavcev kot samoupravno delovno skupino. To je bil eden od vzrokov, da smo prav vodjem SDS postavili vprašanja o delovanju sindikalne skupine, sodelovanju s sindikalnim poverjenikom, ki je voljen in vodi delovanje sindikalne skupine.

»ALI SE VAŠA SAMOUPRAVNA DELOVNA SKUPINA SESTAJA KOT SINDIKALNA SKUPINA IN JO VODI SINDIKALNI POVERJENIK?«

	ŽJ	TOZD	Delovne skupnosti
da	9,0 %	7,3 %	21,4 %
sindikalni poverjenik ne sklicuje sindikalne skupine posebej	50,0 %	51,5 %	39,3 %
sindikalni poverjenik sindikalne skupine sploh ne sklicuje	41,0 %	41,2 %	39,3 %

Visok odstotek vodij SDS, ki so se odločili za zadnjo modaliteto, nam kar sam ponuja vprašanje: Koliko sindikalna skupina omogoča, da člani vplivajo na oblikovanje politike in sklepov osnovne organizacije in njene izvršnega odbora in koliko so člani sploh seznanjeni s sklepi izvršnega odbora osnovne organizacije, če se sploh ne sestajajo, kar naj bi bil tisti obvezni minimum za uresničevanje statutarnih nalog?

Takih skupin je, odgovore smo dobili od 222 vodij SDS, 99. Pri tem je treba ponoviti, da smo dobili mnenje vodij SDS, a kljub temu lahko ocenimo, da so dobro seznanjeni tudi z (ne)delom svoje skupine kot sindikalne skupine. Stanje v delovnih skupnostih je nekoliko ugodnejše, saj se je, gledano v odstotkih, veliko več vodij odločilo za prvo modaliteto. Ne zagovarjamo tega, da je potrebno oblike sestajanja in delovanja sindikalne skupine normativno togo opredeliti; sindikalna problematika je lahko obravnavana tudi kot ena od točk dnevnega reda na sestanku SDS, v posameznih primerih pa naj sindikalni poverjenik skliče sindikalno skupino posebej.

Ker je bilo vprašanje:

»NAVEDITE VSAJ DVE VPRAŠANJA, KI JIH JE VAŠA SDS OBRAVNAVALA KOT SINDIKALNA SKUPINA V PRETEKLEM LETU?«

polodprtega tipa in smo kot tretjo modaliteto postavili »ne vem, kaj smo obravnavali kot sindikalna skupina«, ga nismo računalniško obdelali. Vprašanj, ki so jih navedli vodje

	ŽJ	TOZD	Delovne skupnosti
ne vem, kdo je sindikalni poverjenik naše skupine	4,5 %	4,6 %	3,6 %
z njim ne sodelujem	4,5 %	5,1 %	—
z njim sodelujem le v posameznih primerih	60,8 %	58,2 %	78,6 %
z njim vedno sodelujem	29,7 %	31,4 %	17,9 %
brez odgovora	0,4 %	0,5 %	—

Zelo malo je takih vodij SDS, ki sindikalnega poverjenika ne poznajo ali z njim ne sodelujejo pri svojem delu. V Železarni, še posebej pa v delovnih skupnostih, je najvišji odstotek tistih, ki »sodelujejo s sindikalnim poverjenikom le v posameznih primerih«, kar kaže na določeno stopnjo poznavanja sindikalne problematike, če pa to trditve navežemo na prejšnje vprašanje, lahko ocenimo, da nam odstotek vodij, ki ne vedo, kaj so obravnavali kot sindikalna skupina, pove nekaj več o dejanskem delu v teh osnovnih organizacijah sindikata. Naj opozorimo še na

in da je vsebina sestankov SDS take narave, da bi o njej morali razpravljati tudi kot sindikalna skupina bi kazalo razmisliti o tem, da bi program samoupravnih aktivnosti za posamezne mesece dobivali tudi sindikalni poverjeniki s posebnim dodatkom stališč sindikata, ki naj bi jih oblikoval IO KOOS Železarne skupaj s predsedniki IO OOS temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. V tem »sindikalnem programu« za posamezne mesece naj bi bila podana tudi problematika sindikata, ki se ne bi nanašala le na program samoupravnih aktivnosti. S tem bi vsaj spodbudili delo sindikalnih skupin, kar bi se verjetno poznalo tudi v delu osnovnih sindikalnih organizacij.

IZOBRAŽEVANJE VODIJ SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

Leta 1971 smo v Železarni začeli s prvo izobraževalno akcijo za vodje SDS in že takrat je bil postavljen cilj: sistematično in konstantno izobraževanje vodstvenega kadra. V naslednjih dveh letih in še nato konec leta 1979 in v začetku 1980 je potekalo izobraževanje za delovodje, ki

	ŽJ	TOZD	Delovne skupnosti
ne	50,0 %	48,45 %	60,71 %
da (katerega leta)	49,55 %	51,55 %	35,71 %
brez odgovora	0,45 %	—	3,57 %

Od sedanjih vodij se jih je le polovica udeležila katere od dosedanjih oblik izobraževanja. Zanimivejše je razmerje v delovnih skupnostih, kjer se je le malo več kot tretjina vodij SDS udeležila ene od oblik izobraževanja za vodenje SDS. Ker je bila druga modaliteta odprtega tipa, smo pregledali izpolnjene vprašalnike in ugotovili, da 38,2 % vodij ne ve, kdaj natančno so se udeležili tovrstnega izobraževanja, 16,4 % vodij se je nazadnje udeležilo izobraževanja v začetku sedemdesetih let, 45,4 % pa v začetku osemdesetih let.

Pri pregledu računalniškega izpisa smo ugotovili izobrazbeno struk-

so bili takrat praviloma vodje delovnih skupin.

Razlogov, da smo v začetku sedemdesetih let začeli prav z izobraževanjem delovodij je več: z uvedbo delovnih skupin kot samoupravnih enot so delovodje dobili nove zadolžitve, njihova izobrazbena struktura je bila zelo pestra in nobena šola jih ni posebej pripravljala in vzgajala za ta vodstvena delovna mesta, v organizacijski strukturi pa je bil to najštevilnejši vodstveni kader, ki je koordiniral delo 75 % vseh zaposlenih. Takrat je večina vodij soglašala s to obliko izobraževanja, ker jim je primanjkovalo znanja o komuniciranju z delavci in tudi samo obliko izobraževanja so ugodno ocenili. Prav to je bila ena od glavnih spodbud, da smo v našem vprašalniku postavili vprašanja, s katerimi smo želeli ugotoviti, če so se vodje SDS že udeležili katere od oblik izobraževanja in koliko je takih vodij, ki menijo, da bi bilo potrebno s takimi oblikami nadaljevati.

»ALI STE SE UDELEŽILI KATERE OD OBLIK IZOBRAŽEVANJA ZA VODENJE SDS IN KDAJ?«

	ŽJ	TOZD	Delovne skupnosti
turo tistih, ki so se do sedaj »izobraževali«. Sedem jih je z dokončano osnovno šolo (od 12), 40 s poklicno šolo (od 74), 51 s štiriletno srednjo šolo (od 95), 7 z višjo šolo (od 22) in 5 z visoko šolo (od 19). Iz tega lahko sklepamo, da čim višjo šolsko izobrazbo imajo vodje SDS, manj se udeležujejo različnih oblik izobraževanja za vodenje SDS.			

Z drugim vprašanjem:

»ALI MENITE, DA BI BILO POTREBNO VSAKO LETO ALI DVE ORGANIZIRATI RAZLIČNE OBLIKE IZOBRAŽEVANJA ZA VODENJE SDS IN BI VAM TO KORISTILO PRI VODENJU SDS?«

	ŽJ	TOZD	Delovne skupnosti
DA	59,0 %	60,3 %	50,0 %
NE	40,5 %	39,2 %	50,0 %
brez odgovora	0,5 %	0,5 %	—

smo želeli ugotoviti dejansko potrebo anketiranih vodij SDS po oblikah izobraževanja, s križanjem odgovorov na vprašanja pa ugotoviti, kakšna je struktura tako enih kot drugih.

Pričakovali smo nekoliko višji odstotek tistih, ki menijo, da bi bilo potrebno organizirati oblike izobraže-

vanja vsako leto ali dve. V delovnih skupnostih je odstotek tistih, ki so se odločili za modaliteto »ne« še višji kot v temeljnih organizacijah. Najprej predstavljamo tabelo, kjer so križani odgovori na vprašanja, ki se nanašata na izobraževanje vodij SDS.

Udeležil katere od oblik izobraževanja

	ne	da	brez odg.
potreba po izobraževanju	73	57	1
	37	53	—

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna žice in profilov se je sestel 20. aprila.

Obravnavali so informacijo republiškega sveta ZSS o sporazumu z mednarodnim monetarnim skladom in o nalogah Zveze sindikatov Slovenije, predlog oddelka za zdravstveno in socialno varstvo o delavcih, ki naj bi brezplačno letovali v Biogradu zaradi zdravstvenih razlogov (strinjali so se s predlaganimi tremi delavci), pregledali so rezultate proizvodnje v prvih treh mesecih in ugotovili, da je bila proizvodnja zadovoljiva, čeprav so bili skoraj na meji za sanacijo. Obravnavali so še samoupravni sporazum o delitvi osebnega dohodka in sklada skupne porabe in predlagali, naj se dodatki za pogoje dela prikažejo ločeno od osebnega dohodka. Sklenili so tudi, da bodo denar, ki ga zberejo za nakup venca, raje nakazali družini umrlega, za na grob pa kupili šopek.

TOZD TRANSPORT

Člani izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Transport so se na šesti redni seji, ki je bila 25. maja, seznanili s programsko usmeritvijo občinskega sveta zveze sindikatov in s sklepi 27. seje predsedstva republiškega sveta zveze sindikatov. Sodelavcu, ki ima nizke osebne dohodke, so odobrili pomoč za leto-

vanje otroka, enega sodelavca-premikača pa predlagajo za prioriteto listo za dodelitev stanovanj v letu 1985.

Tri sodelavce so predlagali za odklopanje.

Podprli so sklep delavskega sveta, da se uredi prehrana delavcev na transportu. Predlagajo, da bi ukinili kantini v livarni in na transportu, ki sta neurejeni in uredili centralno kantino.

TOZD VZDRŽEVANJE

Peta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vzdrževanje je bila 25. maja.

Pregledali so samoupravne aktivnosti za junij, programske usmeritve in rokovnik aktivnosti občinskega sindikalnega sveta in delo komisij:

- komisija za izlete je 11. maja organizirala izlet na Kanin, predsednik komisije pa mora izvršnemu odboru predložiti še ponudbe za izlete;
- komisija za kulturo toži, da ostajajo karte za gledališče neizkoriščene, ker ljudje karte sicer naročijo, vendar potem ne obiščejo predstav. Za kulturo je na razpolago tudi zelo malo denarja, saj se sredstva razporejajo glede na porabljenost v preteklem letu, a so tudi lani porabili zelo malo denarja;
- komisija za šport mora poravnati stroške nogometnega turnirja v znesku 4.000 din;
- komisija za prošnjne in pritožbe je trem delavcem odobrila denarne

Večina vodij SDS, ki se še ni udeležila tovrstnih oblik izobraževanja, meni, da so take oblike potrebne, presenetljivo veliko pa je takih, ki so se že »izobraževali«, a menijo, da ni potrebno organizirati oblik izobraževanja za vodje SDS, kar lako razlagamo bodisi, da menijo, da so že v zadostni meri usposobljeni za vodenje SDS ali pa da jim dosedanje oblike izobraževanja niso kaj dosti pripomogle k boljšemu vodenju njihovih skupin. Od 131 vodij SDS, ki so se pri tem vprašanju odločili za modaliteto »DA« je 6 vodij z dokončano osnovno šolo (od skupaj 12), 49 s poklicno (od 54), 55 s srednjo šolo (od 95), 14 z višjo (od 22) in 7 z dokončano visoko šolo (od 19). Od 198 vodij SDS, ki so tudi delovodje, jih 116 meni, da je treba organizirati različne oblike izobraževanja za vodenje SDS; od 12, ki so mlajši od 27 let, jih je samo osem takega mnenja. Naj kot zanimivost zapišemo še to, da je vseh deset vodij, ki so na vprašanje o njihovem sodelovanju s sindikalnim poverjenikom odgovorili, da ne vedo, kdo je njihov sindikalni poverjenik, pri tem vprašanju odgovorilo z »DA«.

Če izhajamo iz pomembnosti vloge vodij SDS v procesu samoupravnega odločanja in iz tega (kar je v posameznih delih pokazala tudi naša raziskava), da nekateri še vedno niso dobro seznanjeni s svojimi dolžnostmi (primer: vodenje zbora delavcev), se nam kot prioriteta naloga postavlja načrtno in kontinuirano izobraževanje vodij SDS. Pri tem je treba izhajati iz potreb vodij SDS, raznolikosti okolij delovanja vodij v posameznih TOZD in delovnih skupnostih, njihove izobrazbene strukture... Izobraževanje je treba zastaviti bolj problem-sko in v obliki seminarjev. Kazalo bi že pri oblikovanju vsebin izobraževanja k sodelovanju pritegniti tako vodje SDS kot vodje TOZD.

Mile Crnovič in Ivan Puc

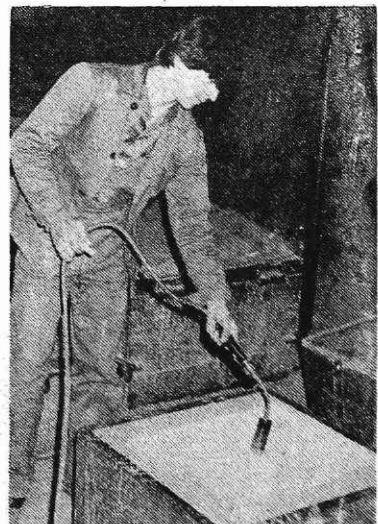
Železarski globus

EVROPSKA GOSPODARSKA SKUPNOST

Leta 1983 je bila poraba energije v državah EGS že četrto leto zapored nižja, in sicer za 11 % v primerjavi z letom 1979, ko je bila doslej najvišja. Vendar je bilo znižanje v letu 1983 za slab odstotek manjše kot v predhodnih letih. Delež nafte v celotni porabi energije se je še nadalje znižal na 47 %. Pridobljena energija v deželah EGS se je povečala za dobre 4 %, medtem ko je neto uvoz padel s 46 % na 42 % (leta 1979 je bil še 55 % in leta 1973 celo 64 %). Poraba nafte se je znižala za 4,6 % in je bila leta 1983 za 27 % nižja kot leta 1973. Neto uvoz nafte se je znižal za 12 %. Za letošnje leto pričakujejo pri predvideni gospodarski rasti za 1,7 % prvič po petih letih spet lahen porast porabe energije. Vendar bo ostala poraba vseh vrst energije približno na isti ravni, izjema je samo jedrska energija, kjer pričakujejo povečanje porabe za okoli 12 %.

pomoči, dvema sodelavcema pa potrebne stroške, ker sta obiskala bolnega sodelavca v bolnišnici v BiH. V prihodnje bodo o povračilu potnih stroškov razpravljali pred takim potovanjem;

— komisija za SLO: člani te komisije se morajo bolj povezati med seboj, da bo delovanje uspešnejše.

Sodelavec pri sušenju forme v sivi livarni (foto S. Kokalj)

JESENIČANI NA VIŠJIH IN VISOKIH ŠOLAH

Zadnjih nekaj let redno poročamo v Železaru o jeseniških študentih na osnovi podatkov Centra za razvoj univerze v Ljubljani. Za strokovne službe občinskih skupnosti za zaposlovanje so to dragoceni podatki. Menimo, da so zanimivi tudi za naše delavce, prav posebej pa še za tiste, ki se po delovni dolžnosti srečujejo s planiranjem, štipendiranjem in zaposlovanjem. Zato posredujemo nekaj podatkov o obsegu in zvrsti študija in še o nekaterih posebnostih.

UPADANJE ŠTUDENTOV IZ PREJŠNJIH ŠTUDIJSKIH LET SE JE UMIRILO

Od 1979. leta dalje se je število študentov vztrajno manjšalo. Zadnji dve šolski leti lahko naštejemo približno enako število študentov. Letos ima status rednega študenta 329 naših občanov, 83 je študentov ob delu, pet iz dela, na podiplomskem študiju smo našli osem naših strokovnjakov.

Ob teh številkah moramo dodati pojasnilo: Število študirajočih je večje, vendar v tej statistiki niso všteti tisti, ki pavzirajo, ker nimajo statusa študenta, vključeni pa so tisti, ki jim zakon dovoljuje ponavljanje letnika.

USPEŠNOST NA ŠTUDIJU JE ŠE VEDNO PRENIZKA

Znano je, da je uspešnost na višjih in visokih šolah premajhna. Center za razvoj univerze v Ljubljani, ki se bolj poglobljeno ukvarja s temi vprašanji, je pri proučevanju prišel do zanimivih ugotovitev. Ena od njih je, da je v osmih letih šolanja diplomiralo okrog 60 % ene generacije vpisanih študentov. Spremljali so 2.694 vpisanih v prvi letnik. Že na prehodu v drugo študijsko leto se je izgubilo 15 odstotkov, ki se niso več pojavili kot študentje. V drugi letnik je napredovalo le 59 %, 26,2 % pa je prvi letnik ponavljalo. V tretjem študijskem letu sta bili le slabi dve tretjini spremljanih med vpisanimi in tako naprej. Podatki se nanašajo na skupino študentov, ki so prišli iz gimnazij, uspešnost študentov, ki prihajajo iz strokovnih šol, je še nižja.

Jeseničani verjetno nismo bolj uspešni od ostalih, saj imamo več kot štiri desetine vseh študentov v prvih letnikih, v drugih četrtno, v

tretjih letnikih 13 odstotkov, v četrth in petih letnikih 6 % in okoli 14 odstotkov je absolventov višje in visoke stopnje.

Tudi lani smo imeli v prvem letniku podoben odstotek: Od laniških 130 študentov je v drugi letnik napredoval samo vsak drugi. Od tistih, ki so napredovali, pa je bil vsak šesti že ponavljalec.

Kaže, da so dekleta uspešnejša. Med študenti, ki se prvič vpisujejo v prvi letnik, je na Jesenicah nekaj več moških kot žensk, med študijem pa se razmerje obrne. V vseh ostalih letnikih je več deklet in letošnja razmerja po posameznih letnikih so od 52 do 79 odstotkov v prid študentk.

V skupnem številu študentov sta tudi v tem šolskem letu skoraj dve tretjini deklet (slika 1).

MED REDNIMI ŠTUDENTI IZ JESENIŠKE OBČINE PREVLADUJEJO TEHNIŠKE, EKONOMSKE IN ORGANIZACIJSKE TER PEDAGOŠKE ŠTUDIJSKE SMERI

Predstavljamo študijska področja, na katerih so vpisani letošnji jeseniški študentje (sl. 2).

Največji delež, to je šibka tretjina, študira na tehniških in naravoslovnih smereh. Za naše študente je najbolj privlačna elektro stroka, kjer smo našli 24 študentov, na ostalih smereh smo zastopani takole: metalurgija 17, kemija in kemijska tehnologija 10, strojništvo 18, gradbeništvo 3, arhitektura 7, geodezija 3, tekstilna tehnologija 4, višja tehniška varnostna šola 4, računalništvo na elektrofakulteti 3, dipl. inž. matematike 4, dipl. inž. fizike 1, farmacija 2.

Močan, 20 odstotni delež, študira na ekonomskih in organizacijskih študijskih smereh. 43 študentov je na ekonomskih študijah, na organizacijski dela šest, računalništvo na VŠQD študira 17 študentov.

Delež študentov na višjih in visokih strokovnih pedagoških smereh, zaostaja samo za približno 10 %. Največjo učiteljsko razredni pouk (16), sledijo predmetni učitelji matematike (7), štirje profesorji matematike, šest učiteljev in pet profesorjev telesne vzgoje, trije učitelji in sedem profesorjev angleškega jezika, en predmetni učitelj in pet profesorjev slovenskega jezika, pet diplomiranih pedagogov in še nekaj posameznih predmetnih skupin.

Devet odstotkov naših študentov je na medicinskih šolah: na splošni medicini 17, stomatologiji štirje, na šoli za višje zdravstvene delavce devet medicinskih sester in en rentgenski tehnik.

Enak je delež študentov na družboslovnih smereh, kjer naštejemo štiri študente politologije, štiri študente novinarstva, sedem študentov sociologije, po enega študenta imamo na psihologiji, arheologiji, dva na etnologiji, po štiri na obramboslovju in na šoli za socialno delo.

Nekaj manj kot pet odstotkov je vpisanih na pravnih in upravnih smereh, kjer študira pravo 11 študentov, na višji šoli za upravne delavce pa je pet študentov.

Tudi biotehniko študira slabih pet odstotkov, in sicer: urejanje krajine eden, prav tako tudi živinorejo, po dva študenta najdemo na lesarstvu, živilski tehnologiji in biologiji, po tri na agronomiji in veterini.

Razumljivo je, da so na umetniških smereh vpisani le posamezniki, in sicer po eden na glasbenem, iglarskem in slikarskem področju.

NAPOVEDI KADROVSKIH POTREB IN STRUKTURA ŠTUDENTOV

Za oceno usklajenosti strukture študijskih smeri si lahko pomagamo z viri, kot so, kadrovske štipendije, potrebe gorenjskih OZD za zadnje petletno obdobje ter primerjava deležev zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo v jeseniški občini z drugimi gorenjskimi občinami in s po-prečjem v SR Sloveniji. Razpologamo tudi z napovedmi kadrovskih potreb do leta 2000. V nadaljevanju navedeni podatki so vzeti iz informacije KAM NA ŠTUDIJ (M. Kraljič in F. Belčič — Strokovna služba občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske — Kranj — 1983).

Dosedanja gibanja potreb na Gorenjskem kažejo nekatere značilnosti: krepijo se potrebe po poklicnih tehniških strok, zlasti za elektrotehniko in strojništvo. Napovedi teh kadrovskih potreb se potrjujejo tudi s porastom kadrovskih štipendij. Vse razpisane kadrovske štipendije za študij elektrotehnike in strojništva niso bile podeljene. Na drugi strani upadajo potrebe za zdravstveno, hkrati tudi za pravno-upravno, pedagoško in družboslovno področje, kjer tudi kadrovskega štipendiranja skoraj ni. Z vidika poprečnih gorenjskih potreb po kadrih kaže izpostaviti, da struktura jeseniških študentov odstopa od gorenjskih potreb predvsem na področju družboslovja (delež teh potreb v skupnem številu vseh potreb je 4 %, delež študentov družboslovja v skupnem številu študentov je 9,4 %), na področju zdravstva (delež potreb 6 %, delež študentov 9,4 %) ter na področju pedagoških poklicev (delež potreb 14 %, delež študentov 19,5 %).

Razpologamo tudi z dolgoročnimi napovedmi kadrovskih potreb z višjo in visoko šolo, ki se bodo stopnjevale in leta 2000 naj bi bilo v SR Sloveniji med vsemi zaposlenimi petina strokovnjakov z višjo in visoko izobrazbo. Podatki iz leta 1978 pa kažejo, da v naši občini zaostajamo za republiškimi in gorenjskim poprečjem. Na Jesenicah je bilo 5,6 odstotka višje in visoko izobraženih med vsemi zaposlenimi, na Gorenjskem 6,8 in v SR Sloveniji 8,4.

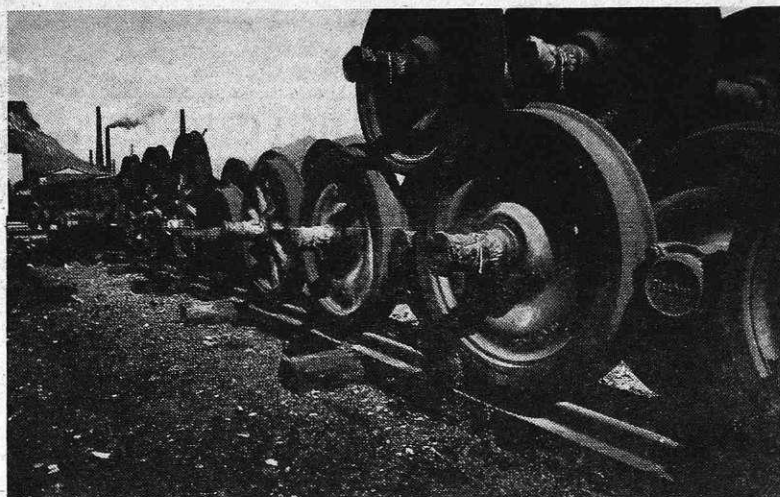
Znanje bo torej pridobivalo veljavno, opozarjati pa je treba predvsem na strukturo študijskih smeri, ki se mora še približati potrebam po kadrih.

DEKLETA SE BOLJ POGUMNO ODLOČAJO ZA TEHNIKO

Ob sklepu informacije o jeseniških študentih velja omeniti tudi pogumnejše korake deklet v vrste študentov tehniških fakultet. Bolj smelo od prejšnjih generacij so se za to odločale lanske gimnazijske maturantke. (Žal pa letošnja, zadnja generacija gimnazijcev, tako fantje kot dekleta, tega spodbudnega napredka v svojih prijavah za študij ni ponovila).

Med študenti metalurgije je v prvem letniku polovica deklet, prav tako na kemijski tehnologiji, med enajstimi študenti elektrotehnike so štiri dekleta in še tri na smeri računalništvo, manj poguma pa je za študij strojništva. Sploh pa velja omeniti, da je za strojništvo tudi med fanti interes glede na kadrovske potrebe in razpisane štipendije zelo skromen.

Francka Thaler

V »rezervi« (foto F. Sluga)

OSNUTEK ZAKONA O JAVNEM OBVEŠČANJU

Skupščina SR Slovenije je v svoj letošnji zakonodajni program uvrstila tudi zakonsko ureditev javnega obveščanja. Republiški zakon o javnem obveščanju je bil sprejet pred enajstimi leti, to je pred sprejemom ustave in zakona o združenem delu. Glede na to je potrebno sprejeti nov zakon, ki bo vsebinsko in terminološko usklajen z obema dokumentoma, upošteval pa bo tudi izkušnje iz prakse javnega obveščanja ter zahteve in potrebe družbenopolitičnega sistema v celoti.

Predlog za izdajo tega zakona so zbori republiške skupščine sprejeli januarja letos. V svojih ugotovitvah, stališčih in sklepih so med drugim poudarili, naj zakon ureja le temeljna vprašanja javnega obveščanja, sicer pa naj pusti čim več možnosti za samoupravno urejanje tega področja. Ob tem pa je treba opozoriti, da osnutek zakona, glede na 14. točko 321. člena ustave SR Slovenije, ne ureja vseh procesov in odnosov komuniciranja v naši družbi, temveč le dejavnosti javnega obveščanja.

Temeljne določbe v osnutku zakona konkretizirajo temeljna načela, na katerih sloni celotna organiziranost in izvajanje dejavnosti javnega obveščanja, ki je dejavnost posebnega družbenega pomena. Tretji člen osnutka zakona opredeljuje vlogo in naloge tiska, radia in televizije ter drugih sredstev javnega obveščanja takole:

»Tisk, radio in televizija ter druga sredstva javnega obveščanja v skladu s svojimi vsebinskimi in programskimi zasnovami zagotavljajo demokratično izražanje mnenj, pobud in predlogov delovnih ljudi in občanov širšega pomena ter samoupravnih organov in skupnosti, omogočajo izražanje ter prispevajo k usklajevanju pluralizma samoupravnih interesov, z objavljanjem in zagotavljanjem resničnih in objektivnih informacij z vseh področij družbenega življenja in dela, prispevajo k političnemu, kulturnemu in družbenemu osveščanju ter izobraževanju delovnih ljudi in občanov, širijo spoznanja o družbi in svetu ter vplivajo na oblikovanje družbene zavesti in družbeno vedenje in s tem ustvarjajo pogoje za samoupravno odločanje in socialistično samoupravljanje.«

V temeljnih določbah je tudi opredeljeno, da »Samoupravne organizacije in skupnosti ter društva morajo prek sredstev javnega obveščanja redno seznanjati javnost o vprašanjih iz svojega delovnega področja, ki imajo neposreden pomen za delovne ljudi in občane, samoupravne organizacije in skupnosti ter društva.« In dalje: »Samoupravne organizacije, skupnosti in društva morajo dajati novinarjem, delovnim ljudem in občanom na njihovo zahtevo obvestila in podatke o posameznih vprašanjih s svojega področja, ki imajo pomen za delovne ljudi in ob-

čane, samoupravne organizacije, skupnosti in društva.« Dajanje podatkov in informacij se po osnutku zakona lahko odredi le, če so z zakonom ali splošnim aktom določeni kot državna, vojaška, uradna ali poslovna tajnost, ali če bi bila njihova objava v nasprotju z družbenimi interesi, ki jih določata ustava in zakon.

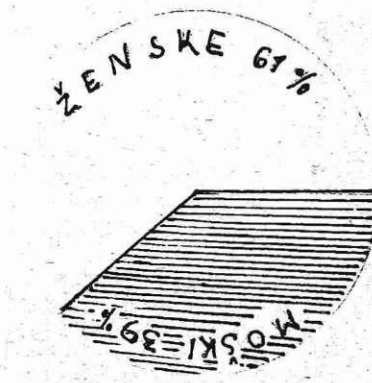
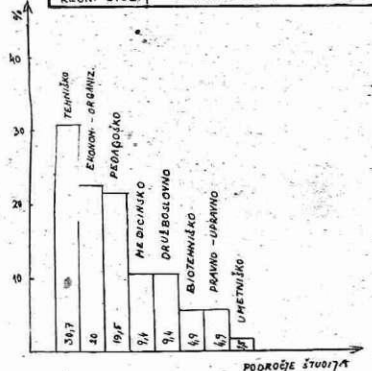
Drugo poglavje osnutka zakona opredeljuje organizacijo in izvajanje dejavnosti javnega obveščanja, in sicer: ustanavljanje in upravljanje časopisnih, radijskih in televizijskih organizacij, dejavnost časopisnih in programskih svetov, družbenoekonomskih odnosov in planiranje, pravice in dolžnosti novinarjev, glavnih in odgovornih urednikov in urednikov ter ekonomsko propagandna sporočila.

V naslednjem poglavju so zajete posebne določbe za posamezne vrste sredstev javnega obveščanja, kot so: tisk, radijski in TV programi, dokumentarno-informativni film in druga sredstva javnega obveščanja (bilteni, letaki, plakati, transparenti, razglednice, diapozitivi in fotografije v javni uporabi, fotografska in videoografska sredstva in druge oblike objavljanja informacij za javnost s prenosom zapisa, glasu ali slike).

V četrtem poglavju so navedene pravice in obveznosti v zvezi z objavo obvestil, mnenj, odgovorov in popravkov. Naslednja poglavja pa obravnavajo preprečevanje zlorabe svobode obveščanja, pristojnost upravnih organov na področju tuje informacijske dejavnosti, kazenske določbe in prehodne in končne določbe.

O osnutku zakona o javnem obveščanju, ki je bil objavljen v Poročevalcu Skupščine SR Slovenije in SFR Jugoslavije za delegacije in delegate 22. maja, bo potekala široka javna razprava, ki jo bodo vodili sveti za informiranje pri občinskih konferencah SZDL. Ureditev področja informiranja, kot jo opredeljuje osnutek zakona, bo pomenila v pravnem pogledu popolno preoblikovanje pravnih in odpravo tistih pomanjkljivosti, ki ovirajo nadaljnji razvoj in delovanje sredstev in sistema javnega obveščanja ter oporo za njegov nadaljnji in hitrejši razvoj v skladu z ustavo in drugimi dokumenti, s katerimi so opredeljeni vloga, pomen in smeri razvoja tega nepogrešljivega sestavnega dela političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

JESENIŠKI ŠTUDENTI PO PODROČJEM ŠTUDIJA REDNI ŠTUDIJ — 5. LETO 1983/84

Jesenički študentje po spolu v šolskem letu 1983/84 — redni študij

pot obločno električna peč — kontinuirno vlivanje gredic — valjanje v kombiniranih valjarnah za paličasto jeklo in žico. Njihova uporabnost je bila še razširjena z uvedbo direktne redukcije železove rude.

PORABA ENERGIJE

Precejšen del ukrepov za modernizacijo železarn je povzročilo povečanje stroškov za energijo. Zanesljivo lahko predpostavimo, da bodo svetovni stroški za energijo tudi v bodoče naraščali. Za srednjo Evropo lahko zaradi odzveplanja dimnih plinov v termoelektrarnah in ostalih ukrepov za zaščito okolja računamo na nadpovprečno rast stroškov za energijo.

Naraščanje stroškov za energijo je v zadnjih letih povzročilo v svetu vrsto ukrepov na področju rekonstrukcije in tehničnih novosti. Omenimo lahko z računalnikom vodeno porabo energije v železarnah, uvedbo turbin za izkoriščanje pritiska plina na žrelu plavžev, izkoriščanje odpadne toplote dimnih plinov kisikovih konvertorjev in obločnih električnih peči ter podobno.

Tudi na metalurško proizvodno tehniko je vplivalo povečanje cene za energijo. Ko so se v začetku 70 let pričele uveljavljati obločne električne peči visoke zmogljivosti (UHP), so predpostavljali, da bo elektro jeklarna prevzela kmalu tudi precejšen del proizvodnje masovnih jekel. Povečanje cen za energijo je ta razvoj nekoliko zavrl in spet je na tem področju postal bolj zanimiv kisikov konvertor.

Ker so stroški energije pri direktni redukciji železove rude s plinom kot reducentom tudi višji kot pri plavžu, se je ustavil tudi nadaljnji pohod teh naprav v tistih deželah, ki nimajo na razpolago cenenejšega zemeljskega plina. Nekaj naprav z ze-

meljskim plinom kot reducentom v industrijsko razvitih deželah je že moralo zaradi visokih cen energije ustaviti svoje obratovanje. Istočasno pa je v nekaterih deželah, kot sta Južnoafriška republika in Indija, naraslo zanimanje za direktno redukcijo železove rude s premogom kot reducentom. Ti deželi nimata zemeljskega plina, zato pa imata velike zaloge premoga.

Dolgoročno lahko pričakujemo, da se bodo energetsko zelo ugodni postopki bolj uveljavili kot tisti, ki to niso.

TEHNIKA VODENJA PROIZVODNIH POSTOPKOV

Zanesljivo doseganje predpisane kemične analize jekla z ozkimi mejami zahteva ustrezno precizno merilno in tehnično vodenje procesa. Razvoj takšnih naprav, npr. za merjenje temperature in vsebnosti kisika v talini kisikovega konvertorja, je bil nujen za dobro vodenje procesa, prav tako pa tudi hitro in natančno delujoče naprave za doziranje dodatkov. Hitro vodenje procesa omogoča tudi upravljanje mikroelektronike. Predvsem na področju metalurške merilne tehnike razvijajo danes vrsto različnih naprav.

VODENJE PROIZVODNIH POSTOPKOV FINALIZACIJE

Ozko povezano s procesnim vodenjem je danes tudi uravnavanje finalnih proizvodnih postopkov. Prej je bilo običajno, da so posamezne naprave za finalizacijo železarske proizvodnje obratovali med seboj neodvisno in z optimalnim delovnim ritmom in so bile razlike med njimi v obratovanju poravnane z

vmesnimi skladišči polizdelkov. Danes postaja to obratovanje vedno bolj medsebojno povezano in za to je več vzrokov.

Predvsem zahteva tržišče hitro dobavo in zato tudi ustrezno kratke čase med posameznimi delovnimi operacijami. Iz ekonomskih razlogov je treba zmanjšati vmesne zaloge polproizvodov, istočasno pa zahtevajo nekateri proizvodni postopki tesno sodelovanje med posameznimi delovnimi operacijami. Te spremembe zahtevajo doljnoosežne spremembe v obratni organizaciji in vodenju postopka do razporejanja vložka. Takšno povezavo znatno olajša uporaba sodobnega elektronskega računalnika.

TRANSPORT

Znano je, da povzroča znatne stroške tudi transportna dejavnost v železarnah in to od dobave surovin do odpreme končnih izdelkov. Ta dejavnost se bo v prihodnje še povečala.

Na eni strani želimo skrajšati notranje transportne poti in prometno čim bolj približati vse naprave za finalizacijo. Ukinjanje vmesnih skladišč in njihova čim bolj funkcionalna povezava tudi zmanjša potrebe po notranjem transportu. Končno je treba tudi računati na čim večjo preusmeritev notranjega transporta s tirov na ceste, saj je cestni transport bolj prilagodljiv za spreminjajoče se zahteve in je zato tudi lahko boljše izkoriščen kot železniški.

Restrukturiranje železarske industrije bo omogočilo večjo delitev dela med železarnami v posameznih industrijskih regijah. Zato bo potreben medsebojni transport grodij, jekla in polizdelkov med posameznimi železarnami. To bo še povečalo vpliv transporta na sam potek obratovanja in s tem tudi na proizvodne stroške.

IBIZA — LJUBKI BELI OTOK SREDOZEMLJA

POGLED NAZAJ — KONEC POPOTOVALNIH RAZVAD

Četudi ostaja glavni španski turistični adut Mallorca še od Chopenovih časov dalje in čeprav je po drugi vojni celotna sredozemska obala Španije doživela pravi turistični bum, je Ibiza in na njej San Antonio Abad, kot se uradno imenuje, zagotovo, kot pravijo, »hit« sredozemskega turizma.

San Antonio Abad na zahodni obali otoka je najbolj razvito turistično mesto, ki je bilo še pred desetletji komaj omembe vredno ribiško naselje s pristaniščem v velikem zalivu, ki ga ščiti od morskih vetrov in valov.

V prospektih piše, da sodi današnji San Antonio Abad med najatraktivnejše turistične kraje ne samo v Španiji, ampak nič manj kot v celotnem Sredozemlju! Propaganda je eno, dejstva pa so drugo. Toda z gotovostjo lahko pritrdim opisu, da je to mesto izredno mikavno, zanimivo in živahno, kot le malokatero ob Sredozemskem morju, kar sem jih videl.

Prvo naselbino v zalivu so zgradili že stari Rimljani, zato so jo imenovali Portus Magnus, kar naj bi po naše pomenilo — Veliko pristanišče. Kot kaže, je bila to največja rimljanska luka na otoku, ki je povezovala plovbo z matično Španijo. Tekom stoletij se je tu razvijalo ribištvo, zato je pozneje postala pristanišče za ribiške ladje, vendar pa manj pomembno kot tisto v glavnem mestu Ibi.

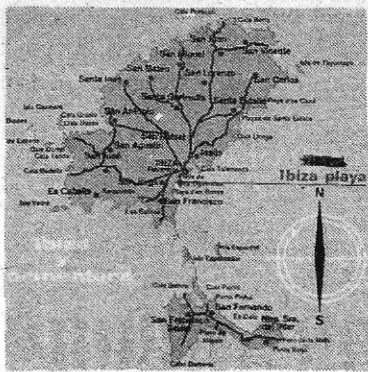
San Antonio Abad je danes mesto sodobnih hotelov, restavracij, zabavišč, snobovskih butikov, majhnih in večjih trgovin, okrepčevalnic in ogromne marine s privezi za tisoče jaht z vseh koncev sveta. V središčnem delu mesta ob morju so urejene sprehajalne površine in parki, velik tlakovan trg z drevoredi košatih, vitkih palm. Glavno cesto ob obali, po kateri se odvija 24 ur neprestano gost avtomobilski promet, pravokotno sekajo manjše tlakovane ulice, ki se spuščajo z vrha starega naselja proti obali. Te in druge uličice, ki prepletajo stari del mesta, so pravi labirinti. V njih ni dobesedno nobene hiše, ki ne bi bila trgovina, butik, restavracija, krčma ali izposojevalnica avtomobilov. V vsakem gostinskem lokalu — teh je gotovo tisoč, je v prijetnem domačem okolju vedno polno turistov, ki jih poleg jedace in pijače najbolj pritegujejo igralni avtomati. Nekateri, vendar le redki, imajo srečo, da svoj zapitek poravnajo s pripranimi pezetami. Tudi mene je zvalil ta šment k igranju, toda brez prave sreče. Res mi je uspelo enkrat ali dvakrat, da so se mi usuli svetli kovanci, toda kaj, ko pa sem jih potem v trdnem prepričanju, da jih bom pripravljen še več, porabil vse, kar sem jih prej dobil. Tako temeljito kot znajo ljubezni in ustrezljivi španski gostinci izprazniti turistom denarnice, očitno ne zna nihče na svetu. Kljub temu pa so gostje zadovoljni in razpoloženi? Že oзраčje, ali kakor pravijo ambient, je takšno, da te spet v skušnjava.

Vso noč so odprti lokali, iz katerih bobni disco glasba, ali pa razpoloženske melodije kitaristov, ki te zvaljajo v poltemno notranjost. Komaj se zaveš, si dejansko že v pasti. Toda prepozno. Če ti ni do glasbe in nočnega veseljačenja v enem od starih disco klubov ali nočnih barov, si lahko privoščiš hladni napitek, sladole ali ukusne ribje specialitete ob pogrnjenih mizicah sredi pristaniškega trga pod palmami v pravljici svetlobi raznobirnih vencev žarnic. Natakariji dobesedno dirkajo s svojimi servirnimi vozički med dolgi vrstami miz. Na majhnih odrih neutrudno brenkajo ansambli na svoje kitare španske melodije, s katerimi pričarajo srečni turistični množici, ki piše in se baše za drage denarje, pravi andaluzijski ali sevilijski večer.

Če si stiskač, ali pa nimaš dovolj denarja, se pač odrečeš nemu ali drugemu užiku in se namesto tega sprehajaš po promenadi, se vklopiš v reko turistov, ki se ustavljajo pred izložbami trgovin, butikov, restavracij. Ali pa si v najbližjem kiosku za malo pezet privoščiš skromen sendvič z ribo ali sirom, morda vročo hrenovko. Ko hodiš od izložbe do izložbe in primerjaš cene, lahko razočaran ugotoviš, da si ga krepko polomil, ker si že kupil to ali ono, ta ali drugačni spominek, ki je bil za polovico dražji, kot ga vidiš ta hip v izložbi. Potem se vržeš na obhod po ulicah, kjer primerjaš cene in čakaš zadnji dan, da zapraviš, kar ti je ostalo. To primerjanje, ki je možno tudi v menjalnicah, kjer različno menjajo valuto, četudi gre le za desetinke pezete, postane sčasoma neke vrste zanimiva igrlica. Kot nalašč te zvaljajo tudi številni ulični telefoni za mednarodne pogovore. Skoraj pred vsako govorilnico se v večernih urah zbira majhna vrsta turistov. Vsak želi poklicati koga doma in se pohvaliti kako prijetno mu je na Ibi. In spet se polnijo neusahljive kase s pezetami.

Najbolj zanimiv opravke, ki si ga lahko brezplačno privoščiš zvečer, je, da se postaviš v gručo zija, ki spremlja pri delu enega od mnogih mladih nadobudnih slikarjev. Na obalnih promenadah so si postavili majhne šotore in jih okrasili s portreti slavnih igralcev, politikov in športnikov. Ob svetlobi električne žarnice hitijo s portretiranjem turistov, ki si želijo ohraniti za spomin svoj zadovoljni obraz, ko so bili na tem božanskem otoku. V našem denarju okoli 1500 din, v pezetah seveda, je treba odšteti za črno belo grafiko, za barvno pa še enkrat več. Posel cvete, da je le kaj, v veselje »umetnikov« in firbec, ki tudi sodijo zraven. Saj so vsi potencialni kandidati za naročilo lastnega portreta. Na večer takšen umetnik spravi skupaj najmanj 3 do 4 slike. Vsak lahko izračuna, koliko zasluži.

V San Antoniu je celotna turistična in gostinska ponudba, čeprav na videz zelo razdrobljena, pravzaprav neverjetno usklajena in enovi-

ta, kot le redko kje. Geslo turističnih delavcev je: San Antonio je najboljše, najcenejše, najbolj luksuzni in najbolj enostavni turistični kraj. Vsak si lahko privošči, kar si želi. Lahko si najameš jahto ali leseno barko, osebni avtomobil vsake zmogljivosti in modela. Mladi se najraje preganjajo z majhnimi štirisežnimi kamiončki Toyota ali z dirkalnimi motocikli. Če si ti zahoče jahanja, si lahko najameš konja ali ponija za otoka. Če ti je všeč romantika, se v večernem hladu lahko popelješ ob obali s staro udobno kočijo. In še bi lahko našteval. Čas in denar lahko zapraviš razen v lokalnih tudi na igrskih malega golfa, tenisa, v lunaparku ali pa pri igralnih avtomatih.

Levo in desno od pristanišča in središča mesta, se vrstijo številni manjši zalivčki s peščenimi in skalnatimi plažami, kjer lahko vsak po svojem ukusu izbere prijeten kotiček. Če je morje prehladno in se ne moreš kopati, nič hudega. Se pač sončiš in pridno zapraviš za osvežilne pijače, sladole, sendviče, ali pa si na izposojeni blazini privoščiš prijetno dremavico.

Tudi veter in dež ti ne moreta do živga. Namesto na plažo se odpraviš po mestu na obhod trgovin ali pa se odpočiješ v kakšnem lokalčku ob kavici, sangriji ali pivu. Radovednost te zabi pred avtomat, kjer posnemaš druge, ki se jim je sreča nasmehnila za nekaj deset pezet.

Bil bi seveda pravi greh, če ne bi šel vsaj na en skupni izlet, na katerem te posiljujejo številne agencije. Izletnikov je kolikor hočeš po suhem in po morju. In tako naprej. Vse kar ti ponudijo agencije z majhnimi prospekti ali letaki, ki ti jih na cesti ali v lokalu porinejo v roko nalašč za to najeti najstniki, je »enkratno doživetje«, ki ga ne kaže v nobenem primeru zamuditi. Na listku v nemščini, francosčini in angleščini lepo piše: odhod tu in tu ob tej uri, ko vas čaka naš avtobus, program — zabava, vrnitev takrat. Vse skupaj toliko pezet. Ne bo vam žal!

V takšnem ozračju in razpoloženju se ti zdi, da je vsaka pezeta odlična naložba. Šele, ko se drugi dan spomniš, kje si zapravljaj, se ti počasi začne svitati, da si ravno prav naven za takšno igrlico, ko te takorekoč nežno oberejo za denar, ne da bi se pravi čas tega zavedal. Potem si skesano obljubiš, da bo konec tega »špasa«.

Če nimaš dovolj denarja, sedeš v park ali ob glavni promenadi na klop in opazuješ, kaj se dogaja okoli tebe. To je še najbolj zanimiv in najcenejši opravke.

Množičnega nenasilnega, na videz vpludnega pa vendar nesramnega ropanja se udeležuje vse domače prebivalstvo. Pri tem so neutrudni in marljivi, da jih človek mora prav občudovati.

Nadaljevanje

Na strani 13 do 15 je našel zopet dirčev članek z naslovom »Naše kulturno delo«.

Učitelj položaj v vaški in krajevni skupnosti zahteva v kulturnem in mladinsko vzgojnem pogledu posebno usmeritev bodočega učitelstva. Samoumevno je, da učiteljstvo predstavlja danes enotnost stranke, šole in doma. Kakšno nalogo izpolnjuje naš zavod sredi tuje ga naroda, ni potrebno posebej naglašati! Osveščanje nemških enot terja že oblikovanega kulturnega nosilca. Ne moremo si predstavljati kulturnega življenja brez LBA v mestu Krainburgu in ne v celovitem Oberkraunu...

In zdaj kronološko naštevamo, kjer najde med drugim:

18. 9. Poroka BDM firerice Helene Mazek Höflein.
26. 9. SS jutranja proslava: »Moja čast je zvestoba«, Krainburg, partajhajm.
18. 10. Pogrebna svečanost za padlim partajgenosom Leyboldom.
9. 11. Proslava NSDAP: Uvrstitev folksdojčarjev v stranko, povišanje, napredovanje in odlikovanje partajfirerjev.
25. 11. Večerna proslava: »Stranka mora biti v vsem zgled«.
16. 12. Pogrebna svečanost za padlim partajgenosom Galleejem, Krainburg, pokopališče junakov.
17. 12. Predbožična proslava 90. SS standarte Klagenfurt, Sandwirt.
12. 3. Heldengedenkfajer vermahta na heldenfridhofu v Krainburgu.
17. 3. Pogrebna svečanost za padlim varnostne policije na heldenfridhofu v Krainburgu.
23. 3. Pogrebna svečanost za padlim hitlerjungom Warmuthom, Krainburg, heldenfridhof.
26. 3. Ferpflichtungsfajer za sprejem mladine v hajot, panfirung Krainburg.
24. 4. Pogrebna svečanost za padlim varnostne policije v Krainburgu, heldenfridhof.
25. 4. Pogrebna svečanost za padlim orgcrupenlajtarjem v Safnicu.
6. 5. Oskrba ranjencev v SS-lacaretih v Laibahu.
21. 5. Poimenovanje pri dr. Koširju, Felden na Verterseu.

VALENTIN POLANŠEK

121

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

20. 5. Ura zborovske pesmi za oskrbo trupe v Asslingu.
22. 6. Pogrebna svečanost za partajgenosin Lotte Lilling.
25. 6. Ura zborovske pesmi na zasedanju orgcrupenlajtarjev krajs Krainburg, partajhajm.
17. 7. Slovesnost NSDAP: »Usodni boj Evrope«.

Dr. Franz Koschier
HJ Obergefolgschaftsführer

Dijak je primerjal z lanskoletnim šolskim poročilom, ki ga zaključuje prav tak »rajstrojer« članek z naslovom »Oberkraun, dojčer kulturnopodena«.

I. Pokrajina:

Na severu ločujejo Karavanke Oberkraun od starega gaua Kärnten. Tri prelazne ceste in železniški predor povezujejo stari gau z njegovimi novimi področji... Večje naselbine so dobile že v srednjem veku tržne in mestne pravice in pričajo s svojim obrazom o nemški preteklosti... Razvaline, gradovi, graščine, cerkve, meščanske stavbe, gorske cerkvice, znamenja so povsod dokaz nemške »gesinnung« za gradnjo in naselitev...

II. Zgodovina:

... Po langobardskem odhodu se naselijo v teh krajih pod vodstvom Obrov Slovani med zaostalimi Kelti, Rimljani in Germani. Bajuvarci prevzamejo varstvo in posest in jo prepustijo Frankom... Nastanejo ob mejah rajha marke: kranjska, vindišarska in furlanska... Zasledimo nemške plemiške rodbine Andechs-Meraner, Sponhajmce, Ortenburžane in Habsburžane, nemške škofe iz Freisinga... Vodilne rodbine izumrjejo, Oberkraun pride enako Koroški leta 1335 končno pod Habsburžane... Hudo trpi ljudstvo v turških vojskah, ki terjajo dragoceno nordijsko kmečko kri... Mnogo nemške krvi se razgubi v protireformaciji in kmečkih vojskah... Nemška romantika je izhodišče slovenski romantiki, ki zaveze v osvobodilne težnje Jugoslovancov... V svetovni vojni stojijo ramo ob rami zadnjikrat polki iz Oberkrauna in Koroške v bojih v Karpatih in na Isoncu. Propad avstroogrske monarhije privede do nastanka kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se pozneje pod avtoritarnim vodstvom spremeni v kraljevino Jugoslavijo. S padcem Francije je tudi usoda Jugoslavije zapečaten.

Noroglavni belgrajski puč privede do balkanskega bojnega pohoda in s tem do priključitve Oberkrauna k nemškemu rajhu. Eno tisočletje se je torej pisala v Oberkraunu avstrijska in s tem nemška zgodovina. V času 1809 do 1813 in 1918 do 1940 najdemo Oberkraun pod francoskim vodstvom. S ponovno priključitvijo Oberkrauna spet nadaljuje gau Kärnten rajhs-nalogo v tej marki.

(Dalje prihodnjič)

PETER PAVLOVEC

19

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

Pozdravi Franceta in njegovo ženo, ki je ne poznam in če imata že kaj otrok, jih pozdravi.

Pozdravi krave v hlevu, čeprav vem, da niso tiste, ki so bile takrat, ko sem bil še doma. Joj, koliko ur sem preždel v hlevu in gledal krave in konja. Veš kako sem se smejal zvokom, ko so krave opravljale potrebo. Koliko humorja je bilo v teh zvokih.

Pozdravi Mali vrh in tisto bukev, pod katero sem pustil toliko sanj in mladostnih želja, ki pa so navsezadnje tudi sanje. Vem da še raste, kajti če bi jo podrl, bi slisal njen smrtni pad.

Pozdravi vso domačijo, kateri pošiljam solze osamljenosti. Pozdravi psa Sultana, za katerega ne vem, ali še živi. Če še živi, mu reci, da je srečen pes, ker živi svobodno življenje. Pošči je in poserje se lahko kjerkoli in kadarkoli. Že to je za sodobnega psa strašanska svoboda. Navsezadnje, oče, pozdravljam tudi tebe, ki si mi dal skupaj z materjo življenje. Čeprav živim to počeno življenje, sem vendar srečen, da živim, kajti tudi v tem počenem življenju je neka lepota. Mogoče je to tisti tvoj molk, za katerega si rekel, naj mu prisluhnem.

PASJA RADOST

Veš oče, navadni salami pravimo mi navadni ljudje tudi pasja radost. Če pasjo radost skuhamo, je po videzu in okusu

zelo podobna pravi klobasi. Boljši ljudje seveda pasje radosti ne jedo, čeprav so jo morda takrat, ko še niso bili boljši ljudje, tudi jedli. Da je to res, je dokazal Mojmir Hlastec, ki je bil prav gotovo boljši človek, iz višjih krogov. Prekleti višji krogi, pa nižji tudi in najvišji tudi! Sploh naj gredo k vragu vsi krogi. Utesnjujejo ljudi in jih kvarijo, pa tudi poneumljajo, kar je najhujše. No, kako je Mojmir Hlastec dokazal, da pozna pasjo radost, ti bom povedal malo kasneje.

Veš, kadar nisem bil v službi, sem se udingal pri zidarju Štefanu Muzniku. To ti je patron, ta Muznik. Dobričina človeška in velika prijateljka sva bila. Med ljudmi je veljal za čudaka, toda za izrednega zidarskega mojstra, katerega so vsi iskali in mu nikdar ni zmanjkalo dela. Ni imel obrti in tudi v službi ni bil. Rekel je, da mu bo pijača tako ali tako do šestdesetega leta razžrla jetra in penzije sploh ne bo rabil, zato je čisto vseeno kako živi do takrat. Rad pa živim po svoje, mi je mnogokrat rekel.

No in kako je ta gospod Mojmir Hlastec dokazal, da pozna pasjo radost? Slisi se res neverjetno, je pa čista resnica. Prisežem pri vsem tistim, kar mi je najdražje in najsvetejše! Hlastec nama je prinesel malico. Pred Muznika je postavil kranjsko klobaso, predme pa velik kos pasje radosti. Takoj se je videlo, da imam jaz pasjo radost, Muznik pa pravo klobaso. Povem ti odkrito, da sploh nisem pomislil na to razliko. Veselil sem se hrane, ki jo bom zaužil. Lačen sem seveda tudi bil, kar je razumljivo. Za človeka, ki se hrani tako neredno kot jaz, je vsaka hrana majhen praznik. Z eno roko sem zgrabil pasjo radost, z drugo pa kruh in že hotel ugrizniti prvi najslastnejši zalogaj, ko me je prehitela Muznikova roka in mi iztrgala pasjo radost iz roke!

Oba s Hlastecom sva začudeno pogledala Muznika. Na njegovem markantnem obrazu je bil pravi pekel.

»Kaj pa naj to pomeni?« je zinil Hlastec.

»Preklete, ne prenesem, da se iz hrane dela svinjarija!« je zakričal Muznik. Gledal pa je Hlasteca tako grdo, da me je bilo strah.

»Ne razumem Muznik, le kaj vam je?« je plaho vprašal Hlastec.

Tedaj pa je Muznik vstal in se začel bližati Hlastecu. Muznikov obraz je bil prava nevhta s točo. Hlastec pa je trepetal kot zajček pred psom.

Ko se mu je približal, ga je zgrabil z levico za ovratnik in ga dvignil.

»Zini!« je zakričal Muznik in Hlastec je odprl usta. Muznik mu je pa v odprta usta zatlačil pol pasje radosti, ki jo je držal v desnici.

»Zri!« je ukazal Muznik in Hlastec je odgriznil pol kosa radosti in se začel daviti.

Priznam, da je bil prizor strašen in da me je bilo groza, pa še razumel nisem, zakaj se sploh gre. Hlastec se je davil in davil, navsezadnje je le požrl in globoko zadihal.

»Na še malo zemfka, da boš lažje goltal!« je rekel Muznik in povaljal preostali del pasje radosti v gorčici.

»Zini!« je nato ukazal in Hlastec je zinil. Muznik pa mu je v usta porinil pasjo radost, kolikor jo je še ostalo.

»Le žri baraba skopornita! Meni si prinesel pravo klobaso, mojemu delavcu pa pasjo radost. Zakaj?«

Torej moja pasja radost je bila vzrok Muznikove jeze. Pa tako rad bi jo pojedel oče. Tako slastna se mi je zdela. Toda spoznal sem Muznikovo veliko poštenost, ki je mejila že na čudastvo. Kako je ta Štefan Muznik podoben meni, sem pomislil za hip. Toda dvomim, če bi jaz tako ravnal. Res ne vem, najbrž ne, oče. Štefan je boljši od mene. Štefan je veličina, priznam!

Ko se je Hlastec oddavil s pasjo radostjo, je globoko zadihal in prosil Muznika, naj ga spusti.

Muznik ga je res spustil in Hlastec se je sesedel na klop in globoko zadihal.

»Zakaj si naredil iz hrane svinjarijo?« je rekel Muznik in Hlastec je skomignil z rameni.

»Odkrito povej, zakaj si dal meni pravo klobaso, mojemu pomočniku pa pasjo radost? Odkrito povej!« Muznik je spet zgrabil Hlasteca za ovratnik in njegova pest se je nevarno približala obrazu Hlasteca.

»Misliš, da je zanj vse dobro?« je skrušeno rekel Hlastec.

Nadaljevanje

NOVICE

IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na 23. ločenih sejah vseh treh zborov skupščine občine Radovljica 30. maja so delegati pretresali analizo izvajanja resolucije o družbenoekonomskem razvoju občine Radovljica v letu 1983, sprejeli so osnutek odloka o pripravi in sprejetju dolgoročnega plana občine, osnutek odloka o pripravi in sprejetju družbenega plana občine za obdobje 1986-1990. Sprejeli so tudi stališča do predvidenih posegov v prostor in odlok o zakloniških ter pravilnik o ravnanju z gradivi zaupne narave. Sprejeli so še osnutek odloka o določitvi števila sodnikov Splošnega sodišča združenega dela v Kranju ter osnutek periodičnega delovnega načrta vseh treh zborov skupščine za tretje in četrto tromesečje in osnutek odloka o ustanovitvi, sestavi in nalogah komisije za medobčinsko sodelovanje. Opravili so več kadrovskih razrešitev in imenovanj.

Zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine Radovljica sta na 23. ločenih sejah sprejela osnutek odloka o plovnem redu na Blejskem in Bohinjskem jezeru, osnutek sklepa o potrditvi zaključnega računa davkov občanov, osnutek odloka o poprečni gradbeni ceni stanovanj in poprečnih stroških komunalnega urejanja v občini, sklep o novem družbenem dogovoru o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč, sklep o soglasju k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti Radovljica ter sklep o soglasju k spremembam samoupravnega sporazuma o ustanovitvi Območne vodne skupnosti Gorenjske.

Zbor krajevnih skupnosti in družbenopolitični zbor sta razen tega sprejela tudi priporočila za uresničevanje stališč in sklepov o nadaljnjem samoupravnem razvoju krajevnih skupnosti.

Zbor združenega dela skupščine občine Radovljica je obravnaval in potrdil analizo dolgoročnih možnosti razvoja in smernice za pripravo dolgoročnega plana SRS ter izrekel stališča do strokovnega gradiva o utemeljenosti združitve malo-prodajne dejavnosti v delovni organizaciji Živila Kranj.

Na ločeni seji je zbor krajevnih skupnosti Skupščine občine Radovljica sprejel sklep o pooblastitvi Geodetskega zavoda SRS za izvedbo mejnega ugotovitvenega postopka.

Zadnji nosilec planinske štafete mladosti Bratstvo in enotnost, katere pozdravi so bili posvečeni 40-letnici II. kongresa Zveze antifašistične mladine Jugoslavije in desanta na Drvar, je bil v Beogradu Ljubo Burazin, predsednik OK ZSMS Radovljica, sekretarka OK ZSMS Radovljica Elza Šekli pa je bila vodja 5-članske delegacije, ki je položila na grob tovariša Tita šopek 88 rdečih nageljnov iz pobratene občine Svilažnec.

Dan mladosti so kljub deževnemu in hladnemu vremenu, ki je prekrizalo vse načrte organizatorjem večjih prireditvev, počastili mladi radovljiške občine s priložnostnimi proslavami. V osnovnih šolah in v nekaterih krajevnih organizacijah ZSMS so svečano sprejeli pionirje iz sedmih razredov v ZSMS. Po kulturnih programih so pripravili kviz in športna srečanja. Sprejema v ZSMS so se po šolah udeležili tudi člani predsedstva OK ZSMS Radovljica.

Ob letošnjem dnevu mladosti je na osrednji svečanosti v Ljubljani prejel Zlato odličje vodja centra za mladinsko prostovoljno delo pri OK ZSMS Radovljica Zdravko Novak in mentor iz osnovne šole prof. dr. Josipa Plemlja na Bledu Mišo Serajnik.

Na skupnem sestanku predsednikov in tajnikov vseh 20 krajevnih organizacij ZB NOV Radovljica 29. maja so se dogovorili o pripravi na srečanje internirancev, borcev in mladine na Ljubelju 9. junija in o vsakoletnem zboru gorenjskih aktivistov in borcev, ki bo 24. junija v Mengšu. Predsednik občinskega odbora ZZB NOV Slavko Staroverski, ki je vodil sestanek, je razložil osnutek zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o vojaških vojnih invalidih.

Koordinacijski odbor za planiranje in stabilizacijo pri predsedstvu CK SZDL Radovljica je 30. maja v razširjeni sestavi razpravljal o uresničevanju programa ukrepov in drugih aktivnostih po uveljavitvi odloka o odmrznitvi cen. Spregovorili so tudi o poslovanju in finančnem položaju radovljiškega gospodarstva.

Na 11. seji zbora delegatov enote skupnosti pokojninsko-invalidskega zavarovanja občine Radovljica 24. maja so obravnavali poročilo o delu enote v preteklem mandatsnem obdobju dveh let in za predsednika in namestnika predsednika zbora delegatov izvolili Alojza Kosa in Jožeta Bufolina, ki sta že dosedaj opravljala te dolžnosti. Delegati so sprejeli tudi več stališč o gradivu za 11. sejo skupščine SPIZ v Ljubljani.

Na 12. zasedanju skupščine skupnosti gozdno-gospodarskega območja Bled 25. maja na Bledu so delegati obravnavali in potrdili poročilo o delu izvršilnega odbora in o uresničevanju planov območne skupnosti za leto 1983. Sprejeli so plan območne skupnosti za leto 1984 in obravnavali predlog gozdnogospodarskega načrta območja za čas od 1981-1990. Razen tega je tekla beseda tudi o osnutku skupnega srednjeročnega programa razvoja Triglavskega narodnega parka za čas 1984-1985. Sprejeli so sklep o pripravi za izdelavo srednjeročnega plana območne skupnosti.

Izvršni svet OS Radovljica je na seji 22. maja sprejel sklep, da se lahko sredstva za osebne dohodke in skupno porabo v negospodarskih dejavnostih v občini povečajo po polletnih periodičnih obračunih za 19 odstotkov v primerjavi s prejšnjim 1983. To lahko storijo, če je v skladu z načrtovanimi in doseženimi delovnimi rezultati in imajo na voljo razpoložljiva sredstva.

Na republiškem tekmovanju kovinarjev, ki je bilo 26. in 27. maja v Kamniku in Domžalah in se bo odslej imenovalo Memorial Franca Leskoška-Luke, je osvojil v svoji skupini prvo mesto Stane Odar, avtomehanik servisne delavnice Alpetoura na Bledu. Med najboljšimi je bil tudi varilec Franc Kladnik iz Plamena Kropa.

Predsedstvo KK SZDL Brezje je skupaj s svetom KS Brezje sklicalo v soboto, 26. maja, zvečer zbor krajanov. Beseda je tekla o problematiki občinskega odlagališča smeti, o investicijskem in vzdrževalnem programu komunalnih naprav ter o pripravi za razširitev pokopališča.

Delovna skupina, ki jo je imenovala OK SZDL Radovljica že v začetku leta za pripravo stališč za problemsko konferenco

o delovanju delegatskega sistema v radovljiški občini, je ta stališča posredovala v obravnavo problemski konferenci 23. maja. Problemi, o katerih bi kazalo v bodoče največ govoriti, so: delovanje konferenc delegacij, splošnih in združenih delegacij za SIS, delovanje skupnih služb SIS, informiranje delegatov za odločanje in oblikovanje novih krajevnih skupnosti, oz. razdelitev večjih KS v manjše, česar pa v razpravi niso podprli.

V DO LIP Bled so bili v prvem četrtletju 1984 proizvodni rezultati boljši kot lani v tem času. Fizični obseg proizvodnje je bil večji od lanskoletnega za 8 %, po vrednosti pa 1,6 %. Boljša proizvodnja je omogočila tudi večjo prodajo, zlasti se je po slabši prodaji v prvih dveh mesecih dvignila v marcu, še bolj pa v aprilu. Izvoz je bil v četrtletju večji za 18 %, pri čemer so se najbolj izkazale TO Rečica z 81,6 % povečanjem in TO Podnart s 100 % povečanjem.

Med nalogami, ki sodijo v srednjeročni plan do konca 1985 bo Zavod Triglavski narodni park Bled na področju varstva kulturne dediščine opravil več raziskav in restavracijskih posegov na območju radovljiške občine. Predvidevajo obnovitvene posege na Koprivniku, Gorjušah, Studorju in v Radovni. Program sofinancirajo kulturne in raziskovalne skupnosti jeseniške, toliminske in radovljiške občine in izvršni sveti vseh treh občin.

Komisija za kulturo pri občinskem svetu ZSS Radovljica je na 10. seji 28. maja presojala izvajanje programa prireditvev kulturne akcije v prvih petih mesecih 1984. Program izvajajo po načrtih. Močno preseženo je zanimanje za obiske opernih in gledaliških predstav v Ljubljani. Pregledali so tudi zaključke republiškega seminarja za predsednike sindikalnih komisij za kulturo. Pretežno gre za pospeševanje kulturne dejavnosti med delavci in podpiranje njihovih ustvarjalnih pobud.

Na 9. sejmju drobnega gospodarstva v Kranju so 15. maja svečano podelili zlate sejemske medalje OZD in obrtnikom za najkvalitetnejše izvirne izdelke, ki nadomeščajo uvožene. Med štirimi nagradenci zasebniki je tudi radovljiški obrtnik mizar Slavko Kene.

Od 22. do 28. maja je bilo v domu Joža Azmana v Bohinju 27. srečanje dramskih skupin Slovenije v organizaciji ZKO Radovljica in ZKO Slovenije. Predstavile so se ljubiteljske skupine po oceni ZKO Slovenije letos najuspešnejše, iz: Kamnika, Kranja, Ljutomer, Murske Sobote, Pirnič, Prevalj, Radovljice in Trbovelj, ki so uprizorile 11 predstav. Čeprav je sprva kazalo, da obisk ne bo dober, se je zanimivih predstav iz dneva v dan udeleževalo več obiskovalcev. Sočasno so v avli doma pripravili tudi razstavo gledaliških publikacij.

V galeriji Otok na Blejskem jezeru so 25. maja odprli razstavo likovnih del akademkega slikarja Janeza Kovačiča iz Brezovice pri Ljubljani. V svojih delih umetnik upodablja največ izginjajočo kulturno in naravno dediščino. Doslej je razstavljal v zahodnih državah in v Sloveniji.

V nedeljo, 27. maja, je bil v počastitev dneva mladosti 5. tradicionalni tek okoli Blejskega jezera. Kljub deževnemu vremenu se ga je udeležilo 63 tekmovalcev, od teh 9 žensk. Tekmovali so v sedmih skupinah. Prvo mesto so si priborili člani ekipe ZTK Jesenice, drugo TO Radovljica in tretje ekipa iz Grosupelja. Najboljši čas je dosegel Srečo Končina iz TVD Partizan Bežigrad, ki je pretekel 6,4 km dolgo progo v času 18 minut in 41 sekund.

STABILIZACIJA TERJA OD KOMUNISTOV VEČ PODPORE IN PRIZNANJA INOVACIJSKI DEJAVNOSTI IN INOVATORJEM

To naj bi bilo temeljno izhodišče sklepnih razgovorov, ki jih je pred dobrim tednom organiziralo predsedstvo občinskega komiteja zveze komunistov Radovljica. Ob tem je treba reči, da stanje na področju inovacijske dejavnosti ni niti boljše niti slabše kot drugje v Sloveniji in najbrž v Jugoslaviji.

Že marca 1983 je bila v 118 TOZD radovljiške občine opravljena anketa o inovacijski dejavnosti. Izidi so bili ugodni. Pokazali so, da ta dejavnost postopoma napreduje, vendar ne dovolj hitro, da bi šla vstric z razvojnimi potrebami gospodarstva. Odgovori na vprašalnike pa so razkrili tudi vrsto pomanjkljivosti. Le polovica TOZD ima v samoupravnih dokumentih urejeno to področje. Prav toliko TOZD nima nobenega samoupravnega ali drugega strokovnega organa (komisije, odbora), ki bi se ukvarjal z inovacijami. Le tretjina TOZD ima delavca, ki v okviru delovnih nalog skrbi za strokovno obdelavo inovacijskih predlogov. V občini imajo v večjih delovnih organizacijah sicer že ustanovljene akcijske konference zveze komunistov, ki pa kljub občasnim obravnavam te problematike niso kaj prida pozitivne inovacijske aktivnosti. Iz podatkov OK ZK Radovljica je razvidno, da so ustanovili društvo inovatorjev doslej le v DO Veriga Lesce, v treh delovnih organizacijah razmišljajo o podobnih oblikah združevanja, ki bi bili lahko strokovni svetovi, krožki in podobno.

Za bistveni premik bo po mnenju udeležencev razprave potrebno še dosti časa in prizadevanj. Zanimanje za to dejavnost bi morali razvijati že v osnovni šoli pri tehniškem pouku: Otroci bi povsem drugače gledali in vrednotili proizvodno delo in inovacije. Nekaj poskusov je že storjenih, zato lahko upamo, da bodo tudi šolniki storili kaj več kot doslej.

Vse preveč so v Sloveniji različna stališča oziroma merila o dohodku iz inovacijskih dosežkov, zato bi mora-

li na republiški ravni izdelati enoten vzorec. Dohodek delavca pridobljen od inovacij, naj bi se štel v osnovo za izračun pokojnine. Ta predlog so oblikovali v SOZD Slovenske železarne. Nasploh bi nagradjevanje in priznavanje zaslug inovatorjem moralo postati stalna praksa, ne zgolj deklaracija. Delavci, ki se po službe-

ni dolžnosti ukvarjajo z razvojem, naj bi dobili gibljivi del OD odvisno od rezultatov dela. V TOZD morajo izdelati lastne programe za spodbujanje množične inovacijske dejavnosti, prirejati občasne razstave najuspešnejših razvojnih in inovacijskih dosežkov in rešitev.

Na razgovoru so menili, da mora zveza komunistov prek svojih osnovnih organizacij in akcijskih konferenc bolj aktivno delovati za poživitev inovacijske dejavnosti. Boriti se mora za dosledno uresničevanje sprejetih smerci in dogovorov in pomagati premagovati ovire, ki nastajajo med delavci zaradi neresenega, ali podcenjevalnega odnosa pri dodeljevanju nagrad ali odškodnin za njihovo delo.

O tem bo tekla beseda tudi na junjskem posvetu sekretarjev vseh osnovnih organizacij ZK, kjer se bodo dogovorili tudi za bolj konkretne poti in časovne roke, v katerih naj bi izpeljali akcijo.

JR

PARTIZANSKI TABOR HEROJ TONČEK

Deseti jubilejni partizanski tabor heroj Tonček bo v sredo, 13. junija, v Ribnem pri Bledu na prireditvenem prostoru pod Ribensko goro. Tabora se bodo udeležili učenci in učenke sedmih razredov osnovnih šol radovljiške občine. V vsaki šoli bodo formirali vode, ki bodo sestavljali četo. Štabu odreda, komandirjem čet in vodov pa bodo v pomoč mentorji, rezervni vojaške starešine.

Zbor bo ob 8.15 na prireditvenem prostoru v Ribnem. Pozdravni govor bo imel predsednik sveta za SLO in družbeno samozastito občine Radovljica Boris Šetina. O življenjski poti narodnega heroja Antona Dežman-Tončka bo govoril predsednik OK ZSMS Ljubo Borozin. Razgovor o vojaških poklicih in šolanju v šolah JLA in ljudske obrambe bo vodil rezervni kapetan I. razreda Jakob Vidic, v sodelovanju s predstavniki in gojenci vojaških šol.

Nato bodo učenci in učenke izvajale program dela po naslednjem razporedi: avtomatska puška, polavtomatska puška in tehnika streljanja, puškomitraljezi, ročna bomba, proti-

pešadijska in protitankovska mina, ročni minomet in netrajni top, minomet, pištola, daljnogled, busola, sredstva zveze in kurirska služba, oprema gašenja, lokostrelstvo in kviz tekmovanje.

Vodi bodo tekmovali v naslednjih disciplinah: razstavljanje in sestavljanje vojaške puške, nudenje prve pomoči ponesrečencem in streljanje s polavtomatsko puško.

Vsaka šola bo prispevala desetminutni kulturni program.

Ob zaključku bodo demonstrirali streljanje pripadnikov teritorialne obrambe in lokostrelskega kluba Donat, čemur bo sledila razglasitev rezultatov tekmovanja.

Ciril Rozman

O OBVEŠČANJU NAŠIH ROJAKOV V ZAMEJSTVU

Komisija za manjšinska in izseljenska vprašanja pri predsedstvu republiške konference SZDL Slovenije je 23. maja presojala stanje na področju javnega obveščanja slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji, Italiji in na Madžarskem.

Medtem ko imajo Slovenci v Avstriji in Italiji še kar zadovoljive pisne informacije — lastne časopise in revije, rojaki v Porabju na Madžarskem tega nimajo, saj nimajo nobenega lastnega glasila. Za svoje informativne potrebe imajo le eno stran v Narodnih novinah, tedniku Demokracije zveze južnih Slovencev na Madžarskem. Precej več informacij v slovenskem jeziku so deležni rojaki v vseh treh državah prek radijskih postaj. V Celovcu in Trstu so slovenske radijske oddaje vsak dan, v Porabju pa od 1982. leta dalje iz Győra le ob nedeljah po 15 minut. Nobena od treh sosednjih držav v program svojih televizij ne vključuje slovenskih oddaj.

Zaradi takšnega stanja imajo pomembno vlogo tudi sredstva javnega obveščanja iz matične domovine.

Naši rojaki v zamejstvu radi segajo po naših časopisih in drugem tisku, poslušajo oddaje slovenskih radijskih postaj in RTV Ljubljana, kjer so te dosegljive. Posebno vlogo imajo tudi lokalne radijske postaje iz obmejnih krajev.

Na seji so ugotovili, da so odnosi med slovensko osrednjo radijsko postajo in TV Ljubljana z avstrijskimi radijskimi in televizijskimi hišami vse boljši, prav tako tudi z radijskimi in TV hišami v Italiji in na Madžarskem, vendar pa naše manjšine nimajo neposrednega vpliva na programe namenjene njim. Upajmo, da bodo dobri odnosi postopoma prispevali tudi k boljšemu in objektivnejšemu obveščanju naših rojakov v njihovih okoljih.

JR

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI:

V mesecu maju so za plačilo ULTRAZVOČNE RENTGENSKE APARATURE v jeseniški bolnici darovali:

Peter PREVC, Jesenice, Tomšičeva 67 — namesto venca za pokojno Vidmarjevo mamo — 4.000 din,

Ivica ARNEŽ, Jesenice, Aljaževa 19, v imenu družine NOVAK — namesto cvetja sestrin in teti Ivanki Vidmar — 4.000 din,

TOZD Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica — namesto venca na grob bratu sodelavke Vanje Peljhan — 2.000 din,

družina KOKALJ, Blejska Dobrava 27/b — namesto venca pokojnemu Matiju Rauh — 1.000 din,

Skupni znesek obrednega denarja znaša 290.445 dinarjev. Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarnja se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevajte namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na ziro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev. 51530-603-31205 z navedbo: »namesto venca za tega in tega ... darila in podobno.«

JAVNI SHODI IN JAVNE PRIREDITVE — POJASNILO K PREDPISU IN OPOZORILO

Sekretariat za notranje zadeve Skupščine občine Jesenice, kot pristojni upravni organ, ugotavlja, da je na območju občine vedno več kršitev zakona o javnih shodih in javnih prireditvah. Organiziranih in izvedenih je vedno več nepriglasjenih javnih prireditev, zato objavlja nekatere določbe zakona s pojasnili, da bi občane s njimi bolje seznanil in da bi se stanje na tem področju izboljšalo.

Občanom SFRJ je z ustavo zajamčena svoboda zbiranja. Zaradi zagotovitve varnosti ter javnega reda in miru pa republiški predpisi določajo način in dolžnosti sklicateljev in prirediteljev ter druge ukrepe v ta namen. Skupščina SRS je dne 31. maja 1973 sprejela zakon o javnih shodih in javnih prireditvah, ki za SR Slovenijo ureja to področje.

I.

Po drugem in tretjem členu zakona je:

1. javni shod: zbor občanov na prostem ali v zaprtim prostoru, ki na temelju prostovoljne udeležbe pod enotnim vodstvom izražajo svoja mnenja in stališča o vprašanih družbenopolitičnih narave;

2. javna prireditev: športne in druge igre, predstave, razstave, veselice in druga zbiranja občanov zaradi razvijanja telesnovzgojne, kulturne znanstvene, tehnične, zabavne ali druge aktivnosti tako, da je dostop k prireditvi dovoljen vsakomur.

Po četrtem členu zakona se ne štejejo za javni shod oziroma javno prireditev:

1. verski obredi in verska opravila, ki se opravljajo v skladu s posebnimi predpisi v cerkvah in drugih javnih prostorih, ki jih je verska skupnost določila za opravljanje verskih obredov, ali se opravljajo na drugih javnih prostorih, ki so zvezani s cerkvijo;

2. svečanosti ob rojstvu, poroki, smrti, pogrebni sprejemi, jubileji, družinski prazniki in podobno;

3. kongresi, občni zbori in drugi zbori, ki pomenijo opravljanje dela kolegijskih teles v organizacijah združenega dela in drugih organizacijah, društvih in njihovih zvezah ter v državnih organih, ali so zborna delo šol in drugih oblik izobraževanja;

4. prireditve na javnem kraju, za katere veljajo posebni predpisi (prireditve na cesti).

Dolžnosti sklicateljev in prirediteljev, določene v osmem in desetem členu zakona:

1. Sklicatelj javnega shoda je dolžan javni shod prijaviti praviloma tri dni pred časom, za katerega je napovedan.

2. Organizator javne prireditve mora javno prireditev, za katero ni potrebno dovoljenje, prijaviti najpozneje pet dni pred nameravano prireditvijo.

Ni potrebno prijaviti javnih prireditev, ki jih organizirajo organizacije združenega dela in druge organizacije ter državni organi v svojih prostorih v kraju, kjer je njihov sedež, v izvrševanju pravic in dolžnosti, določenih s predpisom, statutom ali pravili.

Priglasitev je potrebna, če organizatorji iz prejšnjega odstavka prirejajo telesno-vzgojne ali zabavne prireditve.

Javni shod ali javno prireditev je potrebno prijaviti sekretariatu za notranje zadeve Skupščine občine v rok, določenih z zakonom. V priglasitvi je treba navesti podatke o sklicatelju javnega shoda oziroma organizatorju javne prireditve, kraj, čas in trajanje shoda, oziroma prireditve ter dnevni red javnega shoda oziroma program javne prireditve. Priglasitvi je treba priložiti kolek za 8,00 din. O priglasitvi izda pristojni organ priglasitelju potrdilo.

Kdaj in katerih prireditev ni potrebno priglasiti:

Zakon izvzema pri obveznosti priglasitve take prireditve, za katere so z drugimi predpisi ali samoupravnimi splošnimi akti določeni ukrepi za zagotovitev varnosti ter javnega reda in miru, in sicer:

— kulturne in zabavne prireditve, ki jih prirejajo hoteli samo za hotelne goste, če je prirejanje takih prireditev določeno z njihovim ustanovitvenim aktom kot predmet poslovanja;

— kulturne prireditve — predstave, ki jih prirejajo kulturna društva v svojih prostorih sama, na pa, če v njihovih prostorih gostujejo drugi izvajalci kulturne prireditve.

II.

Po enajstem členu zakona je po prejšnje dovoljenje potrebno za naslednje javne prireditve:

1. baklade, ognjemete, vžiganje kresov in raket ter prirejanje drugih podobnih prireditev, na katerih se uporabljajo predmeti, zaradi katerih je lahko ogroženo življenje, zdravje ali premoženje ljudi;

2. cirkuske predstave, predstave artistov in glumačev ter za obratovanje z napravami za ljudsko zabavo, kot so vrtiljaki, gugalnice, avtodromi, razstavnice voščenih figur, avtomati in podobno.

Vloga za dovoljenje mora biti vložena pravočasno, kajti pristojni upravni organ je dolžan v postopku pred izdajo dovoljenja ugotoviti, da naprave in tehnična sredstva, ki jih uporabljajo prireditelji, niso nevarne za življenje in zdravje udeležencev ali drugih oseb, da udeleženci lahko hitro in brez nevarnosti zapustijo prostor, kjer je prireditev, da obratovanje naprav ne moti okolice, ne ovira cestnega prometa in podobno.

III.

Členi 19. do 22. zakona določajo pravice in dolžnosti sklicatelja javnega shoda in organizatorja javne prireditve v zvezi z redom na javnem shodu in javni prireditvi, in sicer:

19. člen: Sklicatelj javnega shoda in organizator javne prireditve mora določiti osebo, ki bo vodila javni shod oziroma javno prireditev in organizirati rediteljsko službo, ki je odgovorna za svoje delo vodji shoda oziroma prireditve (v nadaljnjem besedilu: vodja shoda).

20. člen: Vodja shoda je odgovoren za pravilen potek shoda oziroma prireditve in za red na shodu oziroma prireditvi.

Vodja shoda skrbi, da poteka shod oziroma prireditev v skladu z napovedanim dnevnim redom, programom ali dovoljenjem.

Vodja shoda ima pravico shod oziroma prireditev prekiniti, nadaljevati ali zaključiti in tudi pravico odločiti, da se prekinjeni shod oziroma prireditev nadaljuje, če je bil vzpostavljen red na shodu oziroma prireditvi.

Vodja shoda mora takoj prekiniti shod oziroma prireditev, če pride do nereda, ki ga rediteljska služba ne more odpraviti, ali do nereda, ki ogroža osebno varnost ljudi, javni red in mir, varnost prometa, ali družbeno oziroma zasebno premoženje.

V primerih iz prejšnjega odstavka mora vodja shoda takoj obvestiti pristojno postajo milice.

21. člen: Prepovedano je motiti ali ovirati potek javnega shoda oz. javne prireditve.

Na javnem shodu je prepovedano imeti orožje ali nevarno orodje.

Udeleženci javnega shoda oziroma javne prireditve so dolžni upoštevati ukrepe, ki jih odredi vodja shoda ali reditelj zaradi vzdrževanja reda.

22. člen: Reditelj mora imeti na rokav znak »reditelj«. Reditelji ne smejo biti oboroženi.

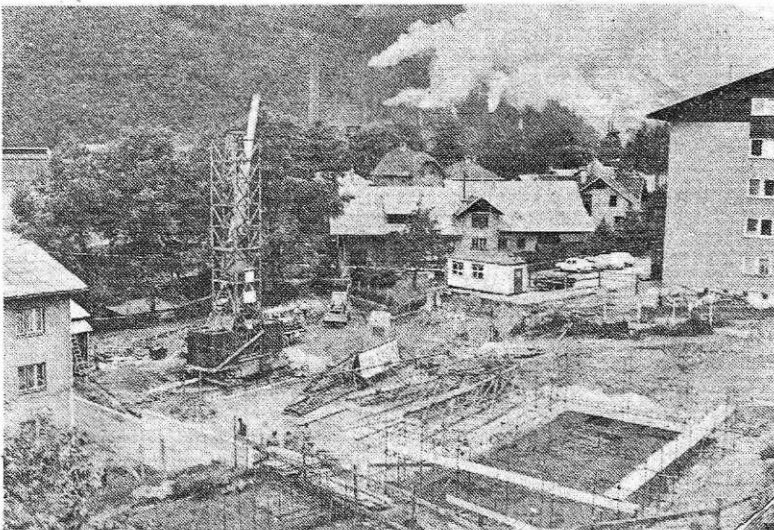
IV.

Vse navedene obveznosti sklicateljev in prirediteljev ter udeležencev so obvezne, njihovo neupoštevanje ali kršitve pa z 29. in 30. členom zakona sankcionirane. Navajamo le nekatere kazenske sankcije, in sicer:

Z denarno kaznijo do 1.000 dinarjev ali z zaporom do 30 dni se kaznuje za prekršek:

1. kdor priredi javni shod ali javno prireditev, ne da bi jo bil poprej v predpisanim roku prijavil (8. in 10. člen), priredi javni shod oziroma javno prireditev brez dovoljenja (8. in 11. člen) ...

2. kdor dovoli, da je v njegovih prostorih ali na njegovem zemljišču nepriglasjen ali prepovedan javni shod ali nepriglasena ali prepovedana javna prireditev, ali javni shod oziroma javna prireditev, za katero ni bilo dano dovoljenje.

Pričetek gradnje stolpa ob Kejarjevi ulici na Jesenicah (foto I. Kučina)

NA 11. SREČANJU PIONIRJEV ZADRUŽNIKOV JUGOSLAVIJE V OHRIDU

Zadruga so za osnovne šole zelo pomembne, saj si učenci pridobivajo delovne navade in izkušnje. Naša pionirska zadruga v osnovni šoli Gorenjskega odreda v Žirovnici deluje že nekaj let. Sestavljali smo rubikove kocke, kače, sestavljanke in značke, sodelujemo pa tudi z ISKRO Otoče, saj jim izdelujemo vezi za merilne instrumente. Ukvarjamo se tudi s kmetijstvom in čebelarstvom.

Naša zadruga je med najuspešnejšimi v Sloveniji, zato smo bili povabljeni na 11. srečanje pionirjev zadrugnikov Jugoslavije, ki je bilo v Ohridu v petek in soboto, 18. in 19. maja. Udeležili smo se ga trije učenci in mentorica. Pionirji — zadrugniki iz vse Slovenije smo se odpravili na pot že v torek. Peljali smo se skozi Zagreb in se vso noč vozili po Panonski nižini. Zjutraj smo prispeli v Beograd, kjer so nas sprejeli pionirji ene najboljših beograjskih šol. Ko smo si ogledali Beograd, smo se odpeljali mimo Niša proti Skopju, kjer smo prespali. Zjutraj smo odšli v Tetovo. Tam so nas prispelno pozdravili zadrugniki, ki se zaradi ugodnega podnebja ukvarjajo predvsem s kmetijstvom.

V četrtek zvečer smo prispeli v Ohrid. Sprejeli so nas vrstniki iz tega prelepega objezerskega mesta; pri njih smo tudi prespali. Uredili smo si razstaveni prostor, si ogledali razstavo svojih vrstnikov, se pomenkovali o tem in onem in pridobivali nove izkušnje, prisotni pa smo bili

tudi na mnogih nepozabnih srečanjih. Težko je pozabiti, s kolikšno gostoljubnostjo in prijaznostjo so nas sprejemali naši gostitelji. Spletla so se mnoga prijateljstva.

Bivanje v Ohridu je hitro minilo. V soboto popoldne smo se ob jezeru odpeljali do svetega Nauma, kjer smo si ogledali cerkev, največja zanimivost pa je bil pogled na albansko mejo in karavlo. Na poti do Prešpanskega jezera smo se dodobra nakepali na zaplatah snega. Pot nas je potem vodila skozi Bitolo, Prilep, Titov Veles in Skopje, kjer smo ponovno prespali.

Naslednji dan smo potovali skozi Prištino, Titove Učice in dolino Drine. Zvečer smo si ogledali še olimpijsko Sarajevo. Nato smo se vso noč vozili proti domu, kamor smo, polni prelepih vtisov, prispeli zjutraj. Potovanje je bilo naporno, a zanimivo, saj smo prepotovali celo našo domovino.

Gaber Stare, 8. b
OŠ Gorenjskega očreda
Žirovnica

Temelji za novo kinodvorano (foto I. Kučina)

DENARNI PREJEMKI V ČASU BREZPOSELNOSTI

Na sejah občinskih skupnosti za zaposlovanje, pa tudi na sestankih delegacij, se pogosto postavljajo vprašanja, kdo so tisti in koliko jih je, ki imajo v času brezposelnosti pravico do denarnih prejemkov. Zaradi različnosti mnenj in razlag bi na kratko opredelil dve pravici, ki izhajata iz zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in to pravico do denarnega nadomestila in pravico do denarne pomoči.

DENARNO NADOMESTILO

Pravico do denarnega nadomestila lahko uveljavlja oseba, ki ji je prenehalo delovno razmerje brez lastne krivde ali volje (te pravice ne more uveljavljati oseba, če je prišlo do prenehanja delovnega razmerja s strani delovne organizacije ali z odločbo delavca ali sporazumno). Drugi pogoj, ki mora biti izpolnjen, je najmanj devetmesečna nepretrgana zaposlitev pred nastankom brezposelnosti ali 12 mesecev s presledki v zadnjih 18 mesecih, vendar mora biti prijava najkasneje v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja podana pri skupnosti za zaposlovanje.

Višina denarnega nadomestila znaša 60 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka, ki ga je oseba dosegla v letu pred zadnjim letom, v katerem ji je prenehalo delovno razmerje. Denarno nadomestilo pa ne more biti nižje od višine ugotovljenih minimalnih življenjskih stroškov in ne višje od povprečnega čistega osebnega dohodka zaposlenih delavcev v SRS v preteklem koledarskem letu.

Čas prejemanja denarnega nadomestila je odvisen od časa, ki ga je oseba prebila na delu in traja najmanj tri mesece (če ima najmanj devet mesecev nepretrganega dela) in največ 12 mesecev, če ima oseba več kot deset let dela.

Kolikšen je obseg prejemanja nadomestil v jeseniški občini, povedo naslednji podatki: v letu 1981 jih je bilo 19, povprečen čas prejemanja je bil 3,4 meseca; v letu 1982 jih je bilo 34, povprečni čas prejemanja pa tri mesece, v letu 1983 pa 29, povprečni čas prejemanja tri mesece. To so kumulativni celoletni podatki, mesečno število upravičencev pa je seveda ni-

že, število se spreminja zaradi zaposlovanja upravičencev in prihoda novih. Tako je bilo v decembru 1983 11 upravičencev do denarnega nadomestila, kar predstavlja le 4,5 % vseh prijavljenih brezposelnih (240).

DENARNA POMOČ

Oseba, ki se ni mogla zaposliti do konca prejemanja denarnega nadomestila, pridobi pravico do denarne pomoči med brezposelnostjo, če izpolnjuje naslednje pogoje:

— da njeni dohodki skupaj z dohodki članov ožje družine na osebo ne presegajo zneska, ki je enak višini ugotovljenih minimalnih stroškov,

— da ne prejema v tem času denarnih dajatev za izobraževanje iz naslova priprave za zaposlitev.

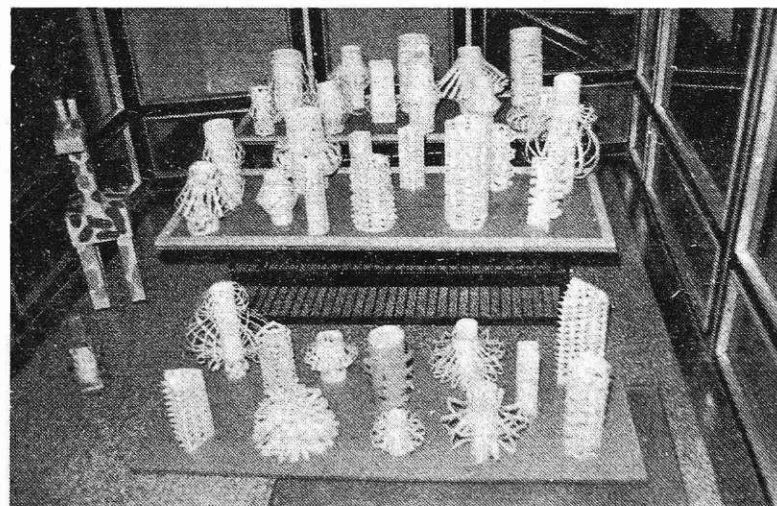
Višina denarne pomoči med brezposelnostjo je enaka višini ugotovljenih minimalnih življenjskih stroškov.

Pravico do denarne pomoči pridobi tudi oseba, ki ji preneha delovno razmerje kot pripravniku, sklenjeno za določen čas, krajše od devetih mesecev in je uspešno končala pripravniško dobo.

Razlogi prenehanja so isti, kot pri denarnem nadomestilu. V decembru 1983 so bili štirje upravičenci do denarne pomoči.

Ti podatki naj bi osvetlili dostikrat zmotno mnenje o velikem obsegu in številu upravičencev do nadomestil in pomoči, saj oboji predstavljajo le 6,2 % vseh prijavljenih brezposelnih. Ob tem je treba povedati, da med prejemniki prevladujejo osebe s srednjo izobrazbo in da je več kot 90 % takih, ki so bili zaposleni za določen čas.

Egi Biček

Zrazstave ročnih del učencev OŠ Prežihov Voranc (foto I. Kučina)

SREČANJE Z GLASBENIKI

V okviru programa Glasbene mladine smo se učenci osnovne šole Prežihov Voranc v mesecu maju srečali s tremi glasbenimi umetniki. 15. maja je učence od 1. do 4. razreda obiskal skladatelj Janez Bitenc.

Njegove pesmice smo s pomočjo tovarišic prepevali že v vrtcu, pa tudi v šoli. Tokrat pa nam je skladatelj sam povedal glasbeno pravljico. Pri pripovedovanju smo mu pomagali tudi mi. Naučili smo se tudi pesmico o medvedku.

Želimo, da bi nas skladatelj Janez Bitenc še kdaj obiskal in nam pripravi še kakšno tako veselo glasbeno uro.

V ponedeljek, 28. maja, sta nas, učence od 5. do 8. razreda, s svojim nastopom navdušila svetovno znana glasbenika, kitarist Igor Saje in violinist Primož Lorenz. Zaigrala sta nam nekaj stavkov iz del znanih skladateljev. Njuno igranje, izvajanje glasbenih stavkov s kitaro in violino, nas je zelo navdušilo.

Želimo, da bi se nam tako, v živo, predstavili še drugi glasbeniki z instrumenti in glasbo, ki jo vsak dan lahko poslušamo le z gramofona in radia.

Romina Bregant,
novinarski krožek
OŠ Prežihov Voranc Jesenice

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Sami BİNDARI: **Palaca**. Roman. Pomurska založba 1982. (Mostovi z Egiptom)

Mogoče preveč pogosto poročam o manj popularnih knjigah. Upam, da ta rubrika ne bo postala nepriljubljena pri bralcih Železarja? Namreč, res je, da so nekatere knjige manj privlačne samo zato, ker jih ni napisal nemški, angloameriški ali skandinavski avtor. Knjige in tudi filmi iz dežel v razvoju so pač manj iskano blago.

Spoštovani Janez Svovljak iz Mojstrane mi je nekoč malo zameril, ker sem v podobni zvezi uporabil grdo — s tujkami nabit — besedno zvezo »negativni feedback tržnega mehanizma«. Rad bi to povedal kako drugače. Te tujke res niso lepe, resničnost, ki se za njimi skriva pa je tudi taka, da nas spravlja v slabo voljo, nas dela nemočne. Gre za to, da je knjiga med drugim tudi potrošno blago. Tudi pri nas, saj se ne moremo čisto izločiti iz svetovnega sistema. (To se do neke mere posreči le Albaniji.) Če je knjiga potrošno blago, smo mi — bralci — potrošniki in kot taki predmet manipulacije. Reklama in založniška politika nas skuša poenotiti, nas podrediti težnjam kapitala. Analeško, ameriško, nemško blago je kvaliteto, — to pa pomeni predvsem, da je podrejeno zahtevam tržnega mehanizma. V resnici pa ni vedno tako kvaliteto, kot se zdi. Res je: dela, ki izidejo na tem tržišču, so v večini primerov napisana tako, da pritegnejo bralca. Res pa je tudi, da je okus večine bralcev — tudi naših — že precej zniveliran. Vzemimo na primer kakšno znano uspešnico — recimo **Pesem ptic trnovk** in jo postavimo poleg **Palace**. Če ne bi bilo predvzgoje, bi se mogoče malo manj kot pol bralcev odločilo za **Palaco**, malo več kot pol pa za **Pesem ptic trnovk**. Zaradi vpliva reklame in navade (navado ustvarja založniška politika, založniško politiko pa oblikuje prej omenjeni negativni feedback, dejstvo, da založbe nerade tvegajo denar za izdaje, ki niso po množičnem okusu) pa je konec koncev razmerje — ne 45 proti 55, pač pa mogoče 1 proti 99.

Pri tem pa **Palaca** sploh ni slabo napisana knjiga, tudi če presojamo zgolj po nagnjenih preprostih bralcev. To je prava ljudska zgodba, povest o ljubezni in o trpljenju malega človeka, pri čemer, kot se za ljudsko povest spodobi, na koncu prevaga sreča. Tudi trpljenje, ki ga prej ni in ni bilo konec, je botrovalo nekaj iracionalnega: zla usoda; družbene razmere so res obupne, vendar so za večino junakovih vrstnikov razmeroma znošne. Če bi bil ta roman preveden iz kakšne znanih velikih književnosti, bi nedvomno kaj kmalu postal uspešnica.

Kaj je torej narobe z Egiptom? Kaj nam pomeni ta dežela? Vidimo v njej dediča slavne stare kulture ali zaostalo, dolgočasno, zanikrno deželo? Ker smo menda sami komaj zlezli iz revščine, nas to odbija? Če je tako, smo v tem primeru podlegli kompleksu jare gospode.

Palaca pa je pred časom izšla tudi v ZDA. Poslovneži so torej presodili, da je dovolj privlačno napisana.

Vsekakor je avtor napisal klasično delo te vrste. V opisih kmečkega življenja, bede in izkoriščanja je to delo tako plastično, da ga lahko postavimo ob bok najboljšim delom te vrste, recimo **Dobri zemlji** P. S. Buckova. Tako, kot naš Buckova zainteresira za usodo kitajskega kmeta, nam Bindari vzbudi zanimanje za usodo mladega egipčanskega felaha. Pravzaprav je presenetljivo, da je v življenju najemniškega delavca, ki po ves dan gara na polju, toliko dogodivščin, ki nas pritegnejo, takšno bogastvo presunljive resničnosti. Verjetno je resničnost sama na sebi vedno zanimiva: dolgočasno jo dela le naša zatrtost. Pogosto je ne moremo

prenesti in pred njo mižimo in potem nam je seveda pusto pri duši.

Že na prvih straneh **Palace** je človeška resničnost naslikana s tako živimi, presunljivimi, sočutje in hkrati čut za humor osvajajočimi potezami, da se strah pred brezupnostjo in morem dolgačasjem umakne v ozadje.

Poglejmo na primer uvodni prizor: Saleh — napol deček napol fant — gre za očetovim pogrebom. Vsiljuje se mu neprimerne misli in ob tem mu gre na smeh. Šele kasneje mu bo prišlo do zavesti, da ga je oče za vedno zapustil, — in padel bo v obup. Zdaj se pa muza. Le redki pisatelji so zmožni opisovati tabuirano (prepovedano) resničnost s tako mero poštenosti.

Nekaj besed o naslovu. »**Palaca**« je seveda predvsem simbol, simbol gosposke. Kot rečeno, gre za mezdnege poljskega delavca. Očitno je bilo razmerje med izkoriščanci in izkoriščanimi v tem delu sveta takšno, kakršnega pri nas v Evropi že stotečja več ne poznamo. Zdi se, da je bilo (in je mogoče še vedno) gospostvo (in na drugi strani hlapčevstvo) v

muslimanskem svetu neprimerno hujše kot pri nas. Zgodba se dogaja nemara pred nekaj desetletji. Kdor koli iz »**palace**« je lahko kadarkoli pretepel felaha — in ga tudi je. Tega ne omenjam iz zunajliterarnih razlogov: iz tega si lahko bralec ustvari vtis, o kakšni človeški bedi govori ta roman. Neskončno in stopnjujoče se trpljenje kot motiv — ta vzorec poznamo tudi iz starejših evropskih romanov (Dickens, V. Hugo). Zdi se, da je ta vzorec nekoč silovito vplival na čustva bralcev. Je zdaj mogoče drugače?

Seveda: takega trpljenja pri nas ne poznamo več. V civilizirani družbi je trpljenje postalo neopazno, neotipljivo, »neresnično«. Če beremo roman, kot je ta, se tu srečamo s trpljenjem, ki je sicer bolj silovito, ki pa se zdi premagljivo. Že življenje v vasi se nam zdi kot Gregorčičev »**planski raj**«, toliko bolj življenje med nomadskimi beduini, kamor se junak v skrajni stiski zateče. Prav ta sklepni del romana bo verjetno najbolj pritegnil bralce.

Marko Hudnik

FINŽGARJEVA SPOMINSKA PROSLAVA V DOSLOVČAH

V soboto, 2. junija, je bila v Doslovčah proslava v spomin rojaka, pisatelja in dramatika Frana Saleškega Finžgarja. Ta dan je minilo 22 let od njegove smrti. Pri rojstni hiši, ki je preurejena v muzej, so se zbrali kulturni delavci, predstavniki družbenopolitičnih in družbenih organizacij in nekaj domačinov, navzoči pa so bili tudi člani mešanega pevskega zbora Svoboda II iz Trbovelj, ki so imeli zvečer koncert v dvorani gledališča Tone Čufar na Jesenicah.

Program je vseboval splet pesmi in glasbe in je bil povezan z odlomki iz Finžgarjevih del. V besedi so Finžgarjevo življenje in delo predstavili Matjaž Višnar, Igor Škrli in Igor Dečman. V glasbenem delu programa so nastopili ženski pevski zbor Zorica, ki ga je na harmoniki spremljal Jože Humerca, nastopila pa je tudi pionirska folklorna skupina osnovne šole Gorenjskega odreda Zirovnica.

Vsi navzoči so program lepo sprejeli, proslava pa je hkrati pomenila spodbudo za pestrejši in živahnejši kulturni utrip na območju, ki je posejano z bogato kulturno dediščino. Ta proslava je bila del prizadevanj, da bi tem spomenikom in spominskim hišam vtisnili več življenja, razgibali kulturna dogajanja. Pred nedavnim je bila podobna proslava pri Jalnovi rojstni hiši v Rodinah, v cerkvi sv. Marka v Vrbi a so letos predvideni pevski koncerti in še več podobnih prireditev v vaseh pod Stolum.

Tudi Finžgarjeva rojstna hiša bo kmalu živahnejša, ko bodo skedenj poleg hiše preuredili v manjšo galerijo, kjer bodo ure pravilj, lutkovne igre, srečanja in razgovori. V soboto, 9. junija, bo v Doslovčah prišla gostovat dramska skupina iz Sore. Igralci so se sami ponudili, da prav na tleh Finžgarjeve mladosti na prostem uprizorijo njegovo igr Veriga.

Da bo kulturno dogajanje bolj pestro in živahno, bo brez dvoma potrebno še večje sodelovanje vseh iskrenih ljubiteljev kulturnih vrednot. Sobotna proslava je minila v izredno lepem vremenu in okolju ob Finžgarjevi rojstni hiši. Za takšne prireditve bo treba še primerno urediti okolico in postaviti klopi, predvsem pa seveda privabiti več obiskovalcev. V soboto smo pogrešali predvsem učence domače in drugih osnovnih šol, domačine iz okoliških vasi, pa tudi druge kulturne delavce. Le z večjim obiskom bo moč uspešno prirejati lepe kulturne manifestacije, ki jih ti kraji brez dvoma zaslužijo.

J. R.

INTERVJU S PISATELJICO BERTO GOLOBOVO

Obisk pisateljice Berte Golob v naši osnovni šoli prof. dr. Josipa Plemmlja na Bledu sem izkoristila za kratek razgovor z njo. Takole mi je odgovarjala na moja vprašanja:

KAKŠNO DELO OPRAVLJATE?

Opravljam delo pedagoške svetovale, pa tudi pišem. Rada delam in vsa dela opravljam z veseljem.

KDAJ STE ZAČELI PISATI?

Ne spominjam se natančno, kdaj sem začela, vem pa, da je bil moj prvi članek objavljen v Prosvetnem delavcu na prvi strani. Bila sem kar ponosna.

ZAKAJ STE SE ODLOČILI NAPISATI KNJIGO »ŽIVE BESEDE«? MLADI JO ZELO RADI PREBIRAMO — ZARADI VSEBINE IN ILUSTRACIJ.

Poučevala sem slovenski jezik. Zdelo se mi je, da otroci niso marali slovnice, raje so imeli literaturo. Knjiga »Žive besede« naj bi jim slovnico približala. Če mi je to uspelo, sem zares vesela. Ilustratorja so predlagali v uredništvu. Zdaj pripravljam novo delo. Ilustrator bo spet Marjan Manček. Zdi se mi, da zna Manček z ilustracijo povedati več in

nazorneje, kot je napisano v besedilu.

MEMO, DA STE TUDI POUČEVALI. KAKŠNI STE BILI KOT TOVARŠICA?

Bila sem stroga, upam pa, da ne krivična. Otrok si krivico, storjeno namenoma, dobro zapomni.

KNJIGA »SKRINJA IZ BABIČINE BALE« PRIKAŽUJE DELČEK ŽIVLJENJA IZ VAŠE MLADOSTI. KAKŠNA JE BILA?

Moja mladost je bila vesela, toda mladi smo takrat živeli bistveno drugače kot danes.

KAJ MENITE O DANAŠNJI MLADINI?

Mladina je takšna, kot je bila zmeraj — živahna, vesela, pristrčna. In prav je tako. Moti me le to, da je danes za mlade iz neurejenih družin premalo poskrbljeno.

PRI LITERARNEM KROŽKU DOSTIKRAT PREBIRAMO VAŠO KNJIGO »SRCE USTVARJA, ROKA PIŠE«. ZELO ZANIMIV NASLOV IMA. NAM LAHKO KAJ VEČ POVESTE O NJENEM NASTAJANJU?

Knjiga je nastajala dve ali tri leta, kajti vsakega od ustvarjalcev sem morala osebno obiskati in se z njim pogovoriti. Izmed 50 naslovov, kolikor sem si jih zamislila, sem izbrala prav tega. Kasneje se mi je zdel preveč romantičen. Mogoče bi bil boljši naslov »Misel ustvarja, roka piše«.

BOSTE SE KAJ NAPISALI?

Upam, da bom. Zdaj pripravljam knjigo o sporočanju za učence in učitelje od 1.—4. razreda osnovne šole: podobno kot sem pred leti napisala »Žive besede«.

KAKŠNI SO VAŠI VTISI O OBIŠKU NA NAŠI ŠOLI?

Vesela sem, lepo in pristrčno ste me sprejeli.

Romana Purkart. 5. b. literarni krožek OŠ prof. dr. J. Plemmlja Bled

KONCERT MEŠANEGA ZBORA »BLAŽ ARNIČ«

Mešani pevski zbor BLAŽ ARNIČ DPD SVOBODA TONE ČUFAR JESENICE vabi v petek, 8. junija, ob 19.30 v dvorano amaterskega gledališča na koncert ob zaključku jesensko-zimske sezone.

SPORED KONCERTA

Anonimni skladatelj 16. stol.: AY, LINDA AMIGA (španska)
Johannes Sebastian Bach: JESU MEINE FREUDE (koral)
Wolfgang Amadeus Mozart: AVE VERUM CORPUS (motet)
Anton Bruckner: LOCUS ISTE (Graduale)
Stevan Stojanović Mokranjac: NJEST SVJAT (stavek iz Opela)
Paul Hindemith: LA BICHE-SRNA (Rainer Maria Rilke)
Vilko Ukmar: SLOVENSKA BESEDA (Mirko Kunčič)
Radomir Petrović: MADRIGAL (ljudsko besedilo)
Jakob Jez: PO JEZERU (ljudska po M. Vilharju)
(odmor)
Gustav Gonza: SAN SE ŠETAO (prekmurska)
Ubaldo Vrabec: DOBER VEČER (koroška)
Marij Kogoj: STOJI MI POLJE (ljudska)
Uroš Krek: DEČVA MOJA JE FOUŠARCA (ljudska iz Podroža)
Franjo Venturini: NOCOJ PA, OH NOCOJ (primorska)
Matija Tomc: VUŠTNEJŠA JA NI (koroška)
Traditional: ROCK-A MY SOUL (črnska duhovna)
Aleksander Svešnjikov: PESEM (ruska narodna)
Vladimir Berdović: LINDJO (stara dubrovaška poskočnica)
Zborovodja: Roman RAVNIČ

KULTURNI KOLEDAR GORENJSKEGA MUZEJA DO 12. JUNIJA

V Mestni hiši je na ogled stalna arheološka, kulturnozgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja Lojzeta Dolinarja. V drugem nadstropju iste stavbe si lahko ogledate stalno razstavo Ljudska umetnost na Gorenjskem.

V Prešernovi hiši sta odprta Prešernov spominski muzej in Jenkova soba. V galeriji Prešernove hiše si lahko ogledate razstavo faksimiliranih grafik »Strahote vojne«, španskega slikarja Francesca Goye.

V galeriji Mestne hiše je na ogled fotografska razstava JUGO-SLOVANSKA POKRAJINA '84. V Mali galeriji pa razstavlja svoja dela argentinska slikarka AMALIA PEREZ-MOLEK.

V baročni stavbi v Tavčarjevi 43 je na ogled stalna zbirka Narodnoosvobodilna borba na Gorenjskem in republiška stalna zbirka Slovenka v revoluciji.

Na prehodu med Titovim trgom in Tavčarjevo ulico je na ogled stalna zbirka Kulturnozgodovinski spomenik Kranja.

Razstave oz. zbirke so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 17. do 19. ure, ob sobotah in nedeljah od 10. do 12. ure, ob ponedeljkih so zaprte.

V kasarni Staneta Žagarja v Kranju je odprt muzej Prešernove brigade. Na Zg. Jezerskem si lahko ogledate restavrirani kulturni spomenik Jenkova kasarna, ki je opremljen z etnološkim gradivom.

PREHOJENA POT, KI NAVDAJA S PONOSOM

Članice in člani mešanega pevskega zbora KPD Veriga Lesce bodo lep jubilej, desetletnico svojega delovanja, proslavili s samostojnim koncertom v petek, 8. junija, ob 20. uri v leški osnovni šoli. Z izbiro narodnih, umetnih, latinskih in črnskih duhovnih pesmi bodo predstavili vso širino svojega repertoarja, ki so ga oblikovali v desetih letih obstoja.

Rojstno leto mladega leškega zbora, katerega poprečna starost je 24 let, sega v leto 1974. Tedaj je v leški Murki, kjer so se pripravljali na praznovanje 20-letnice obstoja, vzklikla ideja, da bi jubilej počastili tudi s priložnostnim nastopom dekleškega pevskega zbora, ki bi ga sestavljala zaposlena dekleta v Murki. Tako je znani zborovodja prof. Karel Boštjančič zbral 34 pevk in na svečanem nastopu je ubrano zazvenela tista znana »Tam, kjer murke cve-
to...«

Navdušenje deklet nad zborovsko pesmijo je bilo tolikšno, da so z dirigentom sklenile vztrajati naprej. Še več. Medse so pritegnile še fante in tako se je pričela pot mešanega pevskega zbora. Prizadevno so vadili in zvrstili so se prvi nastopi, ki so jim vili še več volje za delo. Leta 1976 jih je pod svojo streho sprejelo DPD Svoboda Lesce, v katerem je že delovala godba na pihala.

Svoj prvi pravi umetniški vrhunec je leški zbor dosegel na prvem samostojnem koncertu 31. marca 1978 v Lescah. 26 pevk in pevcev je pod marljivo dirigentsko roko prof. Karla Boštjančiča, ki je zbor vseskozi vodil povsem brezplačno, doživeto odlopo svoj program in za marsikoga je bil nastop mladega mladinskega zbora prijetno presenečenje.

Med težavami, ki so »zvesto« spremljale leške pevce, je najtrši oreh vsekakor predstavljaj denar. Zato so z veseljem leta 1979 pristopili h kulturno prosvetnemu društvu Veriga Lesce, v katerem je že delovala folklorna sekcija.

Z vstopom v Verigino kulturno društvo so v okviru pevskega zbora delovnih organizacij SOZD SŽ prišli v stik s kvalitetnimi zbori z Raven, iz Prevalj, Štor, Kropce in z Jesenic. V tem obdobju oziroma spomladi 1980 je vodstvo zbora prevzel dotedanji pevec Jože Kocjančič. S prizadevnostjo na številnih vajah so dvigovali kvaliteto raven svojega petja in zlasti v sezoni 1980/81 so si nastopi kar sledili. Še zlasti so v spominu ostala živa gostovanja v Slavonskem Brodu pri KUD Djuro Djaković, s katerim smo sklenili pobratenje na kulturnem področju, v Varaždinu v okviru kulturne izmenjave med pobratenima občinama Varaždinom in

Radovljico, na srečanjih zborov SOZD SŽ in še bi lahko naštevati.

V zboru, zlasti v zadnjih dveh letih, že kar kronično primanjkuje pevcev. Na razne načine so že poskušali okrepiti svoje vrste — prek radija, časopisa, z osebnimi stiki, a pravega odziva ni bilo. Zdaj skušajo opozorjati nase s čim kvalitetnejšo izvedbo svojih pesmi. V svojem repertoarju, ki ga stalno širijo, imajo narodne, umetne, latinske in črnske duhovne pesmi, v prihodnje pa mislijo vanj vključiti še nove pesmi in tako še obogatiti svoj program. Jože Kocjančič, akademski glasbenik, ki zbor vodi povsem brezplačno, se z vsemi 15 člani mešanega pevskega zbora KPD Veriga Lesce trudi po svojih najboljših močeh. Dober znak, da so mladi Leščani na dobri poti, pa je tudi dolgotrajen aplavz na nedavnem srečanju pevskega zbora Gorenjske v Kamniku. »Zato naj še sedaj velja iskreno povabilo vsem, da s svojimi glasovi okrepe naše pevke vrste! Še prej pa nas za pokušino pridite poslušati!«, vabijo leški pevci.

V okviru praznovanja desetletnice obstoja so se že predstavili poslušalcem na Bledu in v Radovljici, osrednji slavnostni koncert pa bo v petek, 8. junija, ob 20. uri v avli osnovne šole F. S. Finžgar v Lescah. Pokrovitelj leškega pevskega praznika je DO Murka Lesce, kot pobudnik ustanovitve zbora pred desetimi leti.

Bojan Rauh

JUBILEJNI KONCERT PIHALNEGA ORKESTRA JESENIŠKIH ŽELEZARJEV

Ob 110-letnici železarskih godb bo pihalni orkester Jeseniških železarjev, ki nadaljuje to tradicijo, v petek, 15. junija, izvedel slavnostni koncert v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah s pričetkom ob 19. uri. Koncert bodo ponovili v isti dvorani v sredo, 20. junija, ob 19.30. Na jubilejnem koncertu se bodo pod taktirko Ivana Kniflica predstavili z naslednjimi skladbami:

1. A. Giraud — G. Mol: KONCERTNA UVERTURA
2. P. Krstić — S. Dlesk: SKERCO D-MOL
3. S. Hristić — S. Dlesk: PREDIGRA IN PLES IZ BALETA OHRIDSKA LEGENDA
4. J. W. Ganglberger — I. Knific: MOJ TEDDYBÄR — solo fagot Barbi Ulčar
5. F. H. Schorer: TRIJE PLESI (Vals, Beguine, Rag)
6. O. Dübon: PRAZNIK TROBENT (Fiesta tromba)
7. W. Hautvest: IZBOR ELVISOVH DEL (Elvis selection)

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

RAZMIŠLJANJA O VETRU

V zadnjem času nam je veter prizadejal občutno škodo, zato je prav, da vsaj malo vemo, kaj je veter, kako nastaja in kakšni so njegovi učinki. Skušal bom prikazati nekaj njegovih lastnosti in zakaj nam povzroča tudi škodo.

Veter je gibanje zraka na zemeljski površini. Kaj je vzrok temu gibanju? Zemeljska površina je oblikovana zelo raznoliko, pa tudi sonce jo ogreva zelo različno. Čimbolj padajo sončni žarki navpično na zemeljsko površino, tembolj jo ogrejejo. Zrak se ogreva na segreti zemeljski površini; od sončnih žarkov se ogreje le malo. Ogreti zrak se prostorsko razširi in postane lažji, njegova specifična masa se zmanjša, zato se začne dvigati in povzroča na svojem področju podtlak. Hladnejši zrak iz okolice z večjo specifično maso se začne valiti v področje nastalega podtlaka; nastalo gibanje zraka imenujemo veter. Tako je dotok hladnega zraka tem večji, znatnejši, čim večja je razlika v temperaturah obeh področjih; čim večja je razlika med tlakom in podtlakom. Prav ta razlika tlakov vpliva na hitrost vetra, ki se stopnjuje od sapice do orkana.

Jakost vetra se meri po Beaufortovi razpredelnici, ki razločuje 12 stopenj jakosti, poleg tega pa ima še stopnje od 13 do 17, ki pa služijo le za merjenje hitrosti orkanov. Razpredelnica ena navaja podatke o stopnjah jakosti vetra:

Razpredelnica 1:

Jakost vetra	hitrost m/s	km/h	Označba	Značilnost
0	0 ... 0,2	pod 1	tišina, rahla sapica	dim se dviga navpično
1	0,3 ... 1,5	1 ... 5	sapica	dim se dviga skoraj navpično
2	1,6 ... 3,3	6 ... 11	vetrič	dviga lahke zastavice
3	3,4 ... 5,4	12 ... 19	sred. močan veter	plapolja z zastavami, prenaša listje
4	5,5 ... 7,9	20 ... 28	zmeren veter	razteguje zastavice, maje brezlistne vejice
5	8,0 ... 10,7	29 ... 38	sveži veter	razteguje zastave, maje brezlistne večje veje, že neprijeten
6	10,8 ... 13,8	39 ... 49	močnejši veter	ziblje brezlistna drevesa, sliši se ob hišah
7	13,9 ... 17,1	50 ... 61	močan veter	ziblje brezlist. drevesa srednje moči
8	17,2 ... 20,7	62 ... 74	viharnik	ziblje močnejša drevesa, lomi vejice in veje; človek je pri hoji oviran
9	20,8 ... 24,4	75 ... 88	vihar	lomi brezlist. večje veje
10	24,5 ... 28,4	89 ... 102	močan vihar	lomi drevje, občutno poškoduje strehe
11	28,5 ... 32,6	103 ... 117	orkanski vihar	rušilni učinki
12	32,7 ... 36,9	118 ... 133	orkan	ruši in uničuje
13	37,0 ... 41,4	134 ... 141	orkan	
14	41,5 ... 46,1	142 ... 166	orkan	
15	46,2 ... 50,9	167 ... 183	orkan	uničevanje najtežjih oblik
16	51,0 ... 56,0	184 ... 201	orkan	
17	nad 56,0	nad 201	orkan	

V vetru pa je nakopičena neusahljiva energija. Švedski fizik in Nobelov nagrajenec Svante Arrhenius (1859–1927) je izračunal, da je v zemeljskih vetrovih nakopičena moč 4,4 bilijona kW, ki je žal ne izkoriščamo. Ta moč znaša le 2,5 % izžarevane sončne moči (posredna sončna energija) in je okoli 600 krat večja kot vse vodne moči na Zemlji.

Hitrost vetra merimo z anemometri v m/s ali v vozlih:

1 m/s je 3,6 km/h ali 1,944 vozla; 1 vozle je 0,5144 m/s ali 1852 m/h

Učinek ali moč vetra se izračuna iz gibalne (kinetične) energije, ki je enaka polovici gibljive mase, množene s kvadratom hitrosti.

Ce struji skozi »površino« S, pravokotno na smer vetra, v eni uri masa p · S · v, kjer je p v kg/m³ gostota zraka, potem je podan učinek vetra z

$$P = \rho/2 \cdot S \cdot v^3 \cdot 9,80665 \text{ kW};$$

ali pri srednji specifični gmoti zraka

$$\gamma = 1,226 \text{ kg/m}^3$$

je masa-gostota zraka

$$\rho = \gamma/g = 1,226/9,81 = 0,125 = 1/8$$

in pretočna količina

$$V = S \cdot v \text{ m}^3/\text{s}$$

pretočna masa

$$m = \rho \cdot S \cdot v = \rho \cdot V = 0,125 V = 1/8 \cdot V$$

Ta masa povzroči učinek

$$P = m/2 \cdot v^2 = 1/8 \cdot 1/2 \cdot S \cdot v \cdot v^2 = 1/16 \cdot S \cdot v^3 \text{ kp m/s},$$

ali

$$P = \rho/2 \cdot S \cdot v^3 \cdot 9,80665 = \gamma/g \cdot 1/2 \cdot S \cdot v^3 \cdot 9,81$$

s krajšanjem

$$P = \gamma/2 \cdot S \cdot v^3 \text{ kW}$$

Resnični učinek je seveda manjši, če se izkorišča veter za pogon; tako je dejavnost učinka $c_f < 1$ idealna le do okoli 0,5. Z upoštevanjem tega dejavnika je resnični učinek

$$P = c_f \cdot \rho \cdot S \cdot v^3 \cdot 1/2 \cdot 1/102 \text{ kW}$$

Oglejmo si moč vetra sedaj z druge plati, na primeru, ki nam ga nudi narava sama. Pred nedavnim je podrl vihar v gozdovih nešteto smrek, prenekatere je celo zlomil. Zato je zanimivo vsaj približno ugotoviti, kakšne sile delujejo v takih primerih. Ogleдали si bomo, kakšna sila je prevrnila 20 m visoko smreko (sl. 1), katere korenine so rastle sorazmerno plitko, pa tudi ne preveč v širino okoli debla. Obliko vejevja vzamemo kot enakokraki trikotnik z višino 18 m; 2 m višine pa je brez vej. Premer kroga spodnjih vej je pri ocenjenem kotu stožca $2\alpha = 14^\circ$ in $\tan 14^\circ = 0,249$

$$d = 18 \cdot 0,249 = 4,482 \text{ m okroglo } 4,5 \text{ m.}$$

Težišče trikotnika leži na 1/3 višine, torej 6 m nad osnovnico. Po ogledu nekaterih podrtih smrek je globina zemeljskega stožca okoli korenin med 0,5 in 0,9 m, srednja višina 0,7 m; premer stožca leži med 2 in 4 m, vzamemo srednjega 3 m.

Tako je teža tega koreninskega stožca pri 1500 kg/m³

$$G_s = \frac{d^2 \cdot \pi \cdot h_s}{4 \cdot 3} \cdot \gamma = \frac{3^2 \cdot \pi \cdot 0,7}{4 \cdot 3} \cdot 1500 = 3150 \text{ kg}$$

Teža smreke pri srednjem premeru $d_s = 16 \text{ cm}$ je

$$G_s = \frac{0,16^2 \cdot \pi}{4} (20 \cdot 0,5) \cdot 700 = 288 \text{ kg}$$

vejevje

$$G_v = 0,785 \cdot 4,5^2 \cdot 18/3 \cdot 700 \cdot 0,2 = 13353 \text{ kg}$$

skupno

$$G = 13700 \text{ kg}$$

Težišče koreninskega polkroga (Sl. 2)

$$t = \frac{4 \cdot r}{3 \cdot \pi} = \frac{4 \cdot 1,5}{3 \cdot \pi} = 0,637 \text{ m}$$

Sedaj pa vpliv viharja: (glej sl. 3)

$$R = 6 + 2 = 8 \text{ m}$$

$$G_s + G_v = 3150 + 13700 = 16850 \text{ kg}$$

vrtilišče se nahaja v A in s tem moment vetra

$$M_v = F \cdot (R + r)$$

protimoment

$$M_p = (G_s + G_v) \cdot t$$

udarna ploskev smreke je

$$S = d/2 \cdot h = 4,5/2 \cdot 18 = 40,5 \text{ m}^2$$

dejavnik prepustnosti vetra skozi vejevje, ocenjen z

$$\varphi = 0,8$$

in tako moč viharja

$$P = \gamma/2 \cdot S \cdot v^3 \cdot \varphi = 1,226/2 \cdot 40,5 \cdot v^3 \cdot 0,8 = 19,86 \cdot v^3 \text{ W}$$

Pri udarni hitrosti viharja

$$v = 180 \text{ km/h} = 50 \text{ m/s}$$

je moč

$$P = 19,86 \cdot 50^3 = 2482500 \text{ W} = 2482,5 \text{ kW}$$

brez upoštevanja dejavnika c_f .

Na ploskev smreke pa pritiska veter z

$$F = \rho \cdot S \cdot v^2 \cdot \varphi = 1/8 \cdot 40,5 \cdot 50^2 \cdot 0,8 = 10125 \text{ kp} = 99326 \text{ N.}$$

s tem moment vetra

$$M_v = F \cdot (R + r) = 10125 \cdot 8,233 = 83359 \text{ kp m} = 817753 \text{ Nm}$$

protimoment

$$M_p = (G_s + G_v) \cdot t = 16850 \cdot 0,637 = 10733 \text{ kp m} = 105295 \text{ Nm}$$

razlika med momentoma

$$M_v = 817753 - 105295 = 712458 \text{ Nm (72626 kp m)}$$

ali

$$1:7,77.$$

Moment vetra je približno osemkrat večji od protimomenta smreke, zato jo vihar tudi prevrne. Če pa vzamemo vrtilišče v točki B, sl. 3, ob robu korenin, potem nastane v koreninah lomna sila iz razlike momentov

$$F_k = M_v/(R-t) = 712458/(1,5 - 0,637) = 825560 \text{ N} = 84155 \text{ kp, okroglo } 84 \text{ t,}$$

ki polomi oziroma potrga korenine:

Oglejmo si isto smreko še tako, da ugotovimo, kakšna napetost nastane na višini 1 m od tal pri istem momentu M_v , ki znaša:

$$M_v = 712458 \text{ Nm} = 71245800 \text{ Ncm}$$

ali

$$M_v = W_x \cdot \sigma_x$$

Rušilna trdnost smrekovine znaša okoli

$$\sigma_x = 8830 \text{ N/cm}^2 \text{ (okrog } 900 \text{ kp/cm}^2).$$

Izračunamo odpornostni moment pri lomu

$$W_x = M_v/\sigma_x = 71245800/8830 = 8069 \text{ cm}^3,$$

iz tega premer, če je $W = 0,1 \cdot d^3$

$$d = \sqrt[3]{8069/0,1} = 43,2 \text{ cm}$$

Premer naše smreke na 1 m višine pa je

$$d_s = (32 - 16/10,9 + 16) = 30,4 \text{ cm}$$

in nato odpornostni moment tega prereza

$$W_{s1} = 0,1 \cdot 30,4^3 = 2809 \text{ cm}^3 \text{ manjši } 8069 \text{ cm}^3,$$

njen odpornostni moment je

$$n = 8069/2809 = 2,87 \text{ krat manjši!}$$

Smreka bi se zlomila, če ne bi popustile korenine. Videli smo, da povzroča veter oziroma vihar zelo velike sile in momente, ki jih šibkejša drevesa ne morejo vzdržati; ali popuste korenine ali pa se enostavno zlomijo. Pri tem pa nismo upoštevali sunkovitosti viharja in tudi ne vrtilncev, ki tudi nastajajo glede na obliko tal ali jih povzročijo toplotne razlike.

R. Arh

Literatura:

Das Buch der Technik, Karl Steinbuch, 1971; Hütte — Maschinenbau TA, 28. Aufl, 1954; Strojniški priročnik, Bojan Kraut, 1981; Elektrotehniški priročnik, Dragutin Kaiser, 1958; Vademecum per l'Ingeniere Costruttore Meccanico, 1942, C. Malavasi.

ZVEZA TABORNIKOV OBČINE JESENICE — ODRED PLAVŽARJEV JESENICE

RAZPISUJE

12-dnevno taborjenje v Savudriji od 27. julija do 8. avgusta.
Cene brez prevoza so:

- taborniki do 10 let — 400 din na dan;
- taborniki nad 10 let — 450 din na dan;
- nečlani — 600 din na dan.

Razpisujemo prosta dela **dveh kuharic** za 12-dnevno taborjenje. Plačilo po dogovoru.

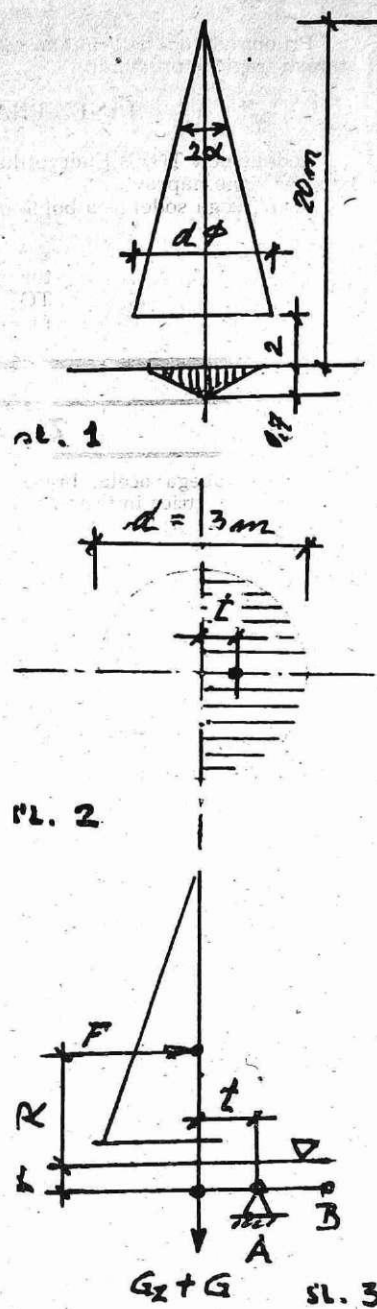
Prijave sprejema Igor Klevišar, Titova 85, vsako sredo od 15. do 18. ure.

IŠČEMO OSKRBNIKA ZA KOČO NA GOLICI

Planinsko društvo Jesenice nujno vabi k sodelovanju mlajši upokojeni zakonski par za oskrbnika nove kočice na Golici. Večina obiskovalcev bo ob koncu tedna, zato bo med tednom eden od zakoncev lahko občasno odhajal v dolino.

Pogodbeno delo bomo sklenili za tri do štiri mesece.

Prijave sprejema Planinsko društvo Jesenice, Cesta železarjev 1 (dom TVD Partizan Jesenice).

NEKATERE DEJAVNOSTI V MESECU MLADOSTI V OŠ TONE ČUFAR

IV. SREČANJE PIONIRJEV JUGOSLAVIJE

Letos je bilo od 15. do 17. maja v Titovem Drvarju IV. srečanje pionirjev Jugoslavije. Slovenijo smo predstavljali pionirji iz jeseniške občine. Naša šola je poslala tri učence — delegate, ostale šole pa po enega. Našo osnovno šolo Tone Čufar so zastopali: Katarina Velepec, Dagmar Vergles in Boštjan Višnar.

V Titovem Drvarju so nas zelo gostoljubno sprejeli. Tam smo ostali dobra dva dni. Prostega časa smo imeli zelo malo, razen prvi dan, ko smo imeli prosto. Preostali dnevi so bili natrpani s programom.

Najprej smo odšli k Titovi pečini, ki leži le nekaj minut izven mesta. Tam smo izvedli krajšo kulturno prireditev pod vodstvom predsednice Zveze pionirjev Jugoslavije, ki je bila letos iz Srbije. Od tam smo odšli v centralni park, kjer stojijo spomeniki v čast padlih borcev. Da si mesto res zasluži naziv heroj, smo videli v dveh kratkih filmih. Prvi Desant na Drvar je dokumentarec z resničnimi posnetki, drugi film pa je prikazoval mlado dekle Milko Bosnić, ki je rešila mnogo prebivalcev tega mesta. V spomin na njo je v parku njen dopisni kip.

Popoldne smo predstavniki vseh republik izvedli kratek program. Naš program je bil kratek skeč, ki ga skoraj nihče od gledalcev ni razumel, saj me je novinarka iz Sarajeva vprašala, kaj je predstavljal naš skeč.

Tretji dan smo imeli pionirsko konferenco, na kateri smo poročali o delu pionirskih odredov v vseh solah Jugoslavije. Mi smo predvsem predstavili delo pionirskih odredov Slovenije, sodelovanje na 13. pionirskih igrah ter vodenju oddelčnih knjig.

Srečanje je bilo prijetno in zanimivo, saj smo izvedeli in spoznali veliko novega iz življenja pionirjev iz vse Jugoslavije.

Dagmar Vergles

SLAVJE NA GOLICI

Toliko ljudi, kot se jih je v nedeljo, 3. maja, zbralo na Golici, ne pomnijo tudi najstarejši planinci. Prišli so iz vse Slovenije, pa tudi iz zamejstva. Kar dva pomembna dogodka so proslavili. Planincem v uporabo so izročili novo planinsko kočo na Golici, obenem pa so proslavili tudi 60-letnico samostojnega Planinskega društva Jesenice.

Slovesnosti ob otvoritvi so se udeležili predstavniki centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Viktor Aybelj, Tone Bole, Marija Zupančič Vičar, Stane Dolgan, častni predsednik Planinske zveze Slovenije Miha Potočnik, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Jesenice, predstavniki planinskih društev iz zamejstva in številnih planinskih društev iz Slovenije in Jugoslavije.

Zbrane na 1.582 metrih, ob novo zgrajeni planinski postojanki na Golici, je najprej pozdravil predsednik Planinskega društva Jesenice, sicer pa znani alpinist in himalajec Pavle Dimitrov. Zgodovino Golice in njenih planinskih postojank je orisal dolgoletni planinski delavec Stanko Ravnik. Obudil je spomine na tiste dni, ko je nemška planinska organizacija leta 1892 postavila na Golici planinsko kočo. Prav ta poseg po slovenski zemlji je slovenske planince spodbudil, da so leta 1903 ustanovili Slovensko planinsko društvo. Jeseničani so najprej zgradili novo pot visoko nad kočo in nato leta 1905 na vrhu Golice kočo, ki so jo poimenovali po starosti slovenskih planincev Francetu Kadilniku. Vendar je bila gradnja te koče zelo draga in je ostalo za 6.000 kron dolga. Da ne bi zaprli koče, je Franc Kadilnik podaril jesenjskemu planinskemu društvu 7.000 kron in tako rešil kočo in obstoj društva.

Leta 1943 so obe koči požgali, da ju ne bi uporabljale nemške policijske enote za

izhodišča v borbi proti partizanom.

Po končani vojni so planinsko dejavnost usmerili v Julijske Alpe. Planinsko društvo Jesenice je skrbelo predvsem za vzgojo mladine, za napredek in razširitev gorske reševalne službe, za popravilo in markiranje gorskih poti. Marljivo so bili tudi pri popravilu poškodovanih planinskih postojank. Obnavljali in gradili so nove visokogorske bivate, le Golica je ostajala sama — gola in zapuščen. Ni pa bila pozabljena. Med planince je tlela tiha želja obnoviti tudi Golico. Po večletnih razpravah so leta 1979 začeli z gradbenimi deli. Najprej so postavili tovarno žičnico, julija 1982 so začeli z gradnjo, septembra istega leta pa so že postavili streho. Kar 12.000 prostovoljnih delovnih ur planincev in prizadevnih domačinov s Planine pod Golico je vtkanih v novo kočo na Golici, v katero so do sedaj vložili že sedem milijonov dinarjev. Na osnovi družbenega dogovora in prispevka za gradnjo visokogorskih postojank so zbrali dva in pol milijona dinarjev, sicer pa so na pomoč z materiali in različnimi uslugami priskočile tudi nekatere delovne organizacije iz jesenjske občine.

Najzaslužnejšim članom so podelili tudi priznanja Planinske zveze Slovenije. Plaketo Planinske zveze Slovenije je prejela Anica STOJAN, zlate znake Karolina MIKLIC, Silva POHAR in Kristina VE-HAR, srebrne Vojko KOBLAR, Marija TRATNIK, Joža VARL in Marija VEN-GAR, bronaste znake pa Breda ISKRA, Lovro KALAMAR in Franc LANJSKEC.

V kulturnem programu so nastopili vokalni oktet delavsko-prosvetnega društva Svoboda France Prešeren Zirovnica Breznica pod vodstvom Marjana Jemca, godba na pihala Jeseniških železarjev, ki ji je dirigiral Ivan Knific in član amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice Borut Verovšek. S. A.

ZAHVALA

Vsem, ki so finančno, z delom ali moralno pomagali pri izgradnji koče na Golici, še predvsem pa Albinu Noču in njegovi skupini, za izredne napore in prizadevnost, kakor tudi delavcem Gradbinca pod vodstvom Janeza Čopa, izrekam javno zahvalo, da smo kočo usposobili do otvoritvenega roka. Hvala za vso pomoč celotnemu gradbenemu odboru in upravnemu odboru PD Jesenice. Na koči in ob koči bo potrebno še marsikaj postoriti, zato računamo na njihovo naklonjenost tudi v bodoče. Hvala

Janez Košnik,
predsednik
gradbenega odbora

Nogomet

JESENICE : ILIRIJA 2:3 (1:2)

V zadnjem kolu letošnjega prvenstva v slovenski območni ligi — zahod so jeseniski nogometaši v nedeljo, 2. junija, na igrišču v Podmežakli izgubili tekmo proti Iliriji, glavnemu kandidatu za osvojitve letošnjega naslova prvaka v tej ligi. Zanimivo je, da je prav zadnja tekma na Jesenicah odločala o tem, ali bo prvak Ilirija ali Ljubljana. Čeprav so domačini imeli večino tekme terensko premoč, so ob koncu ostali praznih rok. Rezultat je bil 3:2 za Ilirijo, polčas 2:1.

Igralci Ilirije so se zavedali pomembnosti izida tekme in so igrali zelo preudarno, čeprav niso bili boljši od Jeseničanov. Izkoristili so sicer redke priložnosti iz protinapadov. Po eni izmed njih so v 24. minuti povedli, le dve minuti kasneje so domačini izenačili z golom Pihlerja. Po ponovnem vodstvu Ilirije je v začetku drugega polčasa v 47. minuti Čatac še enkrat izenačil na 2:2. V nadaljevanju so imeli Jeseničani vrsto priložnosti, vendar so premalo spretno kombinirali, pokazala pa se je spet neučinkovitost napadalcev pred nasprotnikovim golom, ki je moštvo spremljala na večini tekem v prvenstvu. Napake so izkoristili igralci Ilirije, imeli še nekaj izrednih priložnosti, z eno izmed njih pa so si tudi zagotovili zmago in s tem zanesljivi naslov prvaka. V celotnem prvenstvu so zbrali 36 točk, Jeseničani so ob koncu s 23 točkami osvojili peto mesto.

Za Jesenice so proti Iliriji nastopili: Matijević (lič), Blagojevič, Grčić, Ignjatović, Zubanović, Džamastagić, Čatak, Pihler, Mlakar, Troha, Hadžisulejmanović.

J. R.

VELIK USPEH ROŽIČA NA TEKMOVANJU V BALINANJU

Gorenjska balinarska zveza vsako leto organizira balinarsko tekmovalno posameznikov za Gorenjsko. Pravico nastopa iz vsakega kluba oziroma sekcije imata po dva tekmovalca. Trenutne je na Gorenjskem registriranih 21 klubov ali sekcij. Finalno tekmovalno posameznikov v balinanju je bilo na pokritih baliniščih v Lescah.

Rado, Rožič, član balinarske sekcije »KRES« pri TVD PARTIZAN Javornik-Koroška Bela, se je uvrstil na odlično drugo mesto in si s tem zagotovil sodelovanje v tekmovalnem posameznikov v slovenski ligi. B. R.

POHOD NA ČRNI VRH

S planinci sem šla za dan mladosti na Črni vrh. Bilo je lepo vreme. Počivali smo vsaki dve uri. Povzpeli smo se tudi na Španov vrh, od tam pa odšli v Plavski rovt, kjer so bili travniki pokriti z dišečimi narcisami. Od blizu smo jih vonjali.

Na povratku smo na poti proti Hrušici tudi malo zašli. Izlet mi je bil zelo všeč in komaj čakam, da grem na nov izlet. Jasmina Telalović, 1. r.
OS 16. december Mojstrana

POHOD DO POSTOJANKE G-10

V petek, 25. maja, smo se učenci petih in šestih razredov udeležili pohoda v Jesenici rovt do postojanke G-10, po domače pri Fencu. Vodile so nas tri tovarišice. Ko smo prišli do postojanke, so nam razložile njen pomen in zgodovino. Potem smo na mizo položili zemljevid Jesenice in okolice ter kompas. Orientirati smo se morali. S kompasom smo določali sever z raznih strani. Ugotavljali smo tudi, koliko kilometrov smo oddaljeni od Jesenice, katere gore nas obkrožajo...

Tovarišica nas je pohvalila, ker smo naloge zelo uspešno rešili. Veseli smo se malo poklepetali, pomahalci, potem pa smo se odpravili domov. To je bila ena izmed uspešnih akcij ob dnevu mladosti.

Petra Pirc, novinarski krožek
OS Prežihov Voranc, Jesenice

PRVENSTVO ŽELEZARNE V MALEM NOGOMETU ZA LETO 1984

Od ponedeljka, 4. do srede, 6. junija, so bile že odigrane tekme prvih treh skupin.

V četrtek, 7. junija, ob 15.30 — IV. skupina:
IGRIŠČE A: Hl. valj. Bela: Energetika; Valj. bl. št.: Profilarna; Elektrode: Energetika; Hl. valj. Bela: Profilarna; Valj. bl. št.: Elektrode;
IGRIŠČE B: Elektrode: Profilarna; Hl. valj. Bela: Elektrode; Valj. bl. št.: Hl. valj. Bela; Energetika: Valj. bl. št.: Profilarna: Energetika;

Prvo polfinale bo 11. junija ob 16.30 — 1. iz I. in III. skupine in 2. iz II. in IV. skupine).
I. kolo: 1.4, 2.3
II. kolo 4.3, 1.2
III. kolo 2.4, 3.1
Drugo polfinale bo 12. junija ob 16.30 (1. iz II. in IV. skupine in 2. iz I. in III. skupine).

Finale bo 13. junija ob 16.30 (1. in 2. iz I. II. polfinalne skupine).
Prvenstvo Železarne v malem nogometu poteka ob vsakem vremenu v športnem parku v Podmežakli.

TEK NA VRŠIČ 9. JUNIJA

Turistično društvo Kranjska gora organizira v soboto, 9. junija, ob 16. uri izpred hotela LEK, Kranjska gora, tek na Vršič s ciljem pri Erjavčevi koči. Start bo skupinski.

Prijave sprejemajo isti dan od 14. ure dalje v hotelu Lek.
Tekaki bodo razdeljeni v naslednje starostne kategorije:
— moški — letnik 1942 in starejši; moški — letnik 1943 in mlajši; ženske — letnik 1942 in starejši; ženske — letnik 1943 in mlajše.

Časovna omejitev je dve uri. Razglasitev rezultatov ob 19. uri v hotelu Lek. Startnina je 150,00 din (organizacija, čaj, vrečke, prevoz, priznanje). Zagotovljen je prevoz obleke na Vršič in tekmovalcev z Vršiča. Vsi udeleženci tekmujejo na lastno odgovornost in prireditelj glede tega ne prevzema nikakršne obveznosti.

Blejski mladi četverec brez krmarja: Janša, Krašovec, Prešeren, Frčej (Foto A. Benedik)

USPELA MEDNARODNA NAMIZNOTENIŠKA PRIREDITEV — XI. POKAL JULIJSKIH ALP

Tekmovalje športnikov treh dežel: Koroške, Furlanije-Juljske krajine in Slovenije v namiznem tenisu, imenovano POKAL JULIJSKIH ALP, je postalo že tradicionalno. Tokrat je bilo tekmovalje že enajstič, po štirikrat v Sloveniji in Italiji ter trikrat v Avstriji. V Kranjski gori se je zbralo okrog sto igralcev in igralke iz 19 klubov.

Ob prelepem sončnem vremenu je bila Kranjska gora, okrašena z zastavami udeležencev dežel, še mnogo lepša kot sicer. Mnogi izmed tekmovalcev in spremljevalcev so bili v tem lepem kraju Gorenjske prvič, zato je bilo njihovo navdušenje nad lepoto toliko večje.

Tekmovalje je organiziral Namiznoteniški klub Jesenice, igre pa so potekale v telovadnici osnovne šole Jeseniško-bohinjskega oddela. Organizacijski odbor, ki ga je vodil predsednik odbora Slavko Pem, je vložil v organizacijo prireditve ogromno truda, kar pa se je izplačalo, saj je bila organizacija po izjavah večine udeležencev enkratna, celo vzorna! Odbor s 15 člani in 13 sodniki se je resnično potrudil, da je bilo vse tako, kot pri taki prireditvi mora biti.

Pri izvedbi organizacije so NTK Jesenice pomagali številni delovni kolektivi, organizacije in privatni obrtniki, ki so v večjem številu z razumevanjem podprli prireditev na ta ali oni način. Zato se prireditelj s tem tudi javno zahvaljuje vsem, ki so na kakršenkoli način prispevali svoj delež k uspešnosti prireditve.

Posebno zahvalo pa izreka pokrovitelju prireditve Skupščini občine Jesenice ter sponzorjem: občinskemu svetu zveze sindikatov, Železarni Jesenice in Vatrostalni Zenica-TOZD Jesenice.

Na slavnostnem sprejemu, ki ga je priredil predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih za vodje ekip, so si predstavniki namiznoteniških zvez treh dežel izmenjali spominska darila s kratkimi pozdravnimi nagovori. Udeležence je pozdravil tudi predsednik Turističnega društva Kranjska gora Zarko Sanca ter predstavnikom namiznoteniških zvez dežel podaril lične spominske plakete.

Tekmovalje je potekalo v šestih disciplinah: moški in ženske ekipno ter moški, ženske, mladinci in mladinke posamezno. Dodano pa je bilo tokrat prvič tudi tekmovalje mladinskih reprezentanc treh dežel. Kot vedno doslej je bila tudi tokrat Slovenija nadmočna in je osvojila večino boljših mest v vseh disciplinah. Prednjačili pa so Ravančani, ki so osvojili kar šest pokalov.

Povsem praznih rok pa tudi jeseniski igralci niso ostali. Zora Zalokar je osvojila dva pokala za tretje mesto, tako v skupini mladink kot članic. Robertu Babiču pa je kljub odlični igri le za las ušel pokal, prav tako tudi ženski ekipi in članici Milani Strumbli. Dobro sta igrala tudi Jaka Veber in Mojca Aupič.

Naslednje tekmovalje za pokal Julijskih Alp bo prihodnje leto v Gračevo v Italiji. (S)

NA KOFLERJEVEM MEMORIALU NAJBOLJŠI DOMAČIN

Člani postaje GRS Mojstrana so v nedeljo, 3. junija, pod severno triglavsko steno v Vratih izvedli dvanaesto tradicionalno smučarsko tekmovalje v spomin znanega mojstranskega alpinista in gorskega reševalca Zvoneta Koflerja. Nastopilo je 60 tekmovalcev postaj GRS iz Italije, Avstrije in Slovenije. Najboljši so bili domačini iz Mojstrane, ki so tako posamezno kot ekipno osvojili večino prvih mest.

REZULTATI:
POSAMEZNO NAD 35 LET: 1. Franc Rabič 1.02.00, 2. Kladij Mlekuz 1.06.69, 3. Martin Čufar 1.09.10 (vsi GRS Mojstrana), 4. Milan Robič (GRS Radviljica) 1.11.77, 5. Hainz Sternig (GRS Beljak) 1.12.75, 6. Stanko Kofler (GRS Mojstrana) 1.13.62, 7. Armin Rauter (GRS Beljak) 1.14.27, 8. Miro Stare (GRS Bohinj), 9. Danilo Škerbinec (GRS Ljubljana) 1.16.71, 10. Tone Trobešek 1.17.53.

POSAMEZNO DO 35 LET: 1. Tone Urbas 1.02.85, 2. Izidor Kofler (oba GRS Mojstrana) 1.04.50, 3. Matjaž Rauhekar (GRS Kranjska gora) 1.05.54, 4. Hubert Galautz (GRS Beljak) 1.06.76, 5. Stane

Šmid 1.07.28, 6. Jože Martinjak 1.07.42, 7. Zoran Matič (vsi GRS Mojstrana) 1.07.47, 8. Alfred Brosch (GRS Beljak) 1.07.65, 9. Aleš Robič (GRS Kranjska gora) 1.07.65, 10. Miro Smodiš (GRS Mojstrana) 1.07.77.

EKIPNO: 1. GRS Mojstrana I 3.00.44, 2. GRS Mojstrana II 3.21.30, 3. GRS Mojstrana III 3.24.34, 4. GRS Kranjska gora 3.26.59, 5. GRS Beljak 3.27.15, 6. GRS Mojstrana IV 3.34.42, 7. CAI Forni di Sopra 3.37.74, 8. GRS Radviljica I 3.45.59, 9. GRS Tržič 1.35.69, 10. GRS Kamnik 1.35.80.

J. R.

25. MAJ — POHOD DO VALVASORJEVEGA DOMA

Učenci, ki tekmujejo za športno značko, moramo med ostalimi nalogami opraviti tudi dva izleta. V programu smo imeli tudi pohod do Valvasorjevega doma.

Na dan mladosti, 25. maja, smo se ob 8. uri zjutraj zbrali na avtobusni postaji na Koroški Beli. Razvrstili smo se in počasi odšli proti našemu cilju. Spremljali so nas štirje naši učitelji. Hodili smo po ozki poti, ki je bila na nekaterih mestih strma in blatna. Vzpenjali smo se vedno višje. Ogledali smo si tudi spominsko obeležje, ki je bilo ob poti.

Po dveh urah dokaj naporne hoje smo prišli do Valvasorjevega doma. Iz naborov in torbic smo izvlekli malico, ki je bila kar obilna. Počitek je ob malici in klepetanju kar hitro minil. Kmalu smo se vračali proti Koroški Beli. Hitra hoja je dosegla svoje in že v dobri uri smo prišli na Koroško Belo. Težava ja bila le v tem, da nam vreme ni bilo preveč naklonjeno. Utrujeni, vendar zadovoljni, ker smo opravili eno od nalog; smo odšli domov.

Aleš Mlinarič, 5. c
OS Prežihov Voranc, Jesenice

LETNA KONFERENCA TVD PARTIZAN GORJE

V maju je bila redna letna konferenca TVD Partizan Gorje. Predsednik društva, Lado Repe, je najprej poročal o delu društva, ki je res zelo delovno. Društvo zelo dobro sodeluje z ZTKO in TKS občine Radviljica, s krajevno skupnostjo in družbenopolitičnimi organizacijami iz Gorji.

Na konferenci je bilo poudarjeno, da je TVD Partizan Gorje doseglo tretje mesto v Sloveniji in delilo prvo mesto v občini Radviljica, na preglednem srečanju društev Partizan Jugoslavije, ki je bilo od 1. do 3. junija 1983 na Zabjaku v Črni gori, pa sta predstavnika društva Francka in Branko Banko prevzela prehodno zastavo maršala Tita. To je največje priznanje za amatersko delo na telesnovzgojnem področju.

Društvo ima svojo kočo v Kranjski dolini na Pokljuki, kjer imajo mladi smu-

čarski tekači v jeseni in pomladi redne treninge pod vodstvom Pavla Kobilič. Tekalcev je kar 40, od tega šest članov, ostali pa so mladinci oziroma pionirji. Preteklo poletje so kočo obnavljali, kar je stalo društvu 170.150,75 dinarjev. Precej so naredili tudi s prostovoljnimi delom, pri katerem je sodelovalo več kot 50 članov društva. Celotno kočo so prepletkali tekači pod vodstvom Ivana Pibra, ostali pa so očistili vodni hrana (rezervoar) in bivalne prostore, drvarnico in okolico, našagali drva in obnovili ograjo.

V domu Partizan v Gorjah je društvo dobilo prostore na podstrešju, jih z lastnim denarjem obnovilo in opremilo.

Društvo je imelo dva svoja vozila — kombija. Enega so v letošnjem maju na licitaciji zaradi iztrošenosti prodali, drugega pa temeljito obnovili po velikem prizadevanju vodje odbojarske sekcije Vinka Kobala. Odločili so se tudi za nakup novega vozila — kombija, za katerega so plačali 521.153,40 dinarjev, sicer društvo ne bi zmoglo delovati na tolikih področjih kot sicer. Največ denarja so si pridobili z različnimi uspešnimi tekmovalnimi nastopi in s priborjenimi točkami.

Društvo TVD Partizan Gorje trenutno gradi za svojim domom v Gorjah večnamensko ploščad, ki jo bodo uporabljali za rokomet, mali nogomet, košarko, odbojko, tenis, badminton, kolesarjenje itd. Ploščad bo velika 1.500 kv. m. S širšo družbeno pomočjo bi jo radi tudi asfaltirali.

Pred zaključkom konference so podelili še posebna priznanja najbolj prizadevnim članom društva. Prejeli so jih: Pavel Kobilič, Ljiljana Kosmač, Polona Čerkovnik, Matija Černe, Mija Tancar, Silvester Arh in odbojarski klub.

Čeprav se je konference udeležilo kar precej mladih, so vsi govorniki poudarili, da bi se v društvu in njegovo pestro dejavnost moralo vključevati še več mladih, namesto da iščejo razvedrilo v pivnicah in drugih zakajenih lokalih.

Jože Ambrožič

